

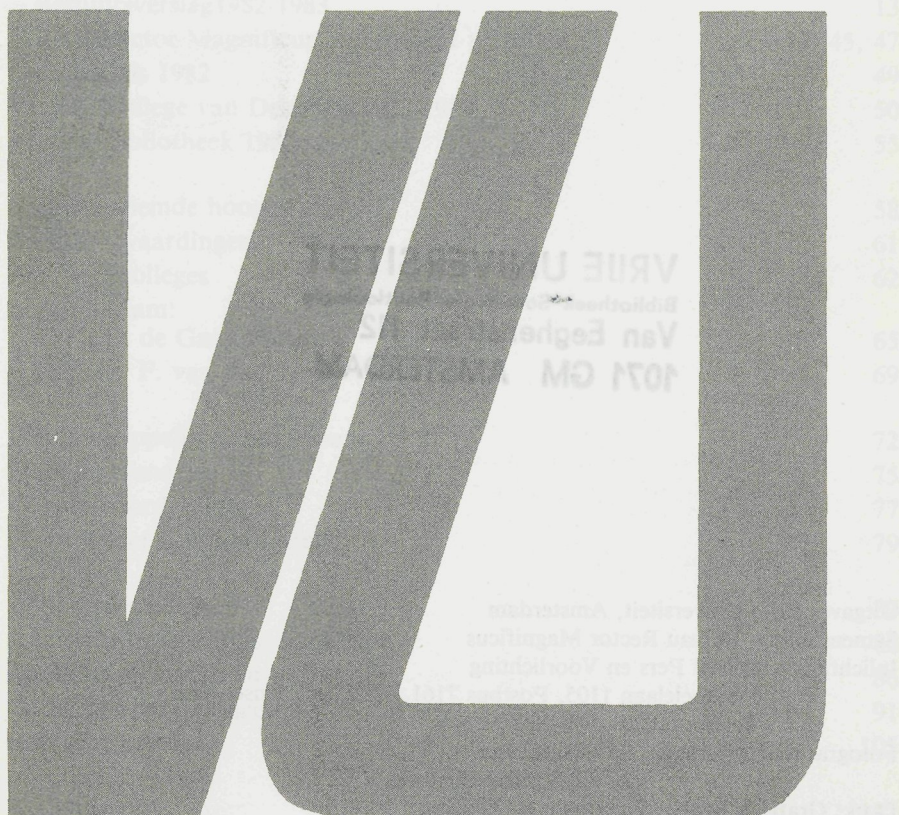
vrije universiteit amsterdam
jaarboek 1982 - 1983



vrije universiteit amsterdam jaarboek 1982 - 1983

Eredoctoraten	6
Bestuur van de Vereniging van Universiteiten op gereformeerde grondslag	7
Universiteitsraad	8
College van Bestuur	9
College van Dekanen	9
Rector Magnificus, College van	11, 12

Opening der Lessen	13
Vereniging 1982-1983	13



VRIJE UNIVERSITEIT
Bibliotheek Sociologie / Politicologie
Van Eeghenstraat 112
1071 GM AMSTERDAM

Uitgave: Vrije Universiteit, Amsterdam
Samenstelling: Bureau Rector Magnificus
Inlichtingen: Dienst Pers en Voorlichting
De Boelelaan 1105, Postbus 7161, 1007 MC Amsterdam
Telefoon 020 - 548 26 71
Fotografische bijdragen: S.G. Speelman
Audio Visueel Centrum V.U.
Druk: Grafisch Bedrijf Papyrus b.v., Diemen

inhoud

	blz.
Eredoctores	5
Bestuur van de Vereniging voor wetenschappelijk onderwijs op gereformeerde grondslag	7
Universiteitsraad	8
College van Bestuur	9
College van Dekanen	9
Rectores Magnifici, Conrectoren	11, 12
Opening der Lessen:	
Bestuursverslag 1982-1983	13
Rede Rector Magnificus; overdracht rectoraat	29, 45, 47
Dies Natalis 1982	49
Verslag College van Dekanen 1982-1983	50
Verslag Bibliotheek 1982	55
Nieuwbenoemde hoogleraren	58
Ambtsaanvaardingen	61
Afscheidscolleges	62
In Memoriam:	
Dr. J.P. de Gaay Fortman	65
Prof.dr. F. van Faassen	69
Wetenschappelijke congressen	72
Studium Generale	75
Kuyper-voordrachten	77
Dom Helder Camara-lezing	79
Aantallen studenten	80
Aantallen buitenlandse studenten	82
Aantallen examens en promoties	86
Geslaagde geëxamineerden	91
Gepromoveerden	105
Addenda	112

1983

1983

1983

1983

1983

1983

1983

1983

1983

1983

1983

1983

1983

1983

1983

1983

1983

1983

1983

Bestuur van de Vereniging voor wetenschappelijk onderwijs
op getoetste grondslag
Universiteitsraad
College van Bestuur
College van Dekanen
Rector Magnificus, Conventoren

Opening der Lessen
Bestuursverslag 1982-1983
Rector Rector Magnificus, overdracht rectoraat
Din Nieuw 1983
Verslag College van Dekanen 1982-1983
Verslag Bibliotheek 1982

Medewerkende docenten
Aanbevelingen
Afdelingscolleges
In Memoriam
Dr. J.P. de Groot
Prof. dr. F. van Renswoude
MAGISTER VAN AMSTERDAM

Wetenschappelijke congressen
Studium Generale
Lijst van voorzitters
Don Heide Kamerling

Aankomende studenten
Aankomende buitenlandse studenten
Aankomende examens en promoties
Aankomende studenten

U.V. van der Vliet
U.V. van der Vliet
U.V. van der Vliet

eredoctores van de Vrije Universiteit

Dr. H. Colijn (+)	20-10-1930 rechtsgeleerdheid
Dr. J. Sybestyën (+)	20-10-1930 rechtsgeleerdheid
Dr. D. Bakker (+)	20-10-1930 godgeleerdheid
Dr. J.C. Rullmann (+)	20-10-1930 godgeleerdheid
Dr. J.J.C. van Dijk (+)	20-10-1938 rechtsgeleerdheid
Prof.dr. Max H. Huber (+)	20-10-1950 rechtsgeleerdheid
Prof.dr. J. Bohatec (+)	20-10-1950 rechtsgeleerdheid
Dr. J. Schouten (+)	20-10-1950 rechtsgeleerdheid
Dr. A.J. van der Merwe (+)	20-10-1952 letteren en wijsbegeerte
Prof.dr. Joh. C. van Rooy (+)	20-10-1952 letteren en wijsbegeerte
Prof.dr. E.G. Léonard (+)	20-10-1955 godgeleerdheid
Dr. H.W. Tilanus (+)	20-10-1958 rechtsgeleerdheid
Dr. A.A.L. Rutgers (+)	20-10-1959 rechtsgeleerdheid
Prof.dr. J. Ellul	20-10-1965 rechtsgeleerdheid
Dr. E. Jonckheer	20-10-1965 rechtsgeleerdheid
Dr. C. Rijnsdorp (+)	20-10-1965 letteren
Z.K.H. Bernhard	
Prins der Nederlanden	
Prins van Lippe Biesterfeld	20-10-1965 economische wetenschappen
Dr. P. Hoffmann (+)	20-10-1965 economische wetenschappen
Dr. Martin Luther King jr. (+)	20-10-1965 sociale wetenschappen
Prof.dr. T.S.G. Mulia (+)	20-10-1966 godgeleerdheid
Dr. M. Ruppert	20-10-1970 rechtsgeleerdheid
Prof.dr. O. Notohamidjojo	4- 9-1972 rechtsgeleerdheid
Dr. C.F.B. Naudé	20-10-1972 godgeleerdheid
Prof.dr. C.F. von Weizsäcker	20-10-1975 rechtsgeleerdheid
Dr. H.C. Bijvoet	20-10-1975 wiskunde en natuurwetenschappen
Dom Helder Pessoa Camara	20-10-1975 sociale wetenschappen
Prof.dr. A.G.M. van Melsen	20-10-1980 wiskunde en natuurwetenschappen
Dr. C.F. Barnaby	20-10-1980 wiskunde en natuurwetenschappen
Prof.dr. G. Duby	20-10-1980 letteren
Prof.dr. A.B. Frielink	20-10-1980 economische wetenschappen
Dr. H. Algra (+)	20-10-1980 sociale wetenschappen
Prof.dr. J. Miguez Bonino	20-10-1980 godgeleerdheid
Dr. Yap Thiam Hien	20-10-1980 rechtsgeleerdheid
Dr. F.E.R. de Maar	20-10-1980 geneeskunde
Mevrouw dr. S. Kruyt	20-10-1980 geneeskunde

van de Vrije Universiteit en de Universiteit

20-10-1980 geschiedenis	Dr. H. Colla (†)
20-10-1980 geschiedenis	Dr. J. Sybels (†)
20-10-1980 geschiedenis	Dr. D. Bakker (†)
20-10-1980 geschiedenis	Dr. J. C. Rullmann (†)
20-10-1980 geschiedenis	Dr. J. C. van Dijk (†)
20-10-1980 geschiedenis	Prof. dr. Max H. Huber (†)
20-10-1980 geschiedenis	Prof. dr. J. Bokhorst (†)
20-10-1980 geschiedenis	Dr. J. Schouten (†)
20-10-1980 lessen en wetenschap	Dr. A. J. van der Meer (†)
20-10-1980 lessen en wetenschap	Prof. dr. Joh. C. van Rooij (†)
20-10-1980 geschiedenis	Prof. dr. E. G. L. van der (†)
20-10-1980 geschiedenis	Dr. H. W. Tjalling (†)
20-10-1980 geschiedenis	Dr. A. A. L. Rutgers (†)
20-10-1980 geschiedenis	Prof. dr. J. E. J. (†)
20-10-1980 geschiedenis	Dr. E. J. (†)
20-10-1980 lessen	Dr. C. R. (†)
	E. K. H. (†)
	Prins der Nederlanden
20-10-1980 economische wetenschappen	Prins van Lippe-Birstein
20-10-1980 economische wetenschappen	Dr. F. Hoffmann (†)
20-10-1980 sociale wetenschappen	Dr. Martin Luther King jr. (†)
20-10-1980 geschiedenis	Prof. dr. T. S. G. (†)
20-10-1980 geschiedenis	Dr. M. R. (†)
20-10-1980 geschiedenis	Prof. dr. O. (†)
20-10-1980 geschiedenis	Dr. C. F. B. (†)
20-10-1980 geschiedenis	Prof. dr. C. F. van (†)
20-10-1980 wetenschappen	Dr. H. C. (†)
20-10-1980 wetenschappen	Dom Helder (†)
20-10-1980 wetenschappen	Prof. dr. A. G. M. van (†)
20-10-1980 wetenschappen	Dr. C. F. (†)
20-10-1980 lessen	Prof. dr. G. (†)
20-10-1980 economische wetenschappen	Prof. dr. A. B. (†)
20-10-1980 sociale wetenschappen	Dr. H. A. (†)
20-10-1980 geschiedenis	Prof. dr. J. M. (†)
20-10-1980 geschiedenis	Dr. Y. (†)
20-10-1980 geschiedenis	Dr. F. E. (†)
20-10-1980 geschiedenis	Minister de (†)

bestuur vereniging voor wetenschappelijk onderwijs op gereformeerde grondslag

Mr. D. Schut, voorzitter
Mr. P.J. Biesheuvel, secretaris
Drs. G.A. Vette, penningmeester
Ds. K.M.R. van der Beek, vice-voorzitter
Drs. J.M. Mudde
Dr.mr. C. de Ru
Mevrouw H.L. van Stegeren-Keizer
Mr. T. Vroon (t/m februari 1983)

Prof.dr. G.J. Sizoo, erelid
H. van Namen, erelid

P.J. Kruysse, algemeen secretaris
Mevrouw G. Velten, secretaresse van het bestuur

Bestuur Vereniging voor wetenschappelijk
onderwijs op gereformeerde grondslag
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam
Tel. 020 - 5483713

universiteitsraad

Voorzitter: Prof.dr. L. Vlijm
Secretaris: Mr. J.W. Mekking

LEDEN:

namens het wetenschappelijk personeel:

Prof.dr. L. Bak	Drs. P.G. Pelle (DAK)
Prof.dr. E. Boeker (DAK)	Prof.dr. Jac. Schouten
Dr. M.W.G. de Bolster	Dr. P.L. Schram
Dr. Ceg. de Groot	Prof.dr. N.W. de Smit
Prof.dr. A.A. Knoop	Dr. P.A. Vingerling
Drs. J.W.B. van Overhagen (DAK)	

namens het technisch en administratief personeel (T.A.S.):

Drs. P.J.M. de Boer (DAK)	R.I.G. Tonkens (DAK)
E.H. Broekstra	Drs. J. Vrieze (DAK)
J. Bijl	Mw.drs. J.G. Westra (DAK)
Mw.drs. H.M. Hülsmann	C. Zeijlemaker
Mw. I. Klein-Clausing (DAK)	H.H.O. Zwilling
J.H.J. Schröder	

namens de studenten:

C. Allaart (VUSO)	E. van Meurs (VUSO)
A.A. van Bodegraven (PKV)	F. Schippers (PKV)
Mw. J. Boskma (PKV)	M. Snickers (PKV)
H.M.M. Haring (VUSO)	Mw. L. Werkman (PKV)
M. Jansen (PKV)	J. ter Zijthoff (PKV)
E. Kranendonk (PKV)	

namens de Vereniging voor wetenschappelijk onderwijs op gereformeerde grondslag:

J. de Graaf	Prof.dr. H. Mulder
B.L. de Jong	Mw.drs. J.J.T. Omta
Drs. J.J. Knibbe	M.K. Pool
Mw.drs. J.R. Kraan-Wielenga	

Universiteitsraad Vrije Universiteit
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam
Tel. 020 - 5483633

college van bestuur

Drs. H.J. Brinkman, voorzitter
Dr.ir. A.W. de Jager
C. de Niet
Dr.ir. F. Schutte
Prof.dr. H. Verheul, rector magnificus
Mr. H. Hoogenkamp, secretaris

College van Bestuur Vrije Universiteit
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam
Tel. 020 - 5482698

college van dekanen*

Prof.dr. H. Verheul, voorzitter
Prof.dr. G. Dekker
Prof.mr. I.A. Diepenhorst
Prof.dr. F.C. Stam
Prof.dr. P.A.E. Sillevius Smitt
Prof.dr. J. Lever

Prof.dr. G.Y. Nieuwland
Prof.dr. J. Blok

Prof.dr. G. Somsen
Prof.dr. J.R. van de Fliert

Prof.dr. H.H. Boer
Prof.dr. B.P.F. Al
Prof.dr. A.Th. van Deursen
Prof.dr. L. Strengtholt

Prof.dr. A. Dees

Prof.dr. A.J. Fry

Prof.dr. H.C. Wytzes, secretaris

Rector Magnificus
Faculteit der Godgeleerdheid
Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Faculteit der Geneeskunde
Subfaculteit der Tandheelkunde
Faculteit der Wiskunde en
Natuurwetenschappen
Subfaculteit der Wiskunde en Informatica
Subfaculteit der Natuurkunde en
Sterrenkunde
Subfaculteit der Scheikunde
Subfaculteit der Geologie en
Fysische Geografie
Subfaculteit der Biologie
Faculteit der Letteren
Subfaculteit der Geschiedenis
Subfaculteit der Nederlandse Taal- en
Letterkunde
Subfaculteit der Franse Taal- en
Letterkunde
Subfaculteit der Engelse Taal- en
Letterkunde
Faculteit der Economische
Wetenschappen

* per 1-9-1982; voor mutaties zie verslag College van Dekanen, pag. 50 van dit jaarboek.

Prof.dr. J. de Wit
Prof.dr. J. van der Zouwen

Prof.dr. H.A. Brasz
Prof.dr. J.J. Ramondt
Prof.dr. J.W. Schoorl

Prof.dr. C. Sanders
Prof.dr. J.A.M. Carpay

Prof.dr. S. Griffioen
Prof.dr. G.A. de Bruijne

Prof.dr. J. Buit

Prof.dr. H.C. Tijms

Prof.dr. H.T.A. Whiting

Prof.dr. J.P. Kuiper
Prof.dr. D.Th. Kuiper

Erelid: Mr.dr. J. Donner (†)

Mw.mr. M.A. Hazelzet-Daniëls

Faculteit der Sociale Wetenschappen
Subfaculteit der Sociaal-Culturele
Wetenschappen
Subfaculteit der Politologie
Subfaculteit der Sociologie
Subfaculteit der Culturele Antropo-
logie en Niet-Westerse Sociologie
Subfaculteit der Psychologie
Subfaculteit der Pedagogische en
Andragogische Wetenschappen
Centrale Interfaculteit
Interfaculteit der Aardrijkskunde en
Prehistorie
Subfaculteit der Sociale Geografie en
Planologie
Interfaculteit der Actuariële
Wetenschappen en Econometrie
Interfaculteit der Lichamelijke
Opvoeding
Conrector
Conrector

Ambtelijk Secretaris

rectores magnifici

1880—	1882	Dr. A. Kuyper	1923	Dr. C. van Gelderen
1882		Dr. F.L. Rutgers	1924	Dr. L. Bouman
1883		Dr. Ph.J. Hoedemaker	1925	Dr. F.W. Grosheide
1884		Mr. D.P.D. Fabius	1926	Dr. A. Goslinga
1885		F.W.J. Dilloo	1927	Dr. A.A. van Schelven
1886		Dr. J. Woltjer	1928	Dr. G.Ch. Aalders
1887		Jhr. mr. A.F. de Savornin-Lohman	1929	Dr. H.J. Pos
1888		Dr. A. Kuyper	1930	Dr. H.H. Kuyper
1889		Dr. F.L. Rutgers	1931	Dr. H. Dooyeweerd
1890		Mr. D.P.D. Fabius	1932	Dr. D.H.Th. Vollenhoven
1891		Dr. J. Woltjer	1933	Mr. V.H. Rutgers
1892		Dr. A. Kuyper	1934	Dr. J. Wille
1893		Jhr. mr. A.F. de Savornin-Lohman	1935	Dr. L. van der Horst
1894		Dr. F.L. Rutgers	1936	Dr. J. Waterink
1895		Mr. D.P.D. Fabius	1937	Dr. G.J. Sizoo
1896		Dr. J. Woltjer	1938	Dr. J.F. Koksma
1897		Dr. G.H.J.W.J. Geesink	1939	Dr. A. Sizoo
1898		Dr. F.L. Rutgers	1940—	1942 Mr. V.H. Rutgers
1899		Dr. A. Kuyper	1942	Dr. D. Nauta
1900		Mr. D.P.D. Fabius	1943—	1945 Mr. J. Oranje
1901		Dr. J. Woltjer	1945	Dr. J. Coops
1902		Dr. G.H.J.W.J. Geesink	1946	Dr. R.H. Woltjer
1903		Dr. H.H. Kuyper	1947	Mr. P.A. Diepenhorst
1904		Dr. H. Bavinck	1948	Dr. F.W. Grosheide
1905		P. Biesterveld	1949	Dr. G.Ch. Aalders
1906		Dr. F.L. Rutgers	1950	Dr. H. Dooyeweerd
1907		Mr. D.P.D. Fabius	1951	Dr. D.H.Th. Vollenhoven
1908		Dr. J. Woltjer	1952	Dr. G.J. Sizoo
1909		Dr. G.H.J.W.J. Geesink	1953	Dr. J.F. Koksma
1910		Dr. H.H. Kuyper	1954	Dr. J. Waterink
1911		Dr. H. Bavinck	1955	Dr. D. Nauta
1912		Dr. R.H. Woltjer	1956	Dr. W.H. Gispen
1913		Mr. A. Anema	1957	Dr. G.H.A. Grosheide F.Wzn.
1914		Mr. P.A. Diepenhorst	1958	Dr. G.C. Berkouwer
1915		Dr. C. van Gelderen	1959	Mr. P.J. Verdam
1916		Dr. L. Bouman	1960	Mr. I.A. Diepenhorst
1917		Dr. P.A.E. Sillevs Smitt	1961	Dr. H. Smitskamp
1918		Dr. F.W. Grosheide	1962	Mr. W.F. de Gaay Fortman
1919		Dr. G.H.J.W.J. Geesink	1963	Dr. F. de Roos
1920		Dr. H.H. Kuyper	1964	Dr. R. Schippers
1921		Dr. R.H. Woltjer	1965—	1972 Mr. W.F. de Gaay Fortman
1922		Mr. P.A. Diepenhorst		

1972— 1976 Mr. I.A. Diepenhorst
 1976— 1977 Mr. J. de Ruiter
 (tot 19-12-1977)
 1978— 1979 Dr. D.M. Schenkeveld
 (vanaf 1-2-1978)

1979— 1983 Dr. H. Verheul
 1983 Dr. P.J.D. Drenth

conrectoren

1965—1967 Dr. J. Lever
 1965—1967 Dr. W.J. Wieringa
 1967—1976 Dr. G.E. Meuleman
 1967—1969 Dr. T.D. Stahlie
 1969—1972 Dr. J. Blok
 1972—1976 Dr. F. van Faassen
 1976—1978 Dr. D.M. Schenkeveld
 1977—1979 Dr. H. Verheul
 1978—1980 Dr. E. van Dijk
 1979—1981 Mr.dr. D.C. Mulder
 1980— Dr. J.P. Kuiper
 1981—1983 Dr. D.Th. Kuiper
 1983— Dr. G. Somsen

Opening der Lessen

Bestuursverslag over cursusjaar 1982-1983 Vrije Universiteit

Rede uitgesproken door drs. H.J. Brinkman, voorzitter van het College van Bestuur, ter gelegenheid van de Opening der Lessen, in een bijeenkomst van de Universiteitsraad aan de Vrije Universiteit te Amsterdam op 5 september 1983



Drs. H.J. Brinkman

Mijnheer de voorzitter,
dames en heren.

Voordat ik U het bestuursverslag van de Vrije Universiteit over het academisch jaar 1982-1983 aanbied, wil ik uw aandacht vragen voor de leden van onze universitaire gemeenschap die in dat jaar zijn overleden.

Ik lees U hun namen en ik verzoek U op te staan.

Rudolf Karel George van Bottenburg

gepensioneerd hoofd van de Centrale Postkamer

Nicolaas Harmen Sjoerd Eisma

student in de Wiskunde

Udo Joseph Oidtmann

beheerder van de Subfaculteit der Biologie

Hans Lindyer

student in de Economie

Willem Jan de Vries

gepensioneerd portier in de Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen

Johannes Abraham Meijer

student in de Rechten

Rudolf Christiaan Marie de Jong

student in de Geschiedenis

Hendrik Joost Baas

student in de Scheikunde

Julius Pieter de Gaay Fortman

gepensioneerd docent Didactiek in de Subfaculteit der Biologie

Hendrik Johannes van Andel

student in de Geneeskunde

Frederik van Faassen

hoogleraar Anatomie

Johanna Catharina van Wijland-
van Houten

gepensioneerd assistente in het
Instituut Biomechanica

Hermina Henriëtte van Ooyen

studente in de Andragogie

Dirk Antonie Maat

administratief beheer van de Stichting Studentenhuysvesting

Frederik de Roos

gepensioneerd hoofdlaborant in de Subfaculteit der Biologie

Petrus Cornelis Jozef Schilder

student in de Informatica

Pieter Cornelis Rijninks

hoofd van de Instrumentmakerij in de Subfaculteit der Biologie

Johannes Sikkell

gepensioneerd hoofd van de Bedrijfsgezondheidsdienst

Ons hart wacht de komst van de Heer:

'onze hulp en ons schild dat is Hij!'

Onze diepste vreugd rust in Hem,

ons vertrouwen in Zijn naam hoogheilig.

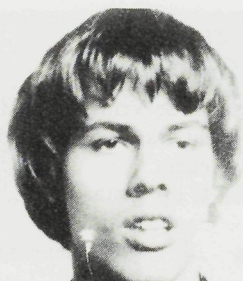
Uw genade, Heer, zij over ons,

gelijk wij U hoopvol verbeiden.

(Psalm 33: 20-22, vertaling
Gerhardt en Van der Zijde)



Rudolf Karel George
van Bottenburg
1913-1982



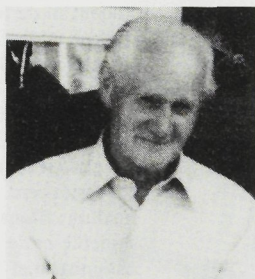
Nicolaas Harmen Sjoerd
Eisma
1960-1982



Udo Joseph Oidtman
1919-1982



Hans Lindyer
1958-1983



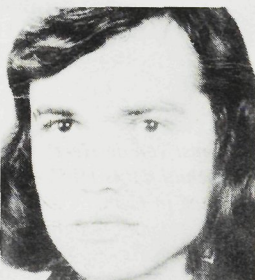
Willem Jan de Vries
1918-1983



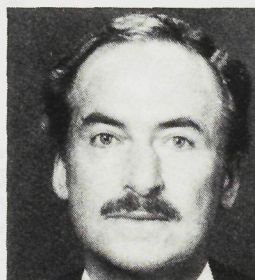
Johannes Abraham Meijer
1923-1983



Rudolf Christiaan Marie
de Jong
1952-1983



Hendrik Joost Baas
1951-1983



Hendrik Johannes
van Andel
1930-1983



Johanna Catharina
van Wijland-van Houten
1908-1983



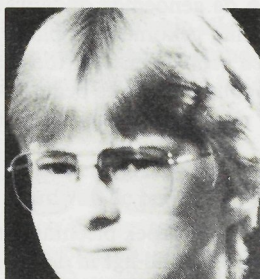
Hermina Henriëtte
van Ooyen
1961-1983



Dirk Antonie Maat
1921-1983



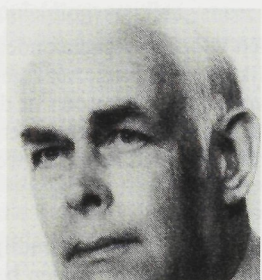
Frederik de Roos
1916-1983



Petrus Cornelis Jozef
Schilder
1963-1983



Pieter Cornelis Rijninks
1929-1983



Johannes Sikkela
1911-1983

De gebruikelijke opzet van het bestuursverslag is een analyse van de hoofdlijnen in de universitaire bestuursagenda, een overzicht van de structuur in die agenda van gisteren naar morgen, en aldus een poging tot helderheid over de situatie en problemen van de universiteit. In die opzet zou over 1982-1983 TVC, taakverdeling en concentratie, voorop moeten staan. Voor de Vrije Universiteit leidt TVC, naar te verwachten is, onder andere tot het verlies van de studierichtingen sociale geografie, sociologie en andragologie. Niet minder ernstig en triest is dat de bezuinigingen tot ontslagen zullen leiden in verschillende faculteiten, met name ook in Geneeskunde en Tandheelkunde. We zullen ons inspannen om het aantal gedwongen ontslagen zo veel mogelijk te beperken en om pijnlijke beslissingen zo zorgvuldig mogelijk te nemen.

Het college van bestuur heeft echter ditmaal niet de terugblik als uitgangspunt voor het verslag gekozen, maar de blik vooruit. Een zoveelste overzicht van TVC, tweefasenstructuur, BUWP, voorwaardelijke financiering, WWO 1981 enzovoort bevat dit verslag dan ook niet; geen van de genoemde onderwerpen is in het afgelopen academisch jaar trouwens tot afronding gekomen. In plaats daarvan gaat het om de vraag waar we in alle veranderingen en problemen naar toe gaan. Die vraag is niet zonder speculaties en zonder risico's van controversen te beantwoorden. Dat zij zo. De antwoorden zijn overigens spectaculair noch pretentius. Veel ervan is verre van nieuw, en alles wordt voor beter gegeven.

Onderzoek

In de drift van verandering is het onderzoek plechtanker van de universiteit. Haar identiteit, continuïteit, en onverstoorbaarheid ligt in de wetenschapsbeoefening, ingebed in de internationale wetenschapsbeoefening, die zich hoofdzakelijk volgens interne mechanismen ontwikkelt. In de ontwikkeling van de wetenschap is interactie met de samenleving werkzaam, maar de mogelijkheden tot zinvolle externe sturing van de wetenschapsbeoefening en dus van de universiteit zijn beperkt. De grond voor eigen meesterschap van en in de universiteit ligt dan ook in haar onderzoektaken.

We zullen echter een definitieve beperking van vrijheidsgraden voor individuele onderzoekers moeten aanvaarden, zoals blijkt in de voorwaardelijke financiering; het eigen meesterschap wordt in collegiaal verband uitgeoefend (vervolg op de vakgroep in de WUB); er is de dwang tot programmering voor meer jaren, en tot geregeld publiceren; jurering van buiten - maar door collega's - moet worden aanvaard. Voor sommige wetenschappen is dat wel wennen.

Deze principes van de voorwaardelijke financiering en de daarmee verbonden grondlijnen voor bescherming en financiering van onderzoek moeten als blijvend worden beschouwd. Maar de uitvoering zucht nog onder vele kinderziekten, die grote zorg vragen. Er is vooral het risico dat flexibiliteit en innovatiemogelijkheden onnodig beperkt worden.

Ook is duidelijk dat wetenschappelijke kwaliteit, volgens 'judgment by peers' en dus beoordeling door deskundigen, doorslaggevend is bij het financieren van onderzoek-programma's. In deze beleidsprocessen staan voor elke faculteit grote belangen op het spel vanwege de verbindingen met bezuiniging en taakverdeling. In veel faculteiten lijkt de invoering van de voorwaardelijke financiering - terecht - een rol te spelen bij het bepalen van prioriteiten.

Kwaliteit in de zin van goede kwaliteit is een bruikbare en relevante factor voor onderzoekbeleid en -financiering. Voor 'topkwaliteit' is dat in mindere mate het geval. Ook in de wetenschap is er geen top zonder basis, geen excellentie zonder een context van goed, degelijk vakmanschap met een regelmatige produktie. Politici en bestuurders zullen bij hun benadering van onderzoek een norm als 'topkwaliteit' nauwelijks kunnen gebruiken.

Onderwijs

Op het gebied van het onderwijs is de invoering in alle faculteiten van een vierjarige cursus voor het doctoraal examen een ingrijpende verandering, die samengaat met sterke bezuinigingen op het onderwijsprogramma. Maar bij die veranderingen zal het waarschijnlijk niet blijven.

Het wetenschappelijk onderwijs kent een grote verscheidenheid aan faculteiten en studierichtingen, die verschillen in aard van de betrokken wetenschappen, in soorten eindtermen, in aantal en soort studenten. Die verscheidenheid zal eerder toe- dan afnemen, tussen faculteiten, maar ook binnen faculteiten: meer of minder specifiek beroepsgerichte opleidingen, meer of minder eenvormige eindtermen, mono- of multidisciplinaire programma's enz.

Voor dure opleidingen, zoals geneeskunde en tandheelkunde, zal er wel een capaciteitsregulering komen door politieke sturing verbonden aan de bekostiging. De andere opleidingen zullen - meer dan nu - met elkaar gaan concurreren bij de werving van studenten, want het totale aantal studenten loopt terug als gevolg van de daling van het geboortecijfer.

Veel studenten zullen een onderwijsprogramma verkiezen dat zoveel mogelijk kansen op de arbeidsmarkt geeft en/of zoveel mogelijk aansluit bij hun eigen individuele belangstelling en begaafdheid. Onze Faculteit der Letteren heeft haar onderwijsaanbod in die richting verruimd door het instellen van een vrije studierichting. Misschien zal Sociale Wetenschappen ook die kant opgaan.

Volgens zo'n ontwikkeling zal de universiteit aan studenten een grotere keuzevrijheid moeten geven, in studie- en onderwijsprogramma's, maar ook in eindtermen en diploma's. Die vrijheid wordt dan een belangrijk aspect van de kwaliteit van het wetenschap-

pelijk onderwijs. In het universitair beleid zal de kwaliteit van het onderwijs een veel groter rol moeten gaan spelen dan nu het geval is. En ook hier zullen kwaliteitsvragen en bezuinigingsproblemen nauw verbonden zijn. Voor intensivering van onderwijsprogramma's is budgettair geen ruimte. Het is overigens niet duidelijk of door intensivering de kwaliteit van het onderwijs vergroot wordt.

Meer verscheidenheid, meer keuzevrijheid van studenten, hogere kwaliteit, scherpere concurrentie, bezuiniging - dat alles tezamen vergt professionele ontwikkeling van het universitair onderwijs. In veel faculteiten is dat proces gaande, maar het zal snelle, zo nodig drastische voortgang moeten vinden. De kwalitatieve vragen rond het universitaire onderwijssysteem zijn de laatste jaren achtergebleven in de aandacht. Dat zal anders moeten worden, binnen de universiteit bijvoorbeeld in het personeelsbeleid, maar ook bij de politici. Wetenschappelijk onderwijs en onderzoek zijn beide investeringen in de toekomst van de Nederlandse samenleving.

Deze dagen worden de aanvragen voor bekostiging van tweede-fase-opleidingen bij de minister ingediend. Wat daarvan de uitslag zal zijn, vooral bij de andere beroepsopleidingen dan arts en tandarts, is moeilijk te voorspellen. Zeer opmerkelijk is dat de huidige minister gezien de concept-nota Beiaard tot de gedachte neigt dat de wetgeving over de tweede fase mislukt is, voordat de uitvoering ervan is begonnen. In de bestuursverslagen over 1980-1981 en 1981-1982 van de V.U. zijn de problemen van die wetgeving geanalyseerd; aan die analyse hoeft thans niets te worden toegevoegd, in afwachting van de - vertraagde - nota Beiaard.

Voor een minister van O&W is de kern van alle WO-problematiek altijd weer de bekostiging. Als hij niet hoeft te bekostigen, hoeft hij ook niet te regelen, en kan hij problemen van keuze, zeggenschap en competentie vermijden. Zo'n situatie ontstaat voor de tweede-fase-opleidingen als zij geheel of hoofdzakelijk bekostigd worden door degenen die belang hebben bij het bestaan en het volgen ervan. Voor onderzoek zijn dat onder andere de universiteiten zelf en de minister van Wetenschappen. Voor andere opleidingen zou dat anders kunnen zijn. Uit overwegingen van 'deregulering' en 'pro-fijtbegin-sel' zou dus nog wel eens een geheel andere sturing van tweede-fase-opleidingen uit de politieke bus kunnen komen dan thans in de wet is opgenomen. Wat zou daar uit universitair gezichtspunt tegen zijn? In de concept-nota Beiaard was zo'n nieuwe benadering nog niet te vinden; de verdienste van dat concept lijkt hoofdzakelijk de onderkenning van diverse mogelijkheden voor onderzoeks- en onderzoekersopleidingen.

Middelen

Universiteitsbudgetten ondervinden thans de gevolgen van de economische crisis, vanwege het effect daarvan op de overheidsfinanciën. Maar ook na ommekomst van de crisis zullen daling van het aantal studenten en verschuiving in prioriteiten van overheids-

zorg tot verdere budgetbeperking leiden. Tezijntijd zullen dan ook wel nieuwe 'taakverdelingen en concentraties' (TVC) volgen. Ruimere toepassing van het profijtbeginsel en externe dienstverlening tegen behoorlijke kostenvergoeding zullen maar zeer ten dele opwegen tegen de vermindering van de rijksbijdrage.

Het salarisbeleid zal onder druk blijven staan. Het relatief schaarse talent waarvan de universiteit het moet hebben, wordt in een aantal disciplines ook door andere maatschappelijke sectoren gevraagd. Die concurrentie om kwaliteit op de markt werkt tegen algemene salarisverlaging en dus tegen vergroting van het aantal arbeidsplaatsen. Anderzijds zal het onderzoek, in samenhang met de opleiding van jonge onderzoekers, aansporingen opleveren tot een zo groot mogelijk volume arbeid op het beschikbaar personeelsbudget. Maatschappelijk en politiek zullen die aansporingen er ook blijven, in én na economische crisis, tot de daling van het geboortecijfer te zijner tijd mogelijk een andere arbeidsmarkt creëert. Verondersteld - naar wij hopen - voortzetting van het zgn. 'lump sum' financieringssysteem van overheidswege, en gegeven het arbeidsintensieve karakter van de universiteit met een relatief grote behoefte aan hoog gekwalificeerd personeel, blijft de universiteit dan voorlopig midden op het slagveld van arbeidsplaatsenbeleid en salarisbeleid. Voor het personeelsbeleid - waarover nader - zal deze spanning consequenties hebben.

De problemen in de overige lasten (hulpmiddelen, bibliotheek, apparatuur, huisvesting) kunnen niet langer vooruitgeschoven worden. Als de doorwerking van taakverdeling en concentratie (TVC) in de overige lasten niet genoeg oplevert, zullen de prioriteiten opnieuw beoordeeld moeten worden. Anders dreigt het risico van te geringe (her)investering en daarmee van onherstelbare achterstand in de infrastructuur.

Omdat er geen perspectieven meer zijn op verruiming van middelen, ligt de nadruk op woekeren met de - nog vele - middelen die er zijn. Dat betekent vergroten van de flexibiliteit in de inzet van middelen, waarvan de werktijd van het universitair personeel het belangrijkste is, in organisatie, in personeelsbeleid, enz. Want wat niet flexibel is, kan niet tijdig veranderen als dat nodig is, en belandt in de achterhoede.

Universitaire organisatie en bestuur

De situatie waarin de universiteiten thans verkeren, en de verdere ontwikkelingen die hiervoor werden geschetst, zullen ingrijpende gevolgen hebben voor organisatie en bestuur van de universiteit.

In de eerste plaats zal in sommige faculteiten het verband tussen de onderzoekorganisatie en de onderwijsorganisatie, tussen instituut en school losser worden, als gevolg van enerzijds profilering en taakverdeling in onderzoek en anderzijds professioneel onderwijsbeleid onafhankelijk van het onderzoekbeleid. Zeer wel denkbaar is ook dat interfacultaire onderwijs- en onderzoekverbanden ontstaan die niet met elkaar overeenkomen. Daarmee komt de klassieke faculteit als basis voor universitaire organisatie op

losse schroeven te staan. Veronderstellen we vervolgens dat elke universiteit een eigen beleid kan volgen met specifieke keuzen en interuniversitaire taakverdeling, in onderwijs en onderzoek, dan kan de interne universitaire organisatie, naar faculteiten en studierichtingen, van instelling tot instelling zeer verschillen. Het is dan niet meer aanneemelijk dat die organisatie uniform geregeld kan worden in en krachtens de Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs.

In de tweede plaats leert de TVC-ervaring dat de verantwoordelijkheid voor onderwijs en onderzoek in operationele zin bij de faculteiten moet blijven, maar dat het universiteitsbestuur meer verantwoordelijkheid en bevoegdheid zal moeten krijgen voor globale kaderstelling en profilering van faculteiten in interuniversitair kader, en voor het scheppen van dwarsverbindingen tussen faculteiten op het gebied van onderwijs en onderzoek. Ook de verantwoordelijkheid voor de structuur van een facultaire personeelsformatie, voor beslissingen tot opheffing van functies en tot facultaire reorganisaties, zal in sterkere mate bij het universiteitsbestuur moeten worden gelegd. Dergelijke bevoegdheden op universitair bestuursniveau. beperken de facultaire autonomie; het alternatief is echter dat de minister zijn macht binnen de universiteit steeds verder uitbreidt. Terwille van eigen beleidsvrijheid van en in de universiteit zal het universiteitsbestuur een sterkere positie moeten krijgen tussen de facultaire programmeur die geld kost, en de ministeriële bekostiger die belangstelling heeft voor de besteding.

Als deze twee stellingen juist zijn, staan de grondslagen van de huidige wetgeving (WVO en WUB) ter discussie. De democratiseringsconceptie van de WUB berust immers op een vaste organisatie binnen de universiteit en op de strikte verdeling van bevoegdheden tussen leerstoel/vakgroep, faculteit en universiteit. De conceptie ging er o.a. van uit dat het universiteitsbestuur weinig met onderwijs en onderzoek van doen zou hebben en in het algemeen een beperkte taak had; de ingrijpende veranderingen en bezuinigingen van nu lagen echter achter de WUB-horizon.

Een vraag die uit deze probleemstelling voortvloeit, is: gesteld dat er een universiteitsraad moet blijven en dat deze grotere bevoegdheden zou moeten krijgen tot globale kaderstelling en profilering van onderwijs en onderzoek, en verondersteld dat deze bevoegdheden met materieel gezag uitgeoefend moeten worden in de milde vorm van anarchie die een universiteit is - zouden dan wijzigingen moeten worden aangebracht in samenstelling, werkwijze enz. van de universiteitsraad?

Personeelsbeleid

Bezuiniging, taakverdeling en concentratie, maar ook de andere genoemde ontwikkelingen in onderzoek, onderwijs en organisatie stellen zeer zware eisen aan het personeelsbeleid. Het universitair personeelsbeleid zal evenwichtig moeten worden uitgebouwd. Aard en taak van de universiteit brengen met zich mee dat de mensen in dienst van de universiteit bepalend zijn voor het functioneren van de universiteit. De kwaliteit

van hun werk bepaalt de kwaliteit van onderwijs en onderzoek. Daarom is het personeelsbeleid van zo groot belang en van hoge prioriteit, maar zo is ook aangegeven dat een goed personeelsbeleid niet losgemaakt kan worden van andere beleidsgebieden.

Personeelsbeleid omvat meer dan sociaal beleid in de zin van zorg voor en becherming van het aanwezige personeel. Personeelsbeleid is beleid ten aanzien van personeel werkzaam in de universitaire organisatie, mede gericht op het functioneren van die organisatie overeenkomstig haar doelstellingen. Terecht noemt de minister van O&W in zijn brief van 7 maart 1983 over het sociaal beleidskader TVC drie zorggebieden voor personeelsbeleid: zorg voor een goede vervulling van de te verrichten taken nu en in de toekomst, door daartoe bekwaam en geschikt personeel; de zorg voor het welbevinden van het aanwezige personeel; aandacht voor werkgelegenheidsaspecten. Het laatste zal in deze tijd grote, maar geen exclusieve aandacht moeten hebben.

Er kunnen zeer grote spanningen ontstaan tussen die zorggebieden. In elk onderdeel van de universitaire organisatie kan zich een groot verschil voordoen tussen het ideaal functioneren en de werkelijkheid van alle dag, waarin gegroeide situaties gelden en mensen met al hun hebbelikheden en gebreken werken. Die spanning kan heftig worden wanneer als gevolg van bezuinigingsmaatregelen arbeidsovereenkomsten, al of niet op vrijwillige basis, beëindigd moeten worden. Terecht wordt dan om een goed sociaal beleid gevraagd, op macro- en op microniveau. Maar naast het heden van crisis dient ook de toekomst van de universiteit te bepalen hoe gehandeld moet worden. Daarom het pleidooi voor een evenwichtig, volwassen personeelsbeleid, nauw verbonden met andere beleidsgebieden, als grondslag voor zorgvuldig en redelijk handelen.

Tot de verdere opbouw van universitair personeelsbeleid zou - gezien wat hiervoor over salarisbeleid werd betoogd - ook zeer wel een grotere flexibiliteit in salarisstructuur kunnen behoren. Thans geldt hoofdzakelijk gelijke beloning voor gelijke functie. Voor de hooglerarensalarissen is dat enigszins doorbroken. In het streven naar evenwicht tussen de drie eerder genoemde zorggebieden past het om meer variatie in beloning voor een bepaalde functie aan te brengen op grond van concurrentie op de arbeidsmarkt en op grond van de wijze waarop de functie wordt vervuld. Dat kan alleen als de universitair-bestuurlijke beleidsvrijheid op dit gebied door de minister wordt vergroot.

In het ontwikkelen van universitair personeelsbeleid zullen verandering in taken en organisatie en de daarvoor noodzakelijke flexibiliteit een grote rol moeten spelen. Individuele vrijheidsgraden staan dan ter discussie, en vakgroepen als basiseenheden zullen een behoorlijke omvang moeten hebben. Andere aspecten van deze vraagstelling zijn de zorg voor informatie, communicatie, leiding geven, samenwerking. Voor personeelsbeleid geldt dan ook dat het geen exclusieve verantwoordelijkheid is van een dienst personeelszaken, diensthoofden en besturen, zeker niet in de universiteit.

Voor de Vrije Universiteit is haar eigen doelstelling nauw verbonden met haar personeelsbeleid. De identiteit van de VU als christelijke instelling wordt uiteindelijk bepaald door het personeel van de Vrije Universiteit. Terecht is in de Regelen voor de VU dan ook een verbinding tussen doelstelling en benoembaarheid gelegd.

Wetgeving en het WO-systeem

In aansluiting op de lopende discussie over taken en functioneren van de overheid zijn aan het voorgaande direct ingrijpende deregulerings vragen te verbinden, niet in de zin van niet (meer) te regelen, maar in de zin van regeling opdragen of overlaten aan de instellingen zelf en hun bestuursorganen. Het gaat dan om een mogelijk drastische beperking van de rol van de minister, tot die van bekostiger, zijn essentiële rol. Een heel andere rol, namelijk bevoegd gezag van de rijksinstellingen, zal daar wel bij gevoegd moeten blijven, tenzij er een andere instantie voor kan worden geschapen. Zo'n deregulering zou samen kunnen gaan met een versterking van repressief overheidstoezicht op de universiteiten, uitgeoefend door een competent orgaan ('Academische Rekenkamer'). Een zeer verstrekkende stap zou zijn om de verantwoordelijkheid voor de 'deugdelijkheid' van het Nederlands wetenschappelijk onderwijs geheel aan de in de wet erkende universiteiten en hogescholen over te laten, het Academisch Statuut te laten vervallen, en het hoofdstuk van de Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs (WWO) over faculteiten, titels en graden te schrappen. Voorzover nodig zouden interuniversitaire regelingen dan getroffen moeten worden volgens afspraak tussen de instellingen.

De WWO zou dan hoofdzakelijk een bekostigings- en planningswet worden, en dat regelen wat noodzakelijk met bekostiging samenhangt, zoals grondslagen voor de rechtspositie van het personeel en inschrijvingsrechten voor studenten, alsmede de beperking daarvan.

WWO en WUB regelen thans ook de universitaire bestuurorganisatie. Kan dat anders? De Nederlandse wetgever heeft op dit gebied een merkwaardige prestatie geleverd:

- in 1971 een tijdelijke WUB, voor vijf jaar, inmiddels verlengd tot 1984;
- een wetsontwerp WWO 1981, in 1983 nog niet verder dan het voorlopig verslag; het voorziet niet in de hiervoor genoemde problemen betreffende organisatie en bestuur van de universiteit;
- een nieuw ontwerp Tijdelijke wet taakverdeling WO, vanwege een deel van die problemen en omdat WWO/WUB niet in het bestuur van diep ingrijpende bezuinigingen voorzien; als dit ontwerp wet wordt, geldt het naast WWO en WUB en ligt het naast het wetsontwerp 1981, zonder dat een en ander gemakkelijk met elkaar te rijmen is.

Meer zelf laten regelen door de instellingen heeft overigens geen omvangrijke empirische grond. Voor 1970 zijn de instellingen er zelf niet tijdig in geslaagd om hun bestuursorganisatie te verbeteren en te democratiseren. Zelfregulering heeft weinig opgeleverd wat betreft beperking van studie- en cursusduur. De recente ervaring met taakverdeling

en concentratie daarentegen pleit voor zelfregulering. In gesprek tussen politiek en universiteiten zouden op korte termijn nieuwe concepten voor regeling van het WO ontwikkeld en beoordeeld moeten worden. De huidige situatie is verward en verwarrend, ten nadele van de beleidsvorming op het gebied van onderwijs en onderzoek zelf.

En de VU

Wat het voorgaande betreft heeft de Vrije Universiteit dezelfde kenmerken en problemen als elke andere Nederlandse universiteit. Hoewel van privaatrechtelijke huize, is zij door de wetgever aan alle kanten in en tot het besproken systeem gebonden, en mits de wijze van binding correct is, bestaan daartegen ook geen principiële bezwaren. Met enige voorzichtigheid kan gesteld worden dat de identiteit van de VU leidt tot een zekere mate van interne cohesie in de universiteit die - bij voldoende beleid en bestuurskracht - het hanteren van de genoemde problemen in onderwijs en onderzoek, organisatie en personeelsbeleid zou kunnen vergemakkelijken. Anderzijds stellen identiteit en daarmee verbonden beperkte schaal de VU voor specifieke, niet gemakkelijke beleidsvragen, bv. als het om het bepalen van prioriteiten gaat. Taakverdeling en concentratie heeft ons dat duidelijk gemaakt, en bij één TVC-operatie zal het voor 2000 wel niet blijven.

Hoe komt de VU TVC 1983 uit? Haar palet van studierichtingen was behalve in Letteren relatief groot; in de sociaal-wetenschappelijke sector daarvan treedt een gevoelig verlies op door het opheffen van de studierichtingen Sociale Geografie, Sociologie en Andragologie. De overige studierichtingen blijven behouden. Volgens de plannen van de minister krijgt de VU in de faculteit der Geneeskunde en het Academisch Ziekenhuis een speciale taak ten opzichte van de extramurale gezondheidszorg en op het gebied van de intramurale patiëntenzorg een kwantitatief beperkte taak vergeleken met andere instellingen. Er zijn enkele, min of meer drastisch vastgeklonken samenwerkingsrelaties met de Universiteit van Amsterdam: Lichamelijke Opvoeding, Informatica, Onderwijskunde, Tandheelkunde. De laatste komt op deze lijst in de plaats van Geologie, dat in Amsterdam aan de VU geconcentreerd gaat worden. Voor een aantal faculteiten, Rechten, Economie en Econometrie, Letteren, Sociale Wetenschappen en Wijsbegeerte zijn de discussies overigens nog niet gesloten.

Ook is nog niet te zeggen welke consequenties de invoering van voorwaardelijke financiering eventueel zal hebben voor het profiel van de VU.

In TVC zijn enkele, voor de hand liggende beleidslijnen naar voren gekomen, die relevant zullen blijven: kwaliteit, niet alleen van activiteiten zelf, maar ook van interne en externe organisatie, afstemming en taakverdeling; het in redelijke mate bedrijfseconomisch verantwoord zijn van bestaande activiteiten en organisatie; als op deze twee factoren geen positieve beoordeling mogelijk is, kan ongewijzigd voortbestaan op formele of politieke gronden (als bijzondere instelling) niet met succes verdedigd worden; uitzonderingen op deze regel zijn vooralsnog Godgeleerdheid en Wijsbegeerte.

Voor de VU als kleinste van de middelgrote Nederlandse universiteiten en als instelling met haar eigen doelstelling is kwaliteit van vitaal belang, een noodzakelijke zij het niet voldoende voorwaarde om voort te bestaan als bijzondere instelling. Voor de integriteit van de VU zit daaraan vast de selectie en binding van haar personeel met betrekking tot die doelstelling, mits ook dispensatie van persoonlijke instemming met de doelstelling kan worden gevraagd en verleend, als uitzondering in kwantitatieve zin, maar verder geheel Regel-matig.

Personeelsbeleid en op dat gebied baas in eigen huis blijven spelen voor de VU dan ook een essentiële rol bij taakverdeling, concentratie, samenwerking en samenvoeging in de relatie met andere instellingen. Van direct daarop volgende, maar dus tweede orde is: kan de VU een compleet eigen onderwijsprogramma aanbieden? En van derde orde is dan: hoe volledig en zelfstandig is de VU wat betreft haar onderzoekprogramma's? Deze rangorde veronderstelt dat profiel en bestand naar faculteiten, studierichtingen en disciplines eerst bepaald zijn.

Gezien de ervaringen in de afgelopen jaren en de recente ontwikkelingen op het gebied van taakverdeling en concentratie is het mogelijk noch verstandig vaste beleidslijnen voor taakverdeling en samenwerking tussen de VU en andere instellingen te trekken. In de relatie met de Universiteit van Amsterdam blijkt complementariteit met wederzijdse ruimte voor en inbreng van eigen profiel, keuze en beleid een zeer bruikbaar uitgangspunt te zijn. In het algemeen kan met waardering over de goede verstandhouding met de Amsterdamse, grotere zuster gesproken worden. De afstand naar Leiden en Utrecht is echter niet veel groter. Een reden om van pogingen tot algemene samenwerkings- en taakverdelingsstrategieën af te zien is dat situaties per discipline vaak zeer verschillend zijn. Als gevolg van TVC zal een zeer bijzondere en in enkele opzichten vergaande samenwerking met de Universiteit van Amsterdam ontstaan in de Tandheelkunde. Aan dat precedent moet in de richting van de minister de opmerking verbonden worden dat hij zich, zeker ten opzichte van bijzondere instellingen, terughoudend zal moeten opstellen wat betreft het feitelijke opleggen en afdwingen van eenheid. Daar staat tegenover dat de Vrije Universiteit voor haar functioneren baat heeft bij soms intensieve samenwerking met collega-instellingen, in het bijzonder met de Universiteit van Amsterdam.

Hoe het verder zal gaan met veranderingen in het Nederlands wetenschappelijk onderwijs, met taakverdeling en concentratie, met profilering van de Vrije Universiteit in die context, is niet van hoofdzakelijk belang voor de toekomst van de VU. Wel is dat of zij van binnen, in haar personeel, en van buiten, in de Vereniging waarvan zij uitgaat en in ruimere kring, gedragen wordt door mensen die wat zien in de doelstelling van de Vrije Universiteit, 'al haar arbeid in gehoorzaamheid aan het Evangelie van Jezus Christus te richten op het dienen van God en Zijn wereld'. Rondziend in de oecumene, met besef van pluraliteit, kan de uitnodiging om er wat in te zien wijd en open uitgaan. Voorzover

er in het vlak van menselijk denken en bestuurlijk spreken dan zorg geformuleerd kan worden over de toekomst van de VU, gaat die uit naar jongere generaties: zijn daar genoeg mensen die op hun manier wat (gaan) zien in de doelstelling van de Vrije Universiteit?

Facta

De zetels in de universiteitsraad waren met ingang van 1 september 1982 alle bezet. Prof.dr. L. Vlijm trad op als voorzitter, mr. J.W. Mekking als secretaris. De samenstelling van de raad vindt U elders in dit jaarboek vermeld.

In de samenstelling van het College van Bestuur kwam geen verandering: drs. H.J. Brinkman (voorzitter), dr.ir. A.W. de Jager, C. de Niet, dr.ir. F. Schutte en prof.dr. H. Verheul (rector magnificus); mr. H. Hoogenkamp trad op als secretaris.

In de afgelopen cursus werd een aantal leerstoelen door benoemingen (opnieuw) bezet:

in de Faculteit der Rechtsgeleerdheid:

G.P.V. Vandenberghe, Lic. (Informatica en Recht)

in de Faculteit der Geneeskunde:

dr. C. Spreeuwenberg (Huisartsengeneeskunde), dr. C.J.L.M. Meijer (Pathologische Anatomie)

in de Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen:

dr. H.A.M. Snelders (Geschiedenis der Natuurwetenschappen), dr. E.N.G. Joosse-van Damme (Dieroecologie)

in de Faculteit der Letteren:

dr. P.W. de Neeve (Oude Geschiedenis), P.R. Selling, Ph.D. (Engelse Letterkunde na 1500), dr. C.H. Blotkamp (Kunstgeschiedenis, in het bijzonder de moderne kunst)

in de Interfaculteit der Actuariële Wetenschappen en Econometrie:

dr.ir. W.J. Keller (Wiskundige Economie)

Van de volgende hoogleraren werd de leeropdracht gewijzigd:

dr. J. van der Hoeven, hoogleraar in de Centrale Interfaculteit; aan de leeropdracht Geschiedenis van de Moderne Wijsbegeerte werd toegevoegd: Systematische Wijsbegeerte.

dr. J. Klapwijk, hoogleraar in de Centrale Interfaculteit; aan de leeropdracht Geschiedenis van de Contemporaine Wijsbegeerte werd toegevoegd: Systematische Wijsbegeerte.

Bijzonder hoogleraarschappen:

mr. H. Drop, in de Faculteit der Rechtsgeleerdheid op de leerstoel gevestigd door de Stichting Bijzondere Leerstoelen Onderwijsrecht.

dr. R.L. Haan, bijzonder hoogleraar in de Kuiper-katheder

Met emeritaat gingen:

prof.dr. G. Kuypers (Faculteit der Sociale Wetenschappen), prof.drs. P. Noordzij (Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen), prof.dr. F. de Roos (Faculteit der Economische Wetenschappen), prof.dr. W.F. Schalkwijk (Faculteit der Economische Wetenschappen).

Bovendien verlieten de volgende hoogleraren de Vrije Universiteit:

dr. H.J. van Aalderen (Faculteit der Geneeskunde), dr. Tj. Baarda (Faculteit der Godgeleerdheid), dr.ir. P. Ros (Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen), dr. G. Snel (Faculteit der Rechtsgeleerdheid), dr. H.C. Wytzes (Faculteit der Economische Wetenschappen).

Opening der Lessen

Finem Respice

Rede uitgesproken door de Rector Magnificus, dr. H. Verheul ter gelegenheid van de Opening der Lessen, in een bijeenkomst van de Universiteitsraad aan de Vrije Universiteit te Amsterdam op 5 september 1983.



Prof.dr. H. Verheul

Mijnheer de voorzitter,

Dames en Heren.

Straks, over ongeveer een half uur, heeft de Vrije Universiteit een nieuwe Rector Magnificus. Zo'n rectoraatswisseling is voor de meesten Uwer een weinig schokkend gebeuren mede denk ik door onbekendheid met het werk van een rector. Voor enkele anderen is het een meer ingrijpend gebeuren en voor mij deze keer een aanleiding om - na een korte inleiding - terug te kijken en vooruit te zien. Daarmee hoop ik bovendien aan die onbekendheid enigszins tegemoet te komen.

Wat dat vooruitzien betreft wil ik allereerst opmerken dat de Vrije Universiteit zich naar mijn mening gelukkig kan prijzen dat de hoogleraar Drenth zich bereid verklaarde om het rectoraat in de nu komende periode te vervullen. Velen onzer kennen hem goed, hij heeft een lange staat van dienst bij deze universiteit. En buiten de Vrije Universiteit heeft hij vele functies vervuld. Zijn rectoraat kan met vertrouwen tegemoet worden gezien. Daarvoor is zijn niet aflatende belangstelling voor en bijdrage aan het fundamentele onderzoek, zijn onderwijservaring en zijn actieve belangstelling voor de Vrije Universiteit en haar verdere ontwikkeling een garantie. Ik acht het een voorrecht straks aan deze hoogleraar het rectoraat te mogen overdragen.

Traditiegetrouw wisselt het rectoraat regelmatig. Bij ons is reglementair vastgelegd dat dit om de twee jaar gebeurt, zij het dat herbenoeming - zoals ik zelf ook heb ervaren - mogelijk is. Prof. De Gaay Fortman - van wie ik de laatste jaren veel steun in meerdere opzichten mocht ondervinden - vestigde tot nu toe het record. Acht jaar vervulde hij het rectoraat grotendeels in waarschijnlijk niet eenvoudige tijden.

Tegen die regelmatige wisseling zijn meerdere bezwaren aan te voeren. Het meest gehoorde bezwaar is dat juist de in het bestuur goed ingevoerden zowel in tijden van storm en tegenslag als in tijden van luwte en zonneschijn het beste mee aan het roer kunnen staan. Ik hecht echter aan die regelmatige wisseling en acht de voordelen groter. Niet alleen voor het rectoraat overigens, maar voor alle zwaardere bestuursfuncties die de universiteit kent zoals de gekozen leden van het College van Bestuur en de dekanen van de (sub/inter)faculteiten. Het is beslist nodig dat zij, die deze functies vervullen, langdurige ervaring hebben in het onderzoek en het onderwijs en daar goede banden mee houden - vervreemding treedt maar al te gemakkelijk op - en de beste garantie hiervoor is een regelmatige wisseling. Zo wordt ook een te technocratisch en middelmatig besturen tegengegaan, iets waarvoor bij voortdurende gewaakt moet worden. Ook dienen de diverse (sub)disciplines bij toerbeurt hun vertegenwoordigers in deze bestuursfuncties aan te treffen. Want hoe men ook poogt te objectiveren en te distantiëren: al het water van de zee wast niet weg dat het éne gebied beter gekend wordt dan het andere én dat de persoonlijke interesse voor het éne onderwerp groter is dan voor het andere, hetgeen vaak onbewust, maar hopelijk ongewild, consequenties voor het han-

delen zal hebben. En voorts is het goed de verantwoordelijkheid voor de vele ingrijpende beslissingen, zoals die van de laatste tijd, te delen. Overigens het voorgaande kan alleen als allen van wie reglementair bestuursactiviteiten gevraagd kunnen worden genegeen zijn, wanneer anderen hun beurt gekomen achten, dit onderdeel van hun overeengekomen taak waar te maken. Een kleine troostprijs voor niet al te gewilligen is wellicht dat het ongetwijfeld zo is dat zo'n bestuursfunctie het latere functioneren ten goede kan komen.

Voor het rectoraat kan hier het volgende nog aan worden toegevoegd. Als voorzitter van het College van Dekanen en lid van het College van Bestuur functioneert de rector vaak als een intermediair tussen midden- en topniveau. Mede door de vaak intensieve contacten met de dekanen van (sub/inter)faculteiten leert hij die faculteiten goed kennen en weet welke problemen er aan de orde zijn. Dit is één der redenen die deze functie aantrekkelijk maakt. Omgekeerd kan hij in het College van Dekanen informatie uit het College van Bestuur doorgeven, zijn eigen inzichten toetsen en het overleg tussen de faculteiten bevorderen. De positie van het College van Dekanen als adviesorgaan voor onderwijs en onderzoek verdient overigens ook wettelijk verdere versteviging en erkenning. Voor een optimaal functioneren als overleg- en adviesorgaan ware een niet te groot college na te streven, voor een groter college zoals wij dat kennen pleit daarentegen zijn informatieve rol. Maar voor blijvend goed functioneren is ook hier in beide gevallen wisseling over de disciplines nodig, zowel wat betreft de voorzitter als de leden. Voorts vertegenwoordigt de rector onder meer de als primus inter pares der hoogleraren de universiteit bij diverse gelegenheden. Veréénzelving met één persoon moet hier niet gaan optreden, wat bij een te lang rectoraat praktisch onvermijdelijk is.

Na deze inleidende opmerkingen wil ik dan Uw aandacht vragen voor dat terugkijken en vooruitzien. Dat terugkijken zal geen volledig beeld geven en dat beschouwende vooruitzien zal beslist geen testamentair karakter moeten hebben. Beiden zou ik niet willen en kunnen maar bovendien voor U zou het uiterst vervelend en irritant zijn. In de afgelopen vier jaar heeft onze universiteit vierdagen gekend en werkdagen. Deze uitdrukking leerde ik van mijn eerste leermeester hier, prof.dr. G.J. Sizoo. Het woord werkdagen kan overigens gerust als een understatement beschouwd worden voor de dagen die de bestuurders in het laatste jaar aan hun taak wijdden. De in het zojuist gepresenteerde bestuursverslag besproken TVC-operatie vroeg veel werkkraft en inzet, maar ook de andere op gang gebrachte veranderingen én de lopende zaken vroegen veel tijd. Zo'n zware werklust laat zijn sporen na. Het bij voortdurend geconfronteerd worden met een overvolle agenda, die alleen na geforceerd ingrijpen ruimte biedt voor bezinning en te rade gaan, kan niet te lang duren. De pro-rector Schenkeveld noemde het rectoraat eens de zwaarste baan die de universiteit kent. Ik onderschrijf dit niet helemaal. Nimmer moet onderschat worden wat het in deze tijd betekent voorzitter van het College van Bestuur te zijn. Zeker wanneer dit voorzitterschap op zo'n voortreffelijke wijze wordt vervuld als ik deze vier jaar van nabij heb mogen ervaren. En - een ander voorbeeld - de dekanen van de (sub/inter)faculteiten wisten deze jaren werkelijk wel

wat hen te doen stond. Vooral wanneer hun (sub/inter)faculteit zich in de branding bevond. Vele collegae heb ik met bewonderenswaardige inzet dit werk zien verrichten ten dienste van velen.

Deels zijn deze zware bestuurstaken een gevolg van de bestuursstructuur van de Nederlandse universiteiten. Te wensen is dat bij de komende nieuwe Wet op het Wetenschappelijk Onderwijs hier in voldoende mate aan tegemoet gekomen wordt. Voor een ander deel zijn deze zware bestuurstaken het gevolg van de niet aflatende reeks van ingrijpende veranderingen in het universitaire bestel. In een artikel over 'Nationale Planning Wetenschappelijk Onderwijs', dat in 1978 in de 24e jaargang van het tijdschrift 'Universiteit en Hogeschool' verscheen, werd geschreven:

'In de besturingsleer kent men de hypothese dat een systeem onbestuurbaar wordt indien de tijd die verloopt tussen twee opvolgende, onvoorziene exogene schokken korter is dan de tijd welke het systeem nodig heeft voor het herstel van de gevolgen van die schok. Zo dit al van toepassing is, werkt het kabinet krachtig mee aan de onbestuurbaarheid van de w.o.-instellingen'.

Voor wie dit citaat niet herkent: de auteur was de toenmalige hoogleraar bestuurskunde aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen, die nu Directeur-Generaal voor het Hoger en Wetenschappelijk Onderwijs is, dr. R.J. in 't Veld.

Te hopen is - om zwaardere termen maar te vermijden - en wellicht is het gezien dit citaat ook te verwachten dat er eindelijk aan het veld een forse periode van rust gegund wordt, zodat onderwijs en onderzoek diè aandacht kunnen krijgen die ze broodnodig hebben om tot verdere wasdom te komen.

Eén van de recente exogene schokken was de snelle invoering van een tweefasen structuur voor de onderwijsprogramma's. Maar over het onderwijs kan niet gesproken worden zonder te beginnen met de studenten - om wie het allemaal begonnen is. Hen zo goed mogelijk op te leiden en verder toe te rusten voor hun werk en leven straks, blijft één der hoofdtaken van de universiteit.

Met velen van hen had ik goede, stimulerende contacten in allerlei verband. Hun inzet voor het besturen van de universiteit of verenigingen, voor activiteiten van het bezinningscentrum, enz., dwong bewondering en respect af. De invoering van de tweefasenstructuur van de onderwijsprogramma's treft de huidige en komende studentengeneraties sterk. Hier zullen we grote veranderingen gaan zien. Zo dreigt er onvoldoende tijd over te blijven voor nodige activiteiten buiten de studie in enge zin of die nu gezocht worden in de sport, koor en orkest, studentenverenigingen of elders.

De vandaag tweedejaars geworden studenten hebben bovendien ervaren dat genoemde structuur onvoldoende doordacht kon worden en te snel moest worden ingevoerd. Het oriënterende, selecterende en verwijzende karakter van de propedeuse kon nog niet overal voldoende tot ontwikkeling gebracht worden. Bovendien bleek in menig geval

het programma te zwaar. Als uit een enquête van het College van Dekanen van mei jl. blijkt dat meerdere faculteiten constateren dat 50% of meer van hun eerstjaars niet in de gestelde termijn het propedeutisch examen haalt, dan klopt er iets niet; is er iets grondig mis. Een overzicht van de voor de zomervakantie behaalde propedeutische examens bevestigt deze indruk. Nu kan men wel - onder verwijzing naar de eindexamencijfers voor de betrokken vakken - zeggen dat dit lag aan de studenten van dit jaar en hun motivatie voor de studiekeuze, mij overtuigt dit verhaal niet. Toegegeven, ieder die langere tijd onderwijs gaf, zal geconstateerd hebben dat sommige jaargangen - om welke redenen dan ook - het gemiddeld beter doen dan anderen, althans wat het studieverloop betreft. Maar dat dit dit jaar voor zoveel studierichtingen tegelijk gegolden zou hebben? Dit acht ik uitgesloten. De conclusie nú behoort m.i. te zijn dat in deze gevallen de propedeuse-programma's te zwaar werden gemaakt en de eindtermen te hoog gesteld. Een rol kan ook spelen dat men in vele (sub/inter)faculteiten steeds meer jongere docenten het onderwijs laat verzorgen voor de eerste studie jaren. Aan te bevelen was en blijft ervaren, oudere hoogleraren juist ook met het verzorgen van onderdelen van de propedeuse te belasten. Uit genoemde enquête dienen nú voor de komende cursus consequenties getrokken te worden.

Men kan wel blijven opmerken dat dit dan consequenties heeft voor het niveau van de doctoraal diploma's, maar dat wisten we toch, toen ons deze structuur opgedrongen werd? En onjuist is het om met het aanvaarden van deze consequentie te wachten tot men van deze ontwikkelingen anderzins wrange vruchten gaat plukken. Ik denk nu aan Plaatsen-Geld model en de intern gehanteerde verdelingsmodellen, waarbij het aantal ingeschreven studenten en in toenemende mate het studierendement een rol spelen bij de bepaling van de benodigde formatie. Maar ontegenzeggelijk is het zo dat doorgaan op de ingeslagen weg, gevoegd bij de tegen het eind van de tachtiger jaren te verwachten daling van de studentenaantallen tot zeer aanzienlijke reallocaties in de formaties zal leiden. Men kan niet te ver gaan met pogen dit te vermijden, maar wat dit jaar zich in enkele gevallen bij de propedeuse voordeed, is niet voor herhaling vatbaar.

De doctoraalopleidingen nieuwe stijl beginnen dit jaar. Onzekerheid is er over wat er daarna nog kan en mag volgen. De positie van de leraren-opleidingen is ter discussie. De soms driftig aangevraagde onderzoekersopleidingen - zoals wettelijk voorgeschreven - zijn al voordat ze goedgekeurd waren, ten principale door de Minister ter discussie gesteld. Assistenten in opleiding, a.i.o.'s, werden geïntroduceerd. Ik zocht die tweefasen structuur niet en was over de gebruikte terminologie nooit enthousiast. Het nu voorgestelde lijkt een verbetering te kunnen geven. Maar dit bij voortduring wisselen van strategie en planning loopt zo langzamerhand de spuigaten uit. Studenten van nú, die al zo in onzekerheid verkeren over hun maatschappelijke mogelijkheden straks, worden ook nog met onzekerheid opgezouten over de structuur en opzet van hun studie waar ze vaak met zoveel enthousiasme aan begonnen en mee bezig zijn. Hun aanpassingsvermogen blijkt vaak, gelukkig, erg groot. Maar er zijn grenzen aan de onzekerheden waarmee wij hen mogen confronteren.

Het nog steeds niet gerealiseerd zijn van een nieuw stelsel van studie-financiering vergroot hun onzekerheid nog verder. Voor vele - tegenwoordig ook vaak nog gebroken - gezinnen is het een zware last studerende kinderen te hebben. Zeker als het inkomen zich net onder of net boven de grens voor studietoelagen bevindt. Als er dan nog anderen in huis zijn die hun middelbare school of andere opleiding moeten afmaken, zijn de zorgen groot. Groter dan wij een tiental jaren geleden nog voor mogelijk hielden. Gepoogd moet worden de barrières die betrokkenen vaak voelen om op aanvullende fondsen een beroep te doen, op verstandige wijze te slechten en de middelen van deze fondsen met name voor dit doel te verruimen. Ik kijk dan ook maar weer eens naar de penningmeester van onze Vereniging, bij wie ik ook voor andere zaken vaak een willig oor vond.

De (sub/inter)faculteiten kunnen in het huidige bestel verdere formatiereducties op twee manier trachten te bestrijden: met meer maatschappelijke dienstverlening of met meer onderzoek, gefinancierd uit de voorwaardelijke financiering of de zogenaamde tweede en derde geldstroom. Wat het eerste betreft kunnen de recentelijk opgerichte transferpunten - maar ook de wetenschapswinkels - een bijdrage geven.

Wat het tweede betreft is er de laatste jaren zoveel gebeurd, waarvan wij de consequenties in de komende jaren in toenemende mate zullen ervaren, dat ik hier wat meer tijd voor wil vragen. Als voorzitter van de vergadering van de portefeuillehouders onderzoek van de Colleges van Bestuur (POZ) had ik deze jaren een extra reden me hier intensief mee bezig te houden.

Eerst dan een opmerking over de positie van de onderzoekers zelf, want ook daar werd menig vergaderuurtje aan gewijd. Functioneringsgesprekken voor hoogleraren werden ingevoerd, waarvan ik voor de jongere en oudere hoogleraren wel verwachtingen heb. De salarissen van wetenschappelijk hoofdmedewerkers werden - zonder dat er een goede motivatie kwam - bevroren en beide categorieën zagen, evenals trouwens de promotiemedewerkers, hun salarissen opmerkelijk meer aangetast dan de algemene trend was. Hieraan dienen zo langzamerhand ook grenzen gesteld te worden.

Voor het behoud van goed onderzoek zijn in al de drie categorieën die ik noemde goede onderzoekers nodig. Om hen te benoemen ondervinden de universiteiten - althans voor bepaalde disciplines - in toenemende mate moeilijkheden. Het sterkst doet zich dit nu voor bij de hoogleraren, waar de concurrentie met anderen in de maatschappij verloren wordt, zowel nationaal als internationaal. Volgens de WWO '81 krijgen de hoogleraren straks weer meer erkenning als dragers van het onderzoek - daar worden ze immers bij uitstek verantwoordelijk geacht voor de wetenschappelijke ontwikkeling van het hun toegewezen vakgebied en voor het te geven onderwijs op dat gebied (art. 121. lid 2) - maar ook in de salariëring dient men dit dan te accepteren.

De besturing en financiering van het onderzoek was aan drastische veranderingen onderhevig. De overheid zag voor zichzelf een toenemende rol. Fors wordt gewerkt aan

toetsen en vergelijken en aan de ontwikkeling van landelijke plannen voor het onderzoek. Wat dit laatste betreft werd bij de β -wetenschappen al langere tijd ervaring opgedaan. Om voor alle disciplines nu zulke plannen geforceerd op te stellen roept echter vraagtekens op. Niet alle gebieden lenen zich voor zo'n aanpak - ik denk hierbij aan met name de α -wetenschappen waar veel, wellicht het beste onderzoek een overwegend individueel karakter draagt - of zijn er nu al rijp voor. In de Dagelijkse Raad van de Academische Raad heb ik de ontwikkeling van zulke disciplineplannen bepleit, echter wel met de kanttekening dat per gebied bezien moet worden in welke tempo dit dient te gebeuren en wie dit dienen te doen. De secties van de Academische Raad speelden hier een belangrijke rol en deze secties of overeenkomstige organen moeten dit blijven doen.

Voor het toetsen en vergelijken van de kwaliteit wierpen zich - vaak eigener beweging - meerderen op. Enkele instellingen werkten zelf aan de ontwikkeling van goede systemen hiervoor. Ook het College van Dekanen besprak dit voorjaar dit onderwerp en probeerde zo aan de ontwikkeling van een intern te hanteren systeem een stimulans te geven. Internationaal is hier ook in toenemende mate aandacht voor. De OECD wijdde hier recentelijk een congres aan; het verslag ervan is lezenswaardige literatuur.

Alleen publicaties tellen is in ieder geval niet voldoende. De proeven - ook uit eigen kring - die uitgevoerd werden, toonden dit duidelijk aan. Hoe amateuristisch dit vaak geschiedt wordt wel frappant geïllustreerd als men uitsluitend aan de eerste auteur van artikelen de credit points toekent. Terecht geldt bij vele afdelingen nog steeds de stelregel dat waar mogelijk jongeren als eerste auteur optreden en de ouderen als laatste. Want bij een universiteit vormen onderwijs en onderzoek schering en inslag van hetzelfde weefsel en dienen de in opleiding zijnde jongeren maximale kansen en mogelijkheden te krijgen.

Een ander bekend bezwaar geldt welke publicaties tel je wel mee en welke niet en moeten er gewichtsfactoren worden toegekend. In dagbladen verschijnen soms artikelen van bijvoorbeeld theologen, die tellenswaard genoemd kunnen worden, terwijl bijdragen van anderen eerder met negatieve credit points gehonoreerd zouden moeten worden. Degenen onder ons die het wetenschappelijk verslag verzorgen, weten hoe moeilijk het is tot een verantwoorde weergave van de publicaties te komen.

Ter illustratie van wat er zoal getoetst, vergeleken en gepland werd de laatste jaren, neem ik U eens even mee naar onze subfaculteit Scheikunde.

De subfaculteit kent van oudsher vele vakgroepen voor de diverse sub-disciplines die nodig zijn voor een goede opleiding, maar voor wat betreft het onderzoek nogal uiteen gegroeid zijn. Er zijn nu 14 hoogleraren, 24 wetenschappelijke medewerkers in vaste dienst, 32 wetenschappelijke medewerkers in tijdelijke dienst en 70 technische en administratieve medewerkers. In de jaren 1976-1982 daalde het totale personeelsbestand met 10%. Ook het aantal ingeschreven studenten daalde, nl. van ca. 400 naar ca. 300. Naast de verzorging van haar onderwijs- en onderzoekprogramma's neemt de subfaculteit actief deel aan samenwerkingsverbanden van de Vrije Universiteit met universiteiten in

ontwikkelingslanden, aan het Instituut voor Milieuvraagstukken, enz. In 1979 werd een zelfstandige studierichting farmacochemie gevestigd. In de zeventiger jaren werd het nieuwe laboratorium ingericht en stapsgewijs betrokken. Maar wat gebeurde er in de laatste zes jaar verder?

In vogelvlucht:

In 1976 stelde de KNAW een academiecommissie voor de chemie in, die in 1977 in samenwerking met de SON een rapport publiceerde: 'Inventarisatie scheikundig onderzoek aan universiteiten en hogescholen'; in 1978 de nota 'Lange termijn-plan voor het universitaire chemieonderzoek' en - na advisering door subfaculteiten, afdelingen, sectie Scheikunde van de AR, de Stichting voor Scheikundig Onderzoek in Nederland (SON), raden voor organische chemie, anorganische chemie en fysische chemie enz. - in 1982 het eindrapport van haar taakverdelingscommissie.

In 1982 werd de scheikunde door de Academische Raad uitverkoren om een proefdisciplineplan te ontwikkelen. Gevolg hiervan was dat de diverse subfaculteiten en afdelingen het terecht nodig achtten hun toch reeds zwaar belaste dekanen af te vaardigen naar de sectie. In 1976 werd ook het Bestuursoverleg Scheikunde (BOS) ingesteld, dat in 1981 omgezet werd in de Commissie Bestuurlijke Onderwerpen binnen de sectie Scheikunde. In 1980 werd een kroondocentenbeleidscommissie (KDC) ingesteld die in 1982 met een 'Landelijk leerstoelenplan voor de Scheikunde' kwam. Voorts stelde de KNAW later de Commissie voor Biochemie en Biofysica in (CBB).

Verder zijn vermeldenswaard de Verkenningcommissies voor de Scheikunde en apart voor de Biochemie, ingesteld door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen. Afgezien van de vraag naar het waarom, als het veld zelf toch al redelijk actief was, is mijns inziens de status van deze laatste commissies en met name van hun adviezen, discutabel. Ze kunnen inderdaad de Minister adviseren, voorzover hij krachtens zijn bevoegdheid advies nodig heeft, met name ter voorbereiding van 96ter-beslissingen, maar verder kunnen de adviezen alleen aan de bevoegden, en dat zijn de instellingsbesturen en wellicht tweede geldstroom-organisatoren, uitgebracht worden denk ik. Maar goed, de beide Verkenningcommissies kwamen met de rapporten: 'Chemie, nu en straks. Een verkenning van het door de overheid gefinancierde onderzoek in Nederland.' (1980) en 'Overleven' (1982). Dit jaar was er dan ook voor de scheikunde het overleg in verband met de TVC-operatie. Voorts werden meerdere voorstellen voor Voorwaardelijke Financiering van onderzoek ingediend, waarvan er drie reeds in de eerste tranche voor vijf jaar werden goedgekeurd. Ook deze voorstellen dienden overigens op de gebruikelijke wijze door anderen - extern - te worden beoordeeld.

De wetenschappelijke medewerkers wie dit alles in eerste instantie betreft - zoals gezegd 38 in getal - dienden naast alle schriftelijke stukken voor bovengenoemde operaties, via vertegenwoordigers hierover te overleggen, hun plannen toe te lichten en te verdedigen zowel intern als extern. De rapporten moesten becommentarieerd worden en over het werk dat nog gedaan kon worden in de resterende tijd verslagen geschreven worden voor SON, subfaculteit en universiteit. Desondanks verschenen er in 1982 in internationaal erkende vaktijdschriften van hun hand 121 artikelen, werden 170 spreekbeurten el-

ders vervuld, werden per jaar gemiddeld zo'n 40 doctoraalexamens afgelegd, per jaar een tiental malen de doctorstitel verleend en aan 16 tweede en derde geldstroommedewerkers leiding gegeven.

Wie voorbeelden zoekt om de vaak gehoorde klacht dat er bij de universiteiten niet hard gewerkt wordt te weerleggen, heeft er hier één. Meer van die voorbeelden zijn te geven.

En hoe komt dit nu? Ten eerste doordat de onderzoekers zelf zich de vraag zijn gaan stellen hoe bij de verdere ontwikkeling van hun wetenschap keuze te maken, zich te beperken. De subfaculteit die ik noemde streeft er - volgens haar wetenschappelijk verslag over 1981 - naar het onderzoek rondom drie hoofdthema's te concentreren. Bij de onderzoekers ontstaat ook in toenemende mate de terechte wens hun onderzoek op elkaar af te stemmen en zo tot taakverdeling te komen. De Academie Commissie voor de Scheikunde is hiervan een bewijs.

En in de tweede plaats er is een toenemende vraag geweest uit de maatschappij verantwoord af te leggen, verslag te geven van wat er met de gemeenschapsgelden gebeurt. Terecht, maar hier is nu een niveau bereikt dat wellicht voor enige correctie in omgekeerde richting vatbaar is. Wie leest nog, buiten de kleine kring ingewijden, alles wat nu verschijnt? Een gerichte steekproefsgewijze voorlichting via bv. de wetenschapsvoorlichter komt mijns inziens beter aan de vraag tegemoet.

Maar een niet te onderschatten factor is de toenemende bemoeienis van de overheid met het universitaire onderwijs en onderzoek: haar zucht tot kennen liefst tot in vergaande details nam onrustwekkende vormen aan, op onderdelen is sinds korte tijd een kentering waarneembaar. Terecht want of deze zucht gezien de bevoegdheden van de overheid verantwoord is, is discutabel. Die bevoegdheid beperkt zich immers vooral tot voorwaarden scheppen en controle achteraf. Het Rectoren College hield zich met deze problematiek deze cursus enige malen bezig en kwam tot de volgende nogal vergaande opmerkingen.

'Onze bedenkingen richten zich niet tegen het opleggen van bezuinigingen of het streven om in te spelen op veranderingen die zich in de samenleving voordoen, maar tegen de rolopvatting waarvan de overheid blijkt geeft.

De noodzaak van het terugdringen der overheidsuitgaven, ook voor het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek, wordt aanvaard. De opvatting, dat ernst gemaakt moet worden met de aanpassing van het stelsel van onderwijsvoorzieningen en met de optimalisering van de inzet van middelen voor onderzoek, wordt gedeeld. In samenhang met de bezuinigingen zal de gewenste innovatie creativiteit en inzet vergen van alle betrokkenen. Daarbij is een juiste rolverdeling tussen overheid en instellingen van wetenschappelijk onderwijs van essentieel belang: de overheid dient, zonder zich in details te begeven, globaal maar duidelijk de algemene doelen en kaders te stellen en deze toetsend te bewaken; het wetenschappelijk onderwijs moet zich op basis van zijn deskundigheid zetten tot het ontwerpen en uitvoeren van specifieke plannen.

Hoewel het wetenschappelijk onderwijs in het recente verleden heeft laten zien dat het op weg is om de omschreven rol naar behoren te vervullen, valt bij de overheid weinig of niets waar te nemen van een neiging om zich ten aanzien van de inrichting van onderwijs en onderzoek terughoudend op te stellen. In plaats van een tendens tot deregulering treedt een steeds dieper ingrijpende regelzucht aan de dag.

Het aantal aanwijzingen, voorschriften, richtlijnen en regels neemt, ook afgezien van de taakverdelingsoperatie, voortdurend toe. Steeds meer wordt buiten de instellingen bepaald hoe de middelen moeten worden besteed, hoe het onderwijs moet worden ingericht en welk onderzoek moet worden verricht. Een reeks van ingrijpende maatregelen is in hoog tempo ontwikkeld (niet zelden ook opgelegd) en moet met grote snelheid worden uitgevoerd (indien tenminste niet op nog kortere termijn tot beleidsombuiging wordt besloten).

Deze gang van zaken staat op gespannen voet met de verantwoordelijkheden die het wetenschappelijk onderwijs voor zich mag opeisen. Zij gaat ten koste van de zorgvuldigheid waarmee de ontwikkeling van onderwijs en onderzoek behoort te worden omgeven. Zij leidt tot bureaucratie en is fnuikend voor de inventiviteit en creativiteit van besturen, docenten en onderzoekers, die hun werk al te vaak verstoord of zelfs gefrustreerd zien worden. In de relatie tussen overheid en wetenschappelijk onderwijs wordt de regelzucht ervaren als een diskwalificatie van 'het veld' en als een blijk van onbegrip, zo al niet wantrouwen; de sfeer die daarmee ontstaat, is schadelijk voor de ontwikkeling van het wetenschappelijk onderwijs.

De overheid dient zich kritisch te bezinnen op haar rolopvatting. Herziening van die opvattingen lijkt geboden wil het wetenschappelijk onderwijs in staat blijven om op basis van zijn eigen, door geen andere instantie te evenaren, potentieel bij te dragen tot de instandhouding van een stelsel van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek, dat de creativiteit bezit om te beantwoorden aan de rijkgeschakeerde behoeften van onze samenleving'.

Over die rijkgeschakeerde behoeften van onze samenleving werd ook gesproken op de laatste werkvergadering van het Europese Rectoren College (CRE), die in mei jl. in Bergen, Noorwegen gehouden werd. Het onderwerp voor deze bijeenkomst was de relaties van de universiteiten met de samenleving. Rolf-Malte Buschbeck, de bekende wetenschapsjournalist van de Süddeutsche Zeitung, gaf hier een boeiende voordracht over 'The University as seen from the outside'. Over de relatie tussen de universiteit en de samenleving merkte hij op dat de maatschappij veel belang *had* bij haar universiteiten maar dat de rol van de universiteiten nu controversieel is, het respect is verdwenen met name sinds het verrichten van onderzoek niet meer alleen positief gezien wordt en een universitaire opleiding geen garantie meer is voor werk en succes. Bovendien trokken de universiteiten zich meer terug op zichzelf, vertoonden een afnemend zelfvertrouwen en gebrek aan interne solidariteit, coherentie. De studenten-opstanden van het eind der zestiger jaren, de grote organisatorische veranderingen, het scepticisme ten aanzien

van wetenschappelijk onderzoek en technologie, de twijfels over het uniforme opleidingsmodel en de wens tot differentiëring hierin, de afnemende waardering voor en vraag naar academisch gevormden, de groeiende afstand tussen universitair opgeleiden en andere leeftijdsgenoten waarbij bijna van 'two cultures' gesproken kan worden, de afnemende belangstelling van oud-leerlingen voor hun alma mater en de toenemende concurrentie tussen het universitaire onderzoek en het onderzoek elders verricht, zijn allemaal factoren die bewust of onbewust de relatie tussen universiteit en maatschappij sterk beïnvloeden. Om die relatie weer te versterken adviseert hij met klem in eigen huis te beginnen. De banden met oud-leerlingen moeten aangehaald worden en voorts dient de interne solidariteit vergroot te worden.

'The 'Group University' as well as the controversial university policies of the past years have probably caused the present situation, where the university shows itself to the public as a disunited organisation which is made up of opposing groups.

The image naturally provides the media and the politicians with a steady supply of ammunition for their controversial debates on the university. Resignation and a lack of solidarity in its own circle are proving to be main enemies of the university today'.

Voor het bijzonder onderwijs is er extra reden de band met de maatschappij en dan met name dat deel dat zich in dat onderwijs herkent, sterk te houden of te versterken. Immers de maatschappelijke aanvaardbaarheid is regelmatig onderwerp van heftige polemieken. Het bestaan van het bijzonder onderwijs valt nog het gemakkelijkst te verdedigen met een beroep op wettelijk vastgelegde rechten of door te wijzen op historisch verworven rechten. Deze rechten zullen evenwel geen bijzondere indruk maken als het politieke klimaat zich verder wijzigt, zodat formalistische benaderingen van het bestaansrecht ontoereikend zullen zijn. Het bestaande systeem, waarbij maatschappelijke groeperingen eigen opvoedkundige en onderwijskundige doelstellingen mogen nastreven, valt op zich goed te verdedigen als verworvenheid van een volwassen maatschappij. Dit systeem lijkt op aanvaardbare wijze te functioneren op het niveau van het basisonderwijs, waar opvoeding mede een belangrijke rol speelt en overigens de belangstelling van ouders een krachtige steun in de rug vormt. Op middelbaar niveau komt, naar mij voorkomt, de inhoudelijke rechtvaardiging steeds meer in gedrang (nadruk op kennisverwerving, identiteitscrisis), maar brede maatschappelijke belangstelling voor confessioneel onderwijs camoufleert veel en maakt de crisis niet acuut.

Het bijzonder hoger onderwijs heeft het waarschijnlijk moeilijker met het rechtvaardigen van haar bestaan wegens het ontbreken van een zo duidelijk herkenbare opvoedkundige taakstelling: veel aandacht wordt opgeëist door de 'neutrale' wetenschapsbeoefening, op welk gebied ook de Vrije Universiteit moet worstelen om de concurrentieslag met andere instellingen niet te verliezen. Daarnaast kan niet geboogd worden op een massale belangstelling die de situatie zou versluieren zoals bij het middelbaar onderwijs. De ideeële rechtvaardiging blijft dus een klemmende eis, terwijl daarnaast alles wat additioneel beschermt aandacht moet krijgen.

Sprekend over de externe relaties van de universiteit is het goed ook nog eens naar de relaties tussen universiteiten te kijken. Vooral door de TVC-operatie zijn die relaties soms erg complex geworden. Ook onze universiteit is met taakverdelingen tussen en samenwerken van universiteiten in een stroomversnelling gekomen. Het is nodig in rustiger tijden de balans op dit punt zorgvuldig op te maken en wellicht tot bijstellingen te komen. Aan één ander aspect van genoemde relaties wil ik nog een enkel woord wijden. Het betreft de afnemende academische internationale mobiliteit, zowel voor wat betreft docenten als studenten. Hoewel dit verschijnsel bij mijn weten nog niet wetenschappelijk is bestudeerd - een interessant onderwerp voor sociologen - lijken met name de individuele internationale contacten af te nemen. Was het vroeger bepaald niet ongebruikelijk dat docenten en studenten enige tijd hun arbeid in het buitenland verrichtten, thans kan dit als een bijzonderheid worden gekenschetst. De oorzaken hiervan zijn niet louter te reduceren tot budgettaire kwesties, hoewel deze van belang zijn. De toenemende hoeveelheid bestuurswerkzaamheden, naast groeiende onderwijstaken, maken het voor veel wetenschappers moeilijk voldoende aandacht aan onderzoek binnen de eigen instelling te besteden, laat staan dat overwogen wordt zulks in het buitenland te doen. Voor studenten is met name de invoering van de tweefasen structuur uiterst remmend op initiatieven om enige studie in het buitenland te verrichten. Het is geboden hierbij waakzaam te zijn. Faculteiten zouden zeer zorgvuldig moeten nagaan of en zo ja op welke wijze een studieperiode in het buitenland een gestructureerd onderdeel van het curriculum kan zijn; alleen dan zal de student het voor zichzelf verantwoord vinden een dergelijke periode te overwegen. Ook meer voorlichting over de mogelijkheden van een verblijf buitenslands is noodzakelijk. Het zojuist opgerichte Internationale Mobiliteitscentrum binnen de NUFFIC is een stap in de goede richting.

Per saldo mag de Vrije Universiteit zich gelukkig prijzen met vele institutionele internationale contacten. In dit bestek zal ik niet trachten hiervan een résumé te bieden; hiervoor kan verwezen worden naar het jaarverslag internationale samenwerking, dat het College van Bestuur elk jaar doet verschijnen. Hierin wordt overigens geen melding gemaakt van de internationale contacten van de faculteiten, waarmee het universiteitsbestuur slechts marginale bemoeienis heeft. Wel vraag ik Uw aandacht voor een voor onze universiteit specifiek onderdeel van die contacten, namelijk die met verwante instellingen. Met voldoening heb ik de afgelopen vier jaar mogen werken aan intensivering van deze wetenschappelijke contacten, zowel die binnen de reformatorische kring als die binnen breder, oecumenisch verband. Reeds op 12 januari 1968 pleitten de hoogleraren De Gaay Fortman en Lever tijdens het congres over 'De toekomst van de Vrije Universiteit' ervoor om het buitenlandbeleid van de Vrije Universiteit in te voegen in het internationale Christendom. Niet in isolement, maar in dialoog moet voor de Vrije Universiteit de kracht liggen. Dialoog met de Wereldraad van Kerken, waarmee gestart is met een serie workshops over ethische aspecten van natuurwetenschappelijk onderwijs. Dialoog met onze reformatorische vrienden in Noord-Amerika, waarvan een aantal vindt dat de Vrije Universiteit te veel afweek van haar reformatorisch karakter.

Dialogo met Christelijke instellingen in Latijns-Amerika, die vaak niet dan met grote moeite zich binnen hun turbulente omgeving kunnen handhaven. Dialogo met instellingen in Indonesië, waar in samenwerking met andere Nederlandse instellingen een belangrijke bijdrage wordt geleverd aan universitaire ontwikkelingssamenwerking. Géén dialoog met de Universiteit van Potchefstroom, waarvan nog immer gezegd moet worden dat het de verfoeilijke Zuidafrikaanse apartheidspolitiek accepteert dan wel bevordert. Meer dan ooit voert de Vrije Universiteit een duidelijk beleid ten aanzien van Zuid-Afrika; dit moge blijken uit de discussies over de komende conferentie van de International Council for the Promotion of Christian Higher Education. In de vele gesprekken die ik met Dr. Beyers Naudé heb mogen voeren - tot onze verontwaardiging mochten wij hem niet in Amsterdam ontvangen - ben ik gesterkt in de opvatting dat wij terzake een verantwoord beleid voerden.

Aan één internationaal contact houd ik wel een zeer goede en dankbare herinnering. Ik doel op de ontmoetingen die ik enkele malen mocht hebben met onze eredoctor Dom Helder Camara. Zelden heb ik zo'n inspirerend en diep religieus persoon ontmoet als hij. Ik heb dan ook met genoegen gewerkt binnen de Commissie Dom Helder Camara, die thans nagaat of en zo ja op welke wijze aan de Vrije Universiteit een leerstoel voor gerechtigheid en bevrijding kan worden gerealiseerd. Hiertoe riep Dom Helder Camara tijdens het eeuwfeest van de Vrije Universiteit op; ik hoop van ganser harte dat tijdens het rectoraat van mijn opvolger deze leerstoel opgericht kan worden.

En zo viel dan toch het woord 'eeuwfeest', meneer de voorzitter. Er werd al veel over geschreven en er is door mij nauwelijk meer iets aan toe te voegen. Bovendien het 21e lustrum nadert reeds! Ik moge volstaan met twee opmerkingen.

De bezinning op karakter en taak van de Vrije Universiteit kreeg in die periode een extra stimulans. Bv. aan de hand van het uitgebrachte rapport van het bezinningscentrum kan die verdergaande bezinning bevorderd worden. Het meest urgent lijkt thans bezinning op de mogelijkheden tot concrete realisering. Het zal een geweldige extra inspanning blijven, maar ik heb wel eens de indruk dat de bereidheid om mee te doen groeiend is.

Een tweede opmerking naar aanleiding van het eeuwfeest betreft de Vereniging. De band tussen universiteit en Vereniging dient mijns inziens nog verder verstevigd te worden. In de periode van het eeuwfeest waren er verschillende gezamenlijke activiteiten. In dezelfde periode rapporteerde de werkgroep 'Toekomst van de Vereniging'. Meerdere suggesties werden door die werkgroep gedaan. Eén was om te komen tot wat we nu noemen de VUSA-activiteiten, waar velen zich zo enthousiast voor inzetten. Maar ook de andere verdienen het nog eens gezien te worden. Mede daardoor moet aan een verdere intensivering van deze zo waardevolle relatie gewerkt worden, mogelijk met bezinning op verdergaande mogelijkheden van service-verlening, een noodzakelijkheid voor

het behoud van deze bijzondere instelling. Hier hoort mijns inziens ook bij het nadenken over de mogelijkheid meer organisatorische samenhang te brengen in het confessionele onderwijs van laag tot hoog, met het doel betere afstemming te krijgen op elkaars behoeften. Het vele dat de Vereniging en haar individuele bestuursleden voor de universiteit doen, is maar bij weinigen bekend. Ik licht hier de organisatie Vrouwen V.U.-Hulp er nog eens uit. Wat ik daar van gezien heb deze jaren dwong respect en dankbaarheid af. Ons gezamenlijk doel werd goed verwoord in de titel van het boek dat de voordrachten bevat die prof.dr. N. Wolterstorff als eerste hoogleraar op de bij het eeuwfeest ons door de Vereniging geschonken Kuyper-Kathedra gaf: 'Until Justice and Peace embrace'.

Tegenover de lasten stonden deze vier jaren ook lusten. Het was een voorrecht onze universiteit zo te mogen leren kennen. Vreugde kon beleefd worden wanneer in gesprekken of anderszins bleek hoe velen zich in al hun diverse functies als docent, administratief of technisch medewerker, enz., voor de Vrije Universiteit inzetten en haar in onze tijd gestalte willen geven. Christenen die met elkaar dit werk willen doen en daar vaak aantrekkelijke mogelijkheden elders voor lieten liggen. Dan wordt het weer eens opnieuw duidelijk hoe betekenisvol de naam van deze universiteit, de *Vrije Universiteit* is.

In zijn geschrift 'Over de vrijheid van een Christen-mens', omschreef Maarten Luther die vrijheid als volgt:

'Een Christen is een vrije heer over alle dingen en niemands onderdaan; een Christen is een dienstbare knecht van alle dingen en ieders onderdaan.'

Dit citaat kwam ik tegen in het zeer lezenswaardige boek over Luther en de Boerenopstand van onze eredoctor Ruppert dat kortgeleden verscheen en zeer aan te bevelen is. Bij velen die ik leerde kennen, herkende ik deze opvatting over de vrijheid waarin wij gesteld zijn.

Maar mag ik hier nog één opmerking aan toevoegen? Vele malen bezocht ik deze jaren afscheidsbijeenkomsten voor gepensioneerde personeelsleden. Betrof het een hoogleraar, dan werd ook een afscheidstoespraak gegeven. In die gevallen dat men van de Vrije Universiteit vertrok, niet als gepensioneerde, maar om de werkzaamheden elders onder betere materiële condities voort te zetten, ontmoette dat bij mij soms onbegrip. Niet als het een bevordering inhield, bv. de benoeming tot hoogleraar elders, wel als dit niet het geval was en betrokkene zich bij ons met name had geprofileerd als toegewijd aan het karakter van de Vrije Universiteit. Dan doet het pijn - als ik dat zo eens mag zeggen - als men dan - vaak met name om materiële redenen niet het salaris betreffende - vertrekt, nog een woord van verontrusting over de ontwikkeling achterlatend, en zich er niet meer bij ons voor wil inzetten. Als wij op deze manier niet meer op onze achterban zouden mogen rekenen, wat dan?

Van de lusten moeten zeker ook genoemd worden de goede samenwerking en hulp die ik vond in het College van Bestuur, met name de laatste anderhalf jaar. Goede en stimulerende samenwerking ook in het Bestuur van de Vereniging en in het College van Dekanen - de vergaderingen ervan heb ik steeds met genoegen geleid -, het Rectorium, de vele commissies, bij de medewerkers van het Bureau van de Rector en andere bureaus en diensten. Zij allen hebben ook niet geschroomd aan mijn verdere opvoeding en vorming hun krachten - deels nutteloos - te besteden. Veel steun ondervond ik ook van vele collegae hoogleraren en van medewerkers en collegae in het Natuurkundig Laboratorium, die veel extra werk verzetten zoals - om maar eens een tweetal namen te noemen: dr.ir. W.H.A. Hesselink en dr. R.D. Vis. Steun en medewerking vooral ook van mijn gezin dat de werkdagen en de vierdagen niet ontgaan is.

Mijn dank hiervoor wil ik graag uiten en vragen of men gemaakte fouten niet te lang euvel wil duiden. Ik weet dat veel bleef liggen en te vaak verzuimd moest worden. Het laatste geldt overigens ook het college dat ik deze jaren gaf. Komende jaren hoop ik dit, althans voor de volgende studentengeneraties, beter te doen.

Straks keer ik terug in de rij der hoogleraren en zal mijn werk in de subfaculteit Natuurkunde en Sterrenkunde weer opnemen. Ik hoop aan de met name daar met genoegen doorgebrachte 25 jaar nog meerdere te kunnen toevoegen.

Meneer de voorzitter, dames en heren.

De titel die deze beschouwing kreeg is 'Finem Respice', houdt het einde in het oog. Een citaat uit de Ecclesiasticus, hoofdstuk 28, vers 6. Houdt het einde in het oog: voor mij is dat al enige tijd bijna een lijfspreuk. Immers tijdig behoort distantie te gaan groeien en anderen de ruimte gegeven te worden.

Finem Respice, houdt het einde in het oog. Jezus Sirach bedoelde het vooral in de betekenis 'Zie Vooruit'. Als wij het einde niet in het oog houden dus de toekomst in de verwachting waarvan we leven niet voor ogen houden, is ons werk broos, ijdel en nietszeggend. Maar de toekomst die wij verwachten geeft ons hoop en moed ons pad verder te gaan, omdat we weten dat Hij die ook ons leven in Zijn hand houdt ons een verantwoording, taak geeft die voor moedeloosheid en wanhopen geen ruimte kent. Veel is op drift geraakt, zodat we vaak nauwelijks meer weten wat we moeten. De bedreigingen van ons bestaan in engere, individuele zin en in groter, ja zelfs wereldverband, zijn zo groot dat de verleiding groot is neen te zeggen tegen deze ontwikkeling en geen zinvolle taak voor jezelf meer te zien. Maar bij die beslissende keuze is 't ook mogelijk te kiezen voor het Leven, opdat het ons en onze kinderen wel moge gaan.

De intensieve hernieuwde belangstelling voor het eind der Middeleeuwen zoals blijkt uit de vele recente werken over die tijd, is wellicht illustratief voor de gemoedstoestand waarin velen nu leven. Want ook die periode was waarlijk niet eenvoudig: veel wat zeker was werd op onzeker gesteld. Maar in die tijd ontstonden nieuwe impulsen ook voor het godsdienstig leven, werd de basis voor verder werken aan ordenen, verzorgen

en lofprijzen gelegd. Zo is er ook voor ons veel te doen. Werkdagen en vierdagen wachten. Ze zijn zinvol voor te bereiden en met moed in te gaan, omdat we weten dat het Licht komt.

Meneer de voorzitter, ik wil nu de hoogleraar Drenth verzoeken het podium te betreden.

Ik zal zo dadelijk U, hooggeschatte ambtgenoot, de keten omhangen en U daarmee met de hoogste academische waardigheid die wij kennen bekleden. Wij verwachten van U als rector dat U de belangen van de universiteit en de mensen die haar vormen, zult verdedigen, als bestuurder de belangen van studenten en (sub/inter)faculteiten zult bewaren, onze universiteit op waardige wijze zult vertegenwoordigen daar waar dat nodig is. Het moge U gegeven zijn dit werk goed te kunnen doen. Ik wens U hiervoor sterkte, maar bovenal Gods zegen toe.

Met het omhangen van de keten en de uitroep 'Salve rector, iterum iterumque salve', draag ik het rectoraat over.



Prof.dr. P.J.D. Drenth

102e dies natalis

Waarde Verheul,

Vandaag hebt U een periode afgesloten die belangrijk is geweest niet alleen in Uw eigen leven, maar ook voor de Vrije Universiteit. Vier jaar lang bent U Rector van deze universiteit geweest, een periode voorafgegaan door twee jaar conrectoraat, twee jaar lidmaatschap van de Universiteitsraad en drie jaar dekanat van de Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen. Men zou zeggen dat U slechts vier jaren, van 1969 tot 1973 in letterlijke zin 'gewoon' hoogleraar bent geweest.

Vreemd lijkt een dergelijke nadruk op bestuurlijke activiteiten in uw leven niet. U beschikt over een aantal cognitieve kwaliteiten en persoonseigenschappen, die voor een dergelijke bestuurlijke carrière predisponeren. U paart een sterk analytische geest, die spoedig tot de kern van de zaak weet door te dringen aan een opmerkelijk geheugen, ook voor details. Dit heeft menigeen gefraspeerd die U heeft zien navigeren in de wilde en snel over elkaar rollende probleem-golven in de Nederlandse academische binnen-zee.

Daarnaast moet ik mij al sterk vergissen - als psycholoog zal ik overigens de laatste zijn om te ontkennen dat dat mogelijk is - als U ook niet een sterke affiniteit voor bestuurlijk werk zou hebben. Ik elke geval was in uw geval waarneembaar een grote mate van inzet en toewijding. U was sterk geïnvolveerd in uw taak als Rector van deze Universiteit, als Voorzitter van het College van Dekanen en als lid van het College van Bestuur. Welke taak of welke rol in deze functie door U ook werd aanvaard of U werd opgelegd, U zette zich hiervoor volledig in.

Voor echt gezag zijn er echter nog twee elementen nodig boven capaciteiten en inzet. Laten we hiervoor de dichters laten spreken, wier hoogste gebod immers is de poëtische waarheid.

Aan het eerste extra element refereerde de Nederlandse dichter - theoloog Beets, in zijn versregel: 'Geen macht is goed geplaatst, tenzij er wijsheid is, er boven of er naast'. Bedoeld wordt ongetwijfeld de wijsheid die ook Prediker beter noemt dan kracht. Als men in ogenschouw neemt de wijze waarop U organisatorische en menselijke problemen in uw officium trachtte op te lossen moet geconcludeerd worden dat het U ook aan deze wijsheid niet heeft ontbroken.

Op het tweede extra element wees Shakespeare reeds, die in Julius Caesar, Act II, Brutus laat zeggen: 'The abuse of greatness is, when it disjoins remorse from power', een waarschuwing voor een scheiding van wat men zou kunnen noemen mededogen, of geweten van macht. Naar mijn mening zal men zich U ook in dit opzicht herinneren als een Rector die een open oog had voor de menselijke aspecten van uw werk, of het nu ging om de relatie met studenten, met wetenschappelijke of ondersteunende staf, of collega's hoogleraren.

Ter illustratie van het voorgaande noem ik een aantal in het oog springende verrichtingen:

- uw bemoeienis met en zorg voor een goed en stijlvol verloop van het Eeuwfeest dat tijdens uw Rectoraat plaats had.
- Uw streven naar een goede relatie met verwante instellingen, met name in het buitenland (Amerika, Indonesië); ook tot het openbreken van een dergelijke relatie met Latijns-Amerika heeft U niet onbelangrijk bijgedragen.
- De verdere uitbouw en bevestiging van de relatie met het Bestuur en de leden van de Vereniging. Ik heb begrepen dat ds. van der Beek in de bestuursvergadering van 27 augustus jl. hieraan ruime en welverdiende aandacht heeft geschonken.
- De voortzetting van een actieve vertegenwoordiging van de Vrije Universiteit in de Council van Europese Rectoren.
- Uw persoonlijke inspanningen in het kader van de Taakverdeling- en Concentratie-operatie (naast die van de andere leden van het College van Bestuur, waaronder met name de voorzitter). Niet iedereen zal of kan zelfs met de resultaten gelukkig zijn. Niet ontkend kan worden dat mede door uw inzet en bemoeienis wellicht voor de Vrije Universiteit ernstiger beslissingen konden worden vermeden.
- Uw intensieve contacten met Studentenverenigingen, en -organisaties en buitenlandse studenten.
- Uw gastvrije onthaal van nieuw benoemde hoogleraren, universitaire gastdocenten en andere door de Vrije Universiteit ontvangen gasten. In dit verband is het zeker op zijn plaats ook met waardering melding te maken van de enthousiaste inzet van uw vrouw, die bij verscheidene gelegenheden als actieve gastvrouw of als representatieve tafeldame is opgetreden.

Er ware nog veel meer te noemen. Laat ik het laten rusten, en volstaan met te zeggen dat moeilijk valt te ontkennen dat uw bijdrage aan de Vrije Universiteit onlangs terecht gehonoreerd werd met een belangrijke Koninklijke onderscheiding.

Dan keert U thans terug naar wat U pleegt te noemen de 'eenvoudige fysica'. Wij weten dat ook in de afgelopen periode uw gezondheid U wel eens dwong eerder op te geven dan uw wil en verantwoordelijkheidsgevoel voor wenselijk hielden. Wij hopen dat uw gezondheid in de komende tijd geen verhindering zal vormen voor een succesvolle terugkeer naar de Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen, en voor nog een vol-doening gevende periode in dienst van de wetenschap en onze Universiteit. Wij wensen U hierbij Gods zegen toe.

P.J.D. Drenth

102e dies natalis

Dinsdag 20 oktober 1982

Aula

Middaggebed.

Voorganger: ds. S.A. Boonstra.

Het Couperinorgel wordt bespeeld door
universiteitsorgelist dr. Ewald Kooiman.

Aula

Openbare vergadering van het College van Dekanen.

Oratie 'De Godgeleerdheid volgens de Wet op het Hoger Onderwijs van 1876', uitgesproken door dr. G.E. Meuleman, hoogleraar Apologetiek, Encyclopedie der Godgeleerdheid, Godsdienstfilosofie en Inleiding in de Wijsbegeerte aan de Faculteit der Godgeleerdheid tevens hoogleraar Wijsbegeerte van de Godsdienst aan de Centrale Interfaculteit.

Muzikale opluistering door het VU-orkest o.l.v. Daan Admiraal en door universiteitsorgelist dr. Ewald Kooiman.
Uitgevoerde werken: 2e Suite uit het ballet 'Romeo and Juliet' (1935); opus 64 b van Sergej Prokofjev.

'Offertoire sur les grands jeux' van Nicolas de Grigny en
'Ouverture in D' van Conrad Friedrich Hurlebusch.

Verkort verslag van het college van dekanen over het cursusjaar 1982-1983

1. Samenstelling College van Dekanen

Per 1 september 1982 bestond het college uit de leden, zoals vermeld op pagina 9 en 10 van dit jaarboek. In de verslagperiode vonden ten behoeve van een aantal (sub)faculteiten wisselingen plaats. Met ingang van 21 september 1982 volgde prof.dr. W. Roeleveld prof.dr. J.R. van de Fliert op, met ingang van 1 februari 1983 werd prof.dr. H.C. Wytzes door prof.dr. H. Visser als dekaan en door prof.dr. A. Dees als secretaris opgevolgd. Met ingang van 1 maart 1983 volgde prof.dr. B. Spiecker prof.dr. J.A.M. Carpay op, met ingang van 20 april 1983 volgde prof.dr. F.K. de Graaf prof.dr. H.H. Boer op.

2. Vergaderingen

- 2.1. In de verslagperiode vonden 17 huishoudelijke vergaderingen plaats.
- 2.2. Er werden 10 openbare vergaderingen gehouden waarin hoogleraren hun inaugurele oratie uitspraken.
- 2.3. Tijdens de openbare dieszitting sprak prof.dr. G.E. Meuleman een rede uit met als titel 'De Godgeleerdheid volgens de Wet op het Hoger Onderwijs van 1876'.
- 2.4. De volgende promoties hebben plaatsgevonden:

godgeleerdheid	1
rechtsgeleerdheid	1
geneeskunde	21
wiskunde en natuurwetenschappen	41
letteren	3
economische wetenschappen	5
sociale wetenschappen	11
wijsbegeerte	1
	84

In de Letteren werden twee doctoraten, in de Rechtsgeleerdheid en de Wiskunde en Natuurwetenschappen elk één doctoraat cum laude verleend.

3. Onderwijs en Onderzoek

- 3.1. Op de huishoudelijke vergaderingen werden ten behoeve van 102 promoties (co)promotoren en referenten aangewezen.
- 3.2. Het College adviseerde over de ministeriële beleidsvoornemens inzake de taakverdeling lichamelijke opvoeding/bewegingswetenschappen.
- 3.3. Het College adviseerde over de ministeriële taakverdelingsvoorstellen voor onderwijskunde en leverde in een later stadium commentaar op de nota 'Onderwijskunde in de Randstad'.

- 3.4. Het College adviseerde positief over de instelling van Bestuurlijke Informatiekunde als zelfstandige studierichting.
- 3.5. Het College sprak in verschillende rondes over de voorwaardelijke financiering in het algemeen, en de eerste en de tweede tranche in het bijzonder, en bracht advies uit met betrekking tot de wijze waarop de ingediende programma's van advies voorzien dienen te worden.
- 3.6. Het College nam kennis van de stukken inzake de Open Universiteit.
- 3.7. Het College sprak in twee rondes over de instelling van een bijzondere leerstoel Stress in de medische situatie, en bracht een niet-afwijzend advies uit.
- 3.8. Het College sprak over de tweede fase beroepsopleidingen en bracht adviezen terzake uit.
- 3.9. Het College sprak over de P.A.O.-activiteiten van de VU.
- 3.10. Het College bracht advies uit over de nota 'Tweede fase vervolgonderwijs'.
- 3.11. Het College adviseerde tot een ander gesprek tussen de A.R. en de minister over de inpassing van wijsbegeerte in de tweefasenstructuur.
- 3.12. Het College besprak de concept-beleidsnota 'Beiaard'.
- 3.13. Het College stemde in met het door de dekanen der grote faculteiten opgestelde pre-advies op het eindrapport 'Taakverdelingscommissie wetenschappelijk onderwijs'.
- 3.14. Het College adviseerde positief over de instelling van de Vrije Studierichting Letteren.
- 3.15. Het College sprak over de methoden voor de meting van de kwaliteit van wetenschappelijk onderzoek.
- 3.16. Het College besprak in een eerste ronde de nota van de Centrale Interfaculteit inzake Wijsgerige Vorming.
- 3.17. Het College sprak over het voorjaarsprogramma van het Studium Generale en stemde daarmee in.
- 3.18. Het College adviseerde positief over de bekostigingsaanvragen voor tweede fase opleidingen.
- 3.19. Het College nam vier maal kennis van de rapportage over recente ontwikkelingen in de TVC-operatie, en besprak in vijf vergaderingen (aspecten van) de TVC, waarbij o.a. drie notities uitgebracht werden, te weten over de door de RAWB toegepaste meetmethoden voor de kwaliteit van wetenschappelijk onderzoek, het belang van de gezondheidszorg voor de VU en de nadelige invloed op de VU van de discipline-gewijze aanpak.
- 3.20. Het College hield een informatieve ronde langs de (sub/inter)faculteiten over de resultaten van de propaedeuse.

4. Advisering over benoemingen en andere zaken het wetenschappelijk personeel betreffend

- 4.1. Het College bracht 13 maal advies uit over de benoeming van hoogleraren.
- 4.2. Het College bracht advies uit over de eis van instemming met de doelstelling bij benoemingen van hoogleraren die zowel aan de VU als aan de UvA benoemd worden.
- 4.3. Het College besprak de benoemingscriteria voor bestuursfuncties die door VU-hoogleraren bekleed worden.
- 4.4. Het College besprak de nota 'Bevordering van hoogleraren van schaal A naar schaal B'.
- 4.5. Het College nam kennis van de Richtlijnen inzake aan- en afwezigheid, en bracht enkele kanttekeningen daarbij ter kennis van het College van Bestuur.
- 4.6. Het College besprak de nota 'Aspecten van externe dienstverlening'.
- 4.7. Het College bracht een overwegend negatief advies uit over de notitie 'Financiering in geld/punten in plaats van formatieplaatsen'.
- 4.8. Het College besprak de beschrijving van de richtfunctie van onderwijscoördinator.

5. Commissies

- 5.1. Het College benoemde de heren C. Zeylemaker, J. Snoek, mr. T. Vroon, prof.dr. J. Nuchelmans en P.B. van den Biggelaar, en prof.dr. L.J. Menges en prof.dr. J.W. Schoorl in de Commissie Dom Helder Camara, en wijzigde de Regelen voor de Dom Helder Camaralezing.
- 5.2. Het College dechargeerde prof.dr. L. Vlijm, prof.dr. E. Ibsch en prof.dr. J. Lever als lid van de Commissie voor het Studium Generale.
- 5.3. Het College benoemde prof.dr. H. Leene, prof.dr. J.C. Hess en prof.dr. S. Balt tot leden en de heer P. Appels tot studentlid van de Commissie voor het Studium Generale.
- 5.4. Het College adviseerde positief over de voorstellen van de Commissie voor het Studium Generale inzake budget en formatie die minimaal nodig zijn voor het voortbestaan van het Studium Generale.
- 5.5. Het College adviseerde positief over het instellen van een beoordelingscommissie voor de tweede tranche voorwaardelijke financiering, en stemde in met de benoeming van de hoogleraren H.J.J. Nijkamp, R.P. Griessen, B. Prahlandersen, P.G. Smelik, P. Nijkamp, W. Koops, C. Augustijn en A.Th. van Deursen in deze commissie.
- 5.6. Het College adviseerde positief over de instelling van een werkgroep voor sturing en begeleiding van de nascholing van leraren.
- 5.7. Het College besloot een werkgroep te vormen die zich bezig zal houden met de methoden voor het meten van de kwaliteit van wetenschappelijk onderzoek.
- 5.8. Het College benoemde de hoogleraren F.C. Palm, J.F. Orlebeke, E.Ch.M. Hoefsmit en F.K. de Graaf in de Commissie Onderwijs en Onderzoek.

- 5.9. Het College stemde in met de (her)benoeming van de hoogleraren F.C. Palm, J.W. Schoorl, J. Lever, H.L. Langevoort, A.P. Bos en N. Westerhof in de Commissie Beleidsruimte Onderzoek.

6. Overige adviezen en besluiten

- 6.1. Het College verzocht het Bestuur van de Vereniging duidelijkheid te verschaffen over zijn houding ten opzichte van door hoogleraren van de VU te bekleden bestuursfuncties.
- 6.2. Het College besloot het voorstel een eigen VU-fonds te stichten ter ondersteuning van minder draagkrachtige promovendi niet te steunen, maar bij de minister aan te dringen op het behoud van de bestaande regeling voor promotietoelagen.
- 6.3. Het College sprak in twee rondes over de herindeling van de faculteiten en leverde commentaar bij een concept-brief van de A.R. terzake.
- 6.4. Het College droeg bij het Bestuur der Vereniging prof.dr. P.J.D. Drenth voor als Rector Magnificus voor de periode september 1983 tot september 1985.
- 6.5. Het College besloot tot een aantal wijzigingen in het promotiereglement, teneinde dit in overeenstemming te brengen met het Academisch Statuut 1981.
- 6.6. Het College stemde - met toevoeging van twee wijzigingsvoorstellen - in met de concept-statuten van de Bulthuisprijs.
- 6.7. Het College besprak het tijdstip waarop de introductieperiode vastgesteld dient te worden, nu veel faculteiten onder de tweefasenstructuur vroeger dan voorheen met hun onderwijsprogramma beginnen.
- 6.8. Het College bracht advies uit inzake de Kaderwet Hoger Onderwijs.
- 6.9. Het College sprak in twee rondes over de bezuinigingen bij de Diensten.
- 6.10. Het College droeg prof.dr. G. Somsen voor als conector voor de periode september 1983 - september 1985.
- 6.11. Het College sprak over de wijze waarop de voorlichting aan a.s. studenten geregeld dient te zijn.
- 6.12. Het College stelde het jaarverslag 1981-1982 vast.
- 6.13. Het College adviseerde inzake de uitreiking van getuigschriften in de tweefasenstructuur.
- 6.14. Het College sprak over de Wijziging Machtigingswet inschrijving studenten en stemde in met het voorstel van het College van Bestuur dienaangaande.
- 6.15. Het College stemde in met het voorstel de propaedeutische bullen voortaan per computer te doen vervaardigen.
- 6.16. Het College sprak over het door de Bureaus Studentendecanen, Studentenpsychologen en Onderwijsresearch opgezette project Studievaardigheden.
- 6.17. Het College adviseerde positief over de verplichtstelling van een toets Nederlands als voorwaarde voor toelating van buitenlandse studenten.
- 6.18. Het College adviseerde over het Reductieplan I inzake de consequenties van de bezuinigingen voor het bibliotheekbeleid.

- 6.19. Het College sprak over de profilering van de Vrije Universiteit in verband met de bezuinigingen.
- 6.20. Het College bracht een bezoek aan het College van Dekanen van de Katholieke Universiteit Nijmegen, waarbij de gesprekken vooral gingen over de wijze waarop vorm gegeven kan worden aan het bijzondere karakter van de universiteit. Er werd aandacht besteed aan zaken als het benoemingsbeleid, herkenbaarheid en koppeling naar de achterban.

jaarverslag 1982

van de Bibliotheek der Vrije Universiteit

Bezit

Eind 1982 was het aantal verschillende boektitels uitgegroeid tot 556.440, totaal 684.420 delen. Het tijdschriftenbestand bereikte in deze periode een omvang van 275.000 volumes opgebouwd uit 7.850 verschillende abonnementen.

Boeken en tijdschriften vulden samen 27,5 km. boekenplank.

De kaartencollectie nam in 1982 toe tot 25.460 kaarten.

Uit het bibliotheekbezit vonden naast de dagleningen 162.282 leningen plaats.

Budget

Het totale budget voor de collectievorming in 1982 werd aangewend bedroeg f 3.844.716,—. Dit budget bestond uit drie elementen:

het normale budget (f 3.206.200,—),

een budget om achterstanden in de collectie in te halen (f 500.000,—) en het laatste deel van een extra budget, (totaal f 1.100.000,—) dat door Vrouwen VU-Hulp ter beschikking werd gesteld, zijnde f 138.516,—.

De sleutel om het budget over de diverse afdelingen van de bibliotheek te verdelen werd in 1982 gewijzigd. De belangrijkste reden om de sleutel te veranderen was de disproportionale prijsstijging van de tijdschrift-abonnementen. Bij ongewijzigd beleid zou de boekencollectie gevaar lopen bij de afdelingen, die veel tijdschriften in hun collectie moeten hebben om te kunnen voldoen aan de onderwijs- en onderzoekvraag van de faculteiten die zij bedienen.

In onderstaande tabel is de oude en nieuwe verdeelsleutel (in percentages) vermeld.

Afdeling	sleutel	
	oud	nieuw
Algemeen	12,5	10
Alpha-bibliotheek	32,5	30
Bèta-bibliotheek	20	22
Gamma-Bibliotheek	15	15
Medische-Bibliotheek	20	23

Personeel

De formatie-omvang van de UBvU daalde in de loop van 1982 van 114,6 tot 111,6 plaatsen; gedurende de afgelopen 10 jaar is het aandeel in de totale VU-formatie teruggelopen van 4,43% tot 3,75%.

Mediatheek

Tot de taken van een bibliotheek behoren o.a. het beheer, de ontsluiting en de beschikbaarstelling van informatie. In het verleden werd de informatie ten behoeve van het

wetenschappelijk onderwijs en onderzoek voornamelijk vastgelegd in boeken en tijdschriften. De laatste jaren is daarin verandering gekomen. Naast de traditionele informatiedragers zijn ook de audiovisuele informatiedragers relevant geworden voor het onderwijs en onderzoek. De UBvU heeft in samenwerking met het Audiovisueel Centrum van de VU op deze nieuwe ontwikkeling ingespeeld.

In 1982 resulteerde deze samenwerking in de oprichting van de Mediatheek. De Mediatheek gaat in 1983, wanneer de benodigde ruimten gereed zijn, van start.

Begroting 1983

In overleg met de Universitaire Bibliotheekcommissie, een adviesorgaan van het College van Bestuur, werd een begroting voor 1983 ad f 4.391.000,—, ingediend. De Universiteitsraad honoreerde deze begroting niet; zij wees 12% minder toe. Dit had tot gevolg dat opnieuw enkele honderden tijdschrift-abonnementen moesten worden opgezegd.

Studentenboekerij

De Studentenboekerij heeft tot doel om aan zoveel mogelijk studenten in voldoende mate en op een snelle wijze tentamen-literatuur ter beschikking te stellen. Van deze faciliteit werd veel gebruik gemaakt. Dit leidde tot overbelasting van de Studentenboekerij (in zoverre deze in het hoofdgebouw van de VU is gehuisvest). Deze overbelasting kon slechts worden opgevangen door, ondanks de opgelegde reductie van het bibliotheekpersoneel, de formatie van de Studentenboekerij tot 1,9 uit te breiden. Het is echter de vraag of bij nog verdere bezuinigingen de Studentenboekerij in de toekomst gehandhaafd kan worden.

Lenerspaspas

In 1982 werd een lenerspaspas ingevoerd. Dit was noodzakelijk om de uitleningen beter te kunnen controleren. De lenerspaspas wordt aan de werknemers bij de Vrije Universiteit kosteloos ter beschikking gesteld; aan studenten en derden wordt een vergoeding van f 10,— gevraagd. Een lenerspaspas is twee jaar geldig.

Catalogusbeleid en automatisering

De automatisering binnen de wetenschappelijke bibliotheken in Nederland maakte een herbezinning op het catalogusbeleid noodzakelijk. Op landelijk niveau vond hierover discussie plaats. De UBvU heeft zich op het standpunt gesteld dat het catalogusbeleid moet inspelen op de mogelijkheden die de automatisering biedt, waarbij geldt dat de catalogus gebruikersvriendelijk dient te zijn. Vandaar dat onderzocht moest worden welke eisen gebruikers aan een catalogus stellen, welke technische eisen hieruit voortvloeien en wat de prijs van een en ander is (kosten-baten analyse).

In 1982 is met deze studie op landelijk niveau echter weinig voortgang geboekt, binnen de UBvU kon evenwel een plan voor de informatievoorziening ten behoeve van de gebruiker verder worden ontwikkeld. In 1983 wordt de eerste fase van deze studie afgesloten. In het kader van deze studie is onder het wetenschappelijk personeel en studenten

aan de Vrije Universiteit door het Instituut voor Toegepast Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek een gebruikersonderzoek verricht. De resultaten daarvan komen ook in 1983 beschikbaar.

Enkele cijfers

In onderstaande tabel is een aantal relevante gegevens vermeld, waarbij het indexcijfer voor 1973 op 100 is gesteld.

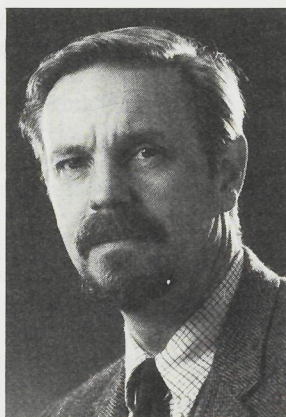
- Personeelsformatie UBVU	106
- Budget Collectievorming	234
(Prijsindex)	170)
- Collectieomvang	242
- Aantal uitleningen	216
- Aantal studenten	125

nieuwbenoemde hoogleraren



gewoon
hoogleraren

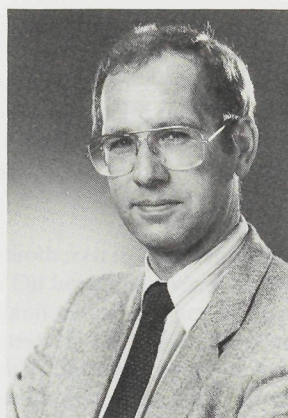
1-9-1982
Dr. P.W. de Neeve
Oude Geschiedenis



1-9-1982
P.R. Sellin, Ph.D.
Engelse Letterkunde na 1500



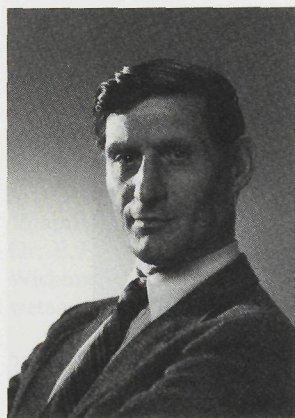
1-11-1982
Dr. E.N.G. Joosse-van Damme
Dieroecologie



1-2-1983
Dr. C. Spreeuwenberg
Huisartsengeneeskunde



1-3-1983
Dr.C.J.J.L.M. Meijer
Pathologische Anatomie

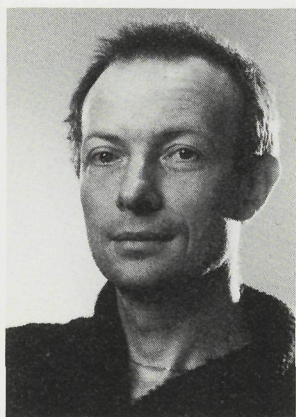


1-9-1982
Dr. H.A.M. Snelders
Geschiedenis der Natuurwetenschappen

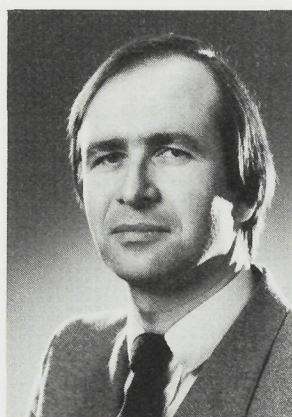
**buitengewoon
hoogleraren**



1-9-1982
Dr.ir. W.J. Keller
Wiskundige Economie



1-11-1982
Dr. H.C. Blotkamp
Kunstgeschiedenis,
in het bijzonder voor
de moderne kunst

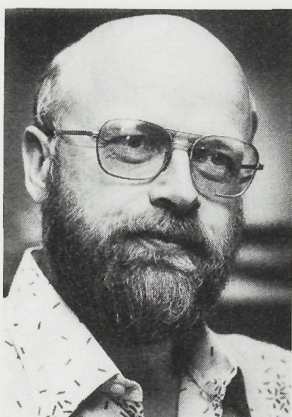


1-3-1983
G.P.V. Vandenberghe, Lic.
Informatica en Recht



1-9-1982
Mr. H. Drop
vanwege de Stichting
Bijzondere Leerstoelen
Onderwijsrecht

**bijzonder
hoogleraren**



1-1-1983/1-4-1983
Dr. R.L. Haan
in het kader van de
Kuyper-katheder

ambtsaanvaarding

Inaugurele oraties

24 september 1982

Dr. E.H. Burger
Geneeskunde

Het bot en zijn merg, over de samenhang tussen been-
vorming en bloedvorming

29 oktober 1982

Dr. M.P. van Overbeke
Rechtsgeleerdheid

Het begin der belastingbeginselen

5 november 1982

Dr. J.J. van Cuilenburg
Sociale Wetenschappen

Zuinig met, zuinig op informatie

12 november 1982

Dr. L.H.D.J. Booij
Geneeskunde

Anesthesiologie in academisch perspectief

26 november 1982

Dr. W. van Tilburg
Geneeskunde

Van diagnostiek naar dialoog

8 december 1982

P.R. Sellin, Ph.D.
Letteren

John Donne en de 'Calvinistische Predestinatieleer'

21 januari 1983

Dr. J.C. Hess
Letteren

Tussen revolutie en hervorming

15 april 1983

Dr. E.J. Baerends
Wiskunde en Natuur-
wetenschappen

De Newtoniaanse droom in de chemie

27 mei 1983

Dr. P.W. de Neeve
Letteren

De boeren bedreigd, locatie en economie in Italië in de
2e eeuw voor Chr.

3 juni 1983

Dr. C. Spreeuwenberg
Geneeskunde

Met het oog op de huisarts

afscheidscolleges

28 oktober 1982

Dr. H.J. van Aalderen
Geneeskunde

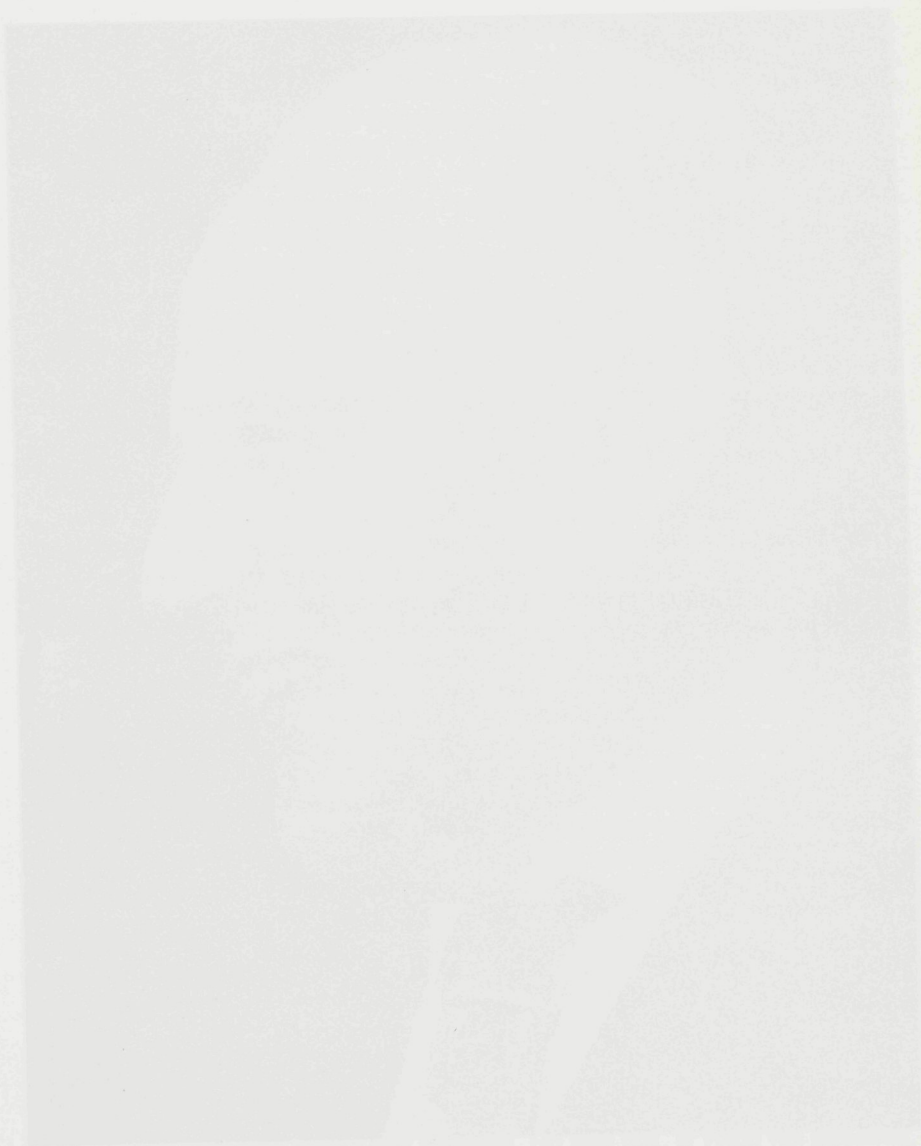
Anders of steeds meer van hetzelfde

31 januari 1983

Dr. H.C. Wytzes
Economie

Van financieringsregels en modellen naar een wijder
perspectief

in memoriam





Dr. J.P. de Gaay Fortman
1887-1983

De predikantszoon Julius Pieter de Gaay Fortman werd op 9 september 1887 te Amsterdam geboren. Na aldaar vanaf 1900 het Gereformeerd Gymnasium te hebben doorlopen ging hij in 1907 biologie studeren aan de Universiteit van Amsterdam. Hij schreef zich tevens in aan de Vrije Universiteit voor het volgen van colleges bij de psychiater Prof.dr. L. Bouman. In 1912 legde hij het kandidaats en in 1916 het doctoraal-examen af. Tijdens zijn studie was hij enige tijd assistent van de neuro-anatoom Prof.dr. C.U. Ariëns Kappers, de eerste directeur van het in 1909 opgerichte Nederlands Centraal Instituut voor Hersenonderzoek. Inmiddels hadden twee gebeurtenissen plaats die zijn verdere levensloop en wetenschappelijke ontplooiing zouden beïnvloeden.

Allereerst werd hij in 1912 leraar in de biologie aan de 1e Christelijke H.B.S. te 's-Gravenhage, welke functie hij tot zijn pensionering in 1952, dus 40 jaar, zou bijven vervullen (hij was voor korte tijd tevens leraar aan het Marnix Gymnasium te Rotterdam en het Gereformeerd Gymnasium te Amsterdam). In de tweede plaats schreef de Natuur-Philosophische Faculteit van de Universiteit van Amsterdam op 1 mei 1916 een wetenschappelijke prijsvraag uit waarvan het probleem de jonge De Gaay Fortman bijzonder aantrok. Zijn onderzoek hierover werd niet alleen bekroond met de gouden medaille, maar vormde tevens de basis voor zijn proefschrift 'Onderzoekingen over de ontwikkeling van de wervelkolom der amphibiën, in het bijzonder bij *Megalobatrachus maximus*'. Op 8 februari 1918 werd hem door de Universiteit van Amsterdam de doctor's titel cum laude verleend. Uit zijn prae-Vrije Universiteitsperiode dient nog vermeld te worden dat hij in 1930 deelnam aan een 5 maanden durende studiereis door Nederlands Oost-Indië, die georganiseerd werd door de J.P. Coen Vereniging.

Nadat in 1950 de Faculteit der Wis- en Natuurkunde van de Vrije Universiteit was uitgebreid met een afdeling Biologie was het reeds spoedig nodig iemand voor de leraren-opleiding van deze studierichting aan te trekken. Wij waren om verschillende redenen van mening dat Dr. De Gaay Fortman hiervoor de aangewezen man was. Ten eerste stond hij alom bekend als een voortreffelijk leraar, niet in het minst dankzij de door hem (samen met H. Heidinga en W.M. Heyl) geschreven en veel gebruikte leerboeken over mens-, dier- en plantkunde. Ook in de kring der vakgenoten nam hij een voor-aanstaande plaats in: hij was 5 jaar secretaris van de Vereniging van Leraren bij het V.M.H.O. en 20 jaren secretaris van de Vereniging van Leraren in de Biologie geweest en was voorts destijds lid van het bestuur van de Nederlandse Dierkundige Vereniging. Maar in de tweede plaats overwogen wij dat wanneer in 1930 bij de oprichting van de faculteit meteen ook met biologie begonnen was Dr. De Gaay Fortman zeker als hoogleraar in aanmerking gekomen zou zijn. Wij stelden er ook om die reden prijs op hem aan onze in opbouw zijnde afdeling te verbinden. En zo werd hij in 1954 docent in de didactiek van de biologie. Dat hij inmiddels al wel 67 jaar was vormde geen enkel bezwaar, noch voor de overige docenten, noch voor de studenten. Hij was geestelijk jong en energiek en volkomen op zijn taak berekend. Hij nam ook, er volop van genietend, sportief en onvermoeibaar deel aan onze binnen- en buitenlandse excursies. Zo kampeerde hij bv. met ons in 1958 - voor het eerst van zijn leven (hij was toen 70) in een

tentje - in de Camarque, in Zuid-Frankrijk. Zijn docentschap duurde tot 1960. Ook daarna hebben hij en zijn, bij ons even populaire, vrouw regelmatig contacten met velen uit het laboratorium onderhouden. De bijgevoegde foto werd gemaakt tijdens de viering van het 25-jarig bestaan van de subfaculteit in november 1975.

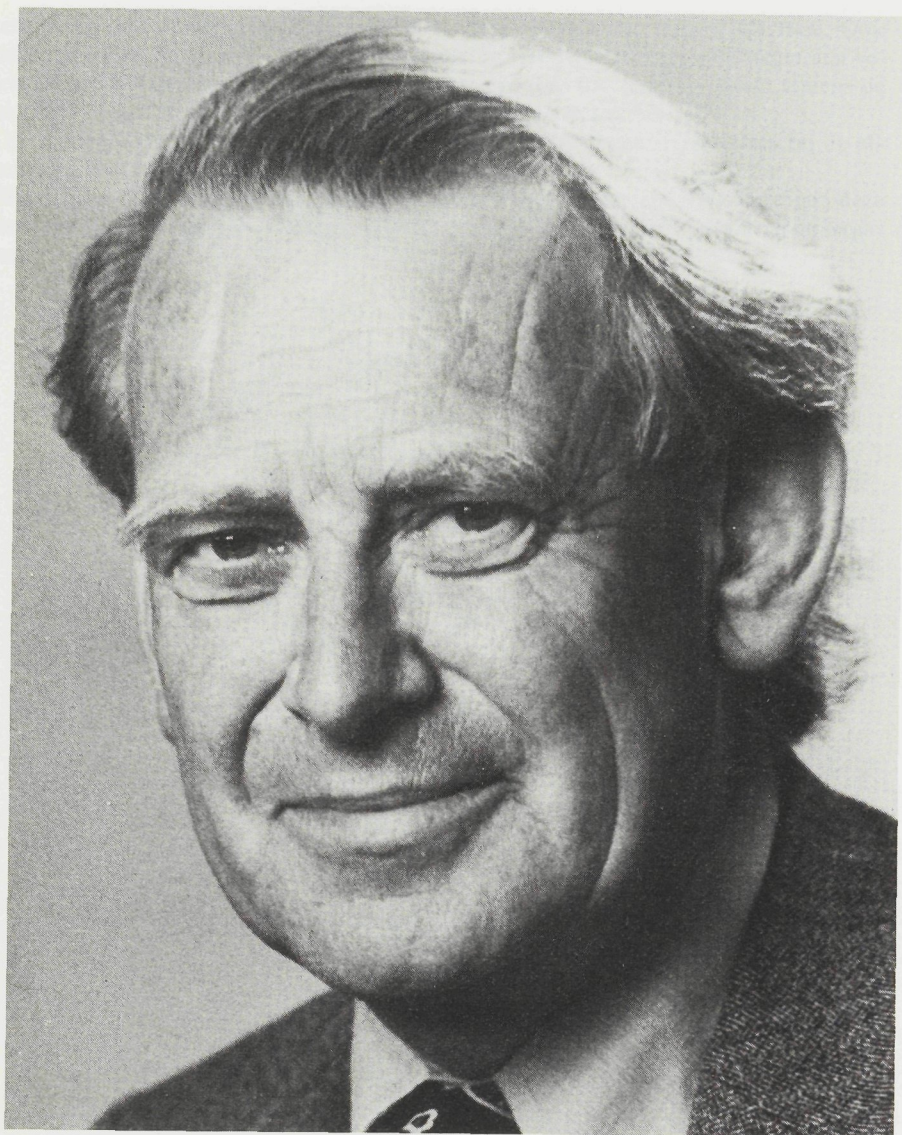
Op 31 maart 1983 kwam een einde aan zijn lange leven. Velen onzer waren bij de afscheidsdienst in de Pauluskerk te 's-Gravenhage aanwezig.

Wij denken aan de Vrije Universiteit met grote waardering en dankbaarheid aan deze deskundige, enthousiaste, geestige, opgeruimde en gelovige vriend en collega en leraar terug.

J. Lever



zich steeds volledig en tot het laatste oogen tot bij mede daardoor een geliefd en gewaardeerd decent was, bleek duidelijk op het overlijdensbericht dat door de eerste



Prof.dr. F. van Faassen
1922-1983

Op 7 mei 1983 is op 61-jarige leeftijd onverwacht overleden prof.dr. F. van Faassen, hoogleraar in de Anatomie en Speciele Embryologie bij de Faculteit der Geneeskunde van de Vrije Universiteit.

Frits van Faassen, geboren te Ambt-Hardenberg, werd na het behalen van het MULO-diploma opgeleid tot onderwijzer. In die functie was hij gedurende de laatste oorlogsjaren werkzaam in Coevorden. In 1946 slaagde hij voor het eindexamen HBS-b, waarna hij aan de Rijksuniversiteit te Utrecht zijn opleiding tot arts ontving.

Op 1 januari 1953 kwam Van Faassen in dienst van de Vrije Universiteit als assistent bij het Anatomisch Laboratorium. Hier werkte hij onder leiding van de toenmalige lector, dr. J. Langman. Na diens vertrek in 1955, kreeg Van Faassen een leeropdracht. In 1960 werd hij als lector aangesteld en op 19 juni 1962, de dag waarop hij zijn inaugurele oratie hield, ging zijn benoeming in als hoogleraar voor het onderwijs in de Anatomie en de Bijzondere Embryologie.

Prof. Van Faassen is er in zijn leven en werken op onnavolgbare wijze in geslaagd de functies van arts, anatoom en onderwijzer te integreren. Hij was als arts anatoom en als anatoom onderwijzer. Hij beoefende de anatomie niet om de morfologie alleen, maar gevoed door zijn belangstelling voor de levende mens, was zijn wetenschappelijk werk erop gericht de anatomie (en de embryologie) dienstbaar te maken aan de geneeskunde. Zijn proefschrift 'Hypothyreoïdie en aangeboren misvormingen' waarop hij in 1957 bij zijn leermeester, de anatoom prof.dr. W.A. Mijsberg te Utrecht promoveerde, is daarvan een duidelijk voorbeeld. Zo ook het onderwerp van zijn openbare les 'Problemen rondom het menselijk bewegen', waarin hij wijst op de nodzaak om de normale en pathologische gang van de mens door wetenschappelijk onderzoek nader te analyseren. Prof. Van Faassen heeft zelf aan de 'Biomechanica en Experimentele Revalidatie' belangrijke bijdragen geleverd. Hij heeft daarbij gebruik gemaakt van moderne meetmethoden en meettechnieken, die voor een belangrijk deel in het laboratorium zelf werden ontwikkeld. In binnen- en buitenland bestond veel belangstelling voor de door hem, in samenwerking met ingenieurs, gekozen onderzoeksopzet. Verschillende dissertaties ontstonden in samenwerking met de Technische Hogescholen in Twente en Eindhoven. Ook stelde de NASA indertijd een voor de training van astronauten ontwikkelde gewichtsloosheid-simulator beschikbaar voor het oefenen van patiënten met loopstoornissen.

In zijn latere jaren richtte prof. Van Faassen zich vooral op de bestudering van bouw en belasting van de menselijke wervelkolom. Zijn kennis en ervaring als anatoom en als arts, maakten hem een zeer deskundig en gewaardeerd lid van de International Research Committee on Biokinetics of Impacts, een Europees samenwerkingsverband voor onderzoek naar het ontstaan en de mogelijkheden ter voorkoming van letsels door verkeersongelukken. Prof. Van Faassen was een begaafd didact. 'Het onderwijs in de anatomie', was de titel van zijn inaugurele rede. Zijn colleges en voordrachten munten uit door helderheid en duidelijkheid; voor het onderwijs en het onderwijzen heeft hij zich steeds volledig en tot het laatste toe, ingezet. Dat hij mede daardoor een geliefd en gewaardeerd docent was, bleek duidelijk uit het overlijdensbericht dat door de eerste-

jaars-studenten in de kranten werd geplaatst. Van Faassen was enige tijd voorzitter van de Facultaire Onderwijscommissie en tot zijn overlijden, voorzitter van de Onderwijscommissie van het Interfacultair Overleg van Faculteiten der Geneeskunde. Tevens was hij lid van het Raadgevend Comité voor de medische opleiding van de Europese Gemeenschap.

Op het gebied van uitgaven ten behoeve van het onderwijs in de anatomie en embryologie, is prof. Van Faassen juist de laatste jaren van zijn leven bijzonder actief geweest. Hij vertaalde de bekende 'Atlas of Medical Anatomy' van Langman en Woerdeman en verzorgde de Nederlandse bewerking (9e druk, 1982) van 'Medical Embryology' van Langman. In 1983 verscheen 'Anatomy, Histologie en Fysiologie van de mens', een leerboek voor verpleegkundigen en (para)medici, dat door prof. Van Faassen samen met twee andere auteurs werd geschreven.

Gedurende vele jaren was prof. Van Faassen als docent verbonden aan de Christelijke Academie voor Lichamelijke Opvoeding te Arnhem. Sinds enige tijd was hij voorzitter van de Examencommissie M.O. Lichamelijke Opvoeding.

De Faculteit der Geneeskunde verloor een goed docent en een bekwaam vakman. Zij verloor ook een man met een warme belangstelling voor de mensen om hem heen, het wetenschappelijk personeel, het niet-wetenschappelijk personeel, de studenten, de collegae. Hij was steeds bereid, waar nodig en mogelijk, te helpen. Hij was loyaal tegenover de Faculteit en de Vrije Universiteit, die hij van 1972 tot 1976 als *conrector* diende. Hij was een blij en beminnelijk mens. Wij verliezen in Frits van Faassen één van onze beste vrienden. De herinnering aan hem zal levend blijven onder degenen die hem gekend hebben.

H.L. Langevoort.

wetenschappelijke congressen

30 aug. t/m 3 sept. 1982	Conferentie Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen 'International Conference on Nuclear Structure'
15 t/m 17 september 1982	Symposium Subfaculteit der Psychologie, vakgroep Theoretische Psychologie 'Cheiron'
17 september 1982	Symposium AZVU, afd. Cardiologie 'Hartchirurgie voor Huisartsen'
22 t/m 24 september 1982	Colloquium Subfaculteit Frans 'Quatrième Colloque International sur le moyen Français'
22 september 1982	Symposium Economische Faculteit '25 jaar Accountantsopleiding VU'
5 oktober 1982	Infodag Subfaculteit Politicologie, Research Group Long Term Fluctuations 'Infodag Lange Golven'
14 t/m 17 oktober 1982	Vorbereidende Conferentie Subfaculteit Politicologie 'Comparative European Resistance'
21 en 22 oktober 1982	Congres Subfaculteit Psychologie 'Psychologencongres 1982'
27 oktober 1982	Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen Studiedag Culturele Minderheden binnen het H.B.O.
29 oktober 1982	Symposium AZVU, afd. Cardiologie 'het hart bij inspanningen'
17 en 18 november 1982	Congres Juridische Studentenvereniging QBD 'Recht op Sociale Zekerheid'
25 t/m 27 november 1982	Vorbereidende Conferentie Subfaculteit Politicologie 'Comparative European Resistance' (2nd prep.conf.)

- | | |
|------------------------|--|
| 26 en 27 november 1982 | Vereniging voor vergelijkende studie v.h. recht van België en Nederland
Jaarvergadering |
| 16 en 17 december 1982 | Symposium Bezinningscentrum en NUFFIC
'Eurocentrisme en Wetenschap' |
| 7 en 8 januari 1983 | Conferentie:
'Studieconferentie Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte' |
| 21 januari 1983 | Congres Faculteit der Rechtsgeleerdheid
'Recht en Raciale Verhoudingen' |
| 18 februari 1983 | Symposium Faculteit der Rechtsgeleerdheid
'Hugo de Groot' |
| 11 maart 1983 | Conferentiedag Subfaculteit Psychologie
'Wijzer worden over Marie' |
| 17 en 18 maart 1983 | Vorbereidende Conferentie Subfaculteit Politicologie
'Comparative European Resistance (3rd prep.conf.)' |
| 19 maart 1983 | Symposium Subfaculteit Tandheelkunde
'Overkappingsprothese' |
| 21 maart 1983 | Studiedag Subfaculteit Culturele Antropologie/Niet Westerse Sociologie
'Evaluatie-onderzoek en ontwikkelingsbeleid' |
| 30 en 31 maart 1983 | Symposium Subfaculteit Wiskunde en Informatica
'Informatica, theorie en praktijk' |
| 23 april 1983 | Symposium Subfaculteit Biologie
'Biologie en Werkgelegenheid' |
| 10 t/m 15 mei 1983 | Conferentie Subfaculteit Politicologie
'Comparative European Resistance' |
| 9 juni 1983 | Symposium Begeleidingscommissie Vluchtelingenonderzoek
'Vluchtelingen in de derde wereld' |

- wetenschappelijke congressen
- | | |
|--------------------------|---|
| 10 juni 1983 | Symposium Subfaculteit Wiskunde en Informatica
'Vijfde Generatie Computer Systemen' |
| 18 juni 1983 | International Physicians for the Prevention of
Nuclear War
Openingszitting 3e congres |
| 26 augustus 1983 | Lustrumcongres Subfaculteit Tandheelkunde
'Tandarts en Wetenschap' |
| 30 aug. t/m 2 sept. 1983 | Conferentie International Committee on Occupatio-
nal Mental Health
'Mental Health and the Economic Recession'. |

studium generale

Thema: Vrouwenstudies

- | | |
|------------------|--|
| 11 oktober 1982 | <i>Drs. A. Grewel</i>
Inleiding |
| 19 oktober 1982 | <i>Drs. A. Hoogenboom</i>
Sexualisering van vrouwen |
| 8 november 1982 | <i>Dr. C.J.M. Halkes</i>
Feminisme en Christendom |
| 18 november 1982 | <i>Drs. D. Dijk</i>
Godinnen, heksen en matriarchaat |
| 25 november 1982 | <i>Vrouwen van het Institute of Social Studies</i>
Vrouwen in andere culturen |
| 2 december 1982 | <i>Drs. P. de Vries</i>
Feminisme van utopie naar wetenschap |

Thema: Energie, achtergronden, problemen en mogelijkheden

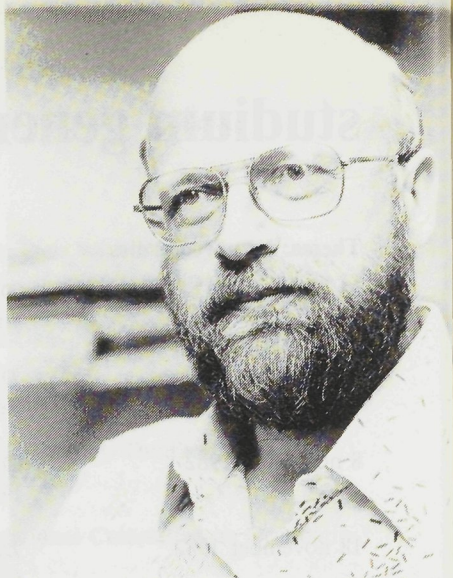
- | | |
|------------------|--|
| 31 januari 1983 | <i>Prof.ir. C.W.J. van Koppen</i>
Inleiding |
| 8 februari 1983 | <i>Drs. L.F. Manneke</i>
Is er een energieprobleem? |
| 15 februari 1983 | <i>Ir. Th. Potma</i>
Criteria voor een energiebeleid |
| 23 februari 1983 | <i>Ir. G. Plantema</i>
Bespreking van het plan-Lievense voor de Markerwaard |
| 1 maart 1983 | <i>Prof.dr. H.M. de Lange</i>
Hoe willen wij leven? |
| 7 maart 1983 | <i>Dr. J.B. Opschoor</i>
Is er een economie zonder groei mogelijk? |
| 15 maart 1983 | <i>W.J. Lenstra</i>
Alternatieve vormen van energiewinning en -gebruik |

KUYPER- VOORDRACHTEN

REFORMATIE EN REVOLUTIE

Over het 'Nochtans' in het nucleaire tijdperk

De moderne vertechniseerde samenleving heeft het bewustzijn van de persoon en daarmee de menselijke aanspreekbaarheid grondig aangetast. De Reformatie richt zich, in haar meest eigenlijke, religieuze bedoeling echter tot dat bewustzijn. Zij houdt dus een principiële kritiek in op de technische maatschappij. De analyse van de moderne economische, politieke en militaire ontwikkelingen doet een beroep op het radicale en oecumenische karakter van de Reformatie. Haar actualiteit brengt haar samen met de bevrijdingstheologie in Latijns-Amerika, waar opnieuw blijkt hoe vernieuwing van de samenleving en kerkhervorming met elkaar verband houden.



In het kader van de Kuypers-kathedra zal Dr. R.L. Haan, tot voor kort docent aan de oecumenische protestantse theologische faculteit ISEDET te Buenos Aires en thans verbonden aan het Ministerie van Ontwikkelingssamenwerking, in het voorjaar vijf Kuypervoordrachten houden. Deze voordrachten staan onder auspiciën van de Vereniging voor wetenschappelijk onderwijs op gereformeerde grondslag.

27 APRIL 1983

Reformatie: verkiezing tot vrijheid

4 MEI 1983

Technische revolutie

13 MEI 1983

Economische en politieke revolutie

25 MEI 1983

Modernisering en militarisering

1 JUNI 1983

Economie en oecumene

PLAATS:

Hoofdgebouw Vrije Universiteit (kerkzaal, 15e etage)

AANVANG:

16.00 uur

INFORMATIE:

Vrije Universiteit, Bureau Rector Magnificus,
De Boelelaan 1105, 1081 HV Amsterdam

Toegang gratis

Na elke lezing is er gelegenheid tot discussie



kuyper-voordrachten

In het kader van de Kuyper-katheder hield dr. R.L. Haan in het cursusjaar 1982-1983 5 Kuyper-voordrachten, met als overkoepelende titel: Reformatie en Revolutie - over het 'Nochtsans' in het nucleaire tijdperk.

De afzonderlijke voordrachten waren getiteld:

- Reformatie: verkiezing tot vrijheid (27 april)
- Technische Revolutie (4 mei)
- Economische en politieke revolutie (13 mei)
- Modernisering en militarisering (25 mei)
- Economie en eocumene (1 juni)

De Kuyper-katheder is een geschenk van de Vereniging voor wetenschappelijk onderwijs op gereformeerde grondslag aan de Vrije Universiteit ter gelegenheid van haar honderdjarig bestaan. In overeenstemming met de doelstelling van de Vrije Universiteit zal de Kuyper-katheder op het gebied van de Staatskunde en van daarmee verwante of samenhangende takken van wetenschap dienstbaar zijn aan de wetenschapsbeoefening vanuit het perspectief van de Christelijke levensbeschouwing.

In een periode waarin de leerstoel voor langere tijd niet bezet is, kunnen voordrachten worden gehouden over onderwerpen uit of samenhangend met het aan de leerstoel toe- vertrouwd gebied van wetenschapsbeoefening, en wel onder de naam Kuyper- voordrachten.

De eerste Kuyper-voordrachten werden in het cursusjaar 1981-1982 gehouden door prof.dr. Wolterstorff, onder de titel 'The Worldly Christian'.



Dr. C.F. Beyers Naudé

dom helder camara-lezing

Op 1 juni hield dr. C.F. Beyers Naudé de eerste Camara-lezing, getiteld 'Terwille van de Ware Vrede'.

De Dom Helder Camara-lezing wordt jaarlijks georganiseerd door de Commissie Dom Helder Camara, die ingesteld is door het College van Dekanen van de VU. Naast vertegenwoordigers vanuit de universitaire gemeenschap hebben tevens vertegenwoordigers van de Radboudstichting zitting in de commissie.

De Camara-lezing zal, in overeenstemming met de doelstelling der Vrije Universiteit, dienstbaar zijn aan de wetenschappelijke discussie inzake de problematiek van gerechtigheid en bevrijding. De Commissie Dom Helder Camara zal tevens onderzoek verrichten naar de wenselijkheid en de mogelijkheid van de oprichting van een aan de VU op te richten leerstoel inzake gerechtigheid en bevrijding.

Dr. Beyers Naudé kon zijn reden niet daadwerkelijk binnen de VU uitspreken. De zg. Banning-order, die hem door de Zuidafrikaanse autoriteiten opgelegd was tot het najaar van 1982, werd voor het aflopen ervan voor een periode voor drie jaar verlengd. Dit betekende wederom een periode van beperkte bewegingsvrijheid voor hem; een verzoek van hem, ondersteund door velen, om voor het houden van de Camara-lezing toch naar Amsterdam te mogen reizen, werd op het laatste moment negatief beantwoord. Hierop heeft dr. Beyers Naudé zijn rede op de band ingesproken, opdat de uitgenodigden voor de lezing toch zijn boodschap konden vernemen.

aantallen studenten (peildatum 30-6-1983)

(incl. extraneï en toehoorders nieuwe stijl, excl. toehoorders)

<i>Studierichting</i>	<i>Eerstejaars</i>		<i>Totaal</i>	
	<i>heren</i>	<i>dames</i>	<i>heren</i>	<i>dames</i>
Godgeleerdheid	28	26	265	116
Rechtsgeleerdheid	193	165	893	593
Geneeskunde	143	112	1292	711
Tandheelkunde	54	14	315	81
Informatica	71	5	117	9
Wiskunde	16	7	151	30
Natuurkunde	37	3	222	8
Scheikunde en Farmacochemie	48	9	261	46
Geologie	12	2	101	15
Biologie	46	24	440	172
M.O. Wisk. en Natuurwetenschappen	1	1	22	4
Klassieke talen	3	6	40	33
Nederlands	18	39	153	230
Frans	9	38	37	176
Duits	10	9	62	75
Engels	17	24	113	146
Semitische talen	1	4	6	10
Fries	1	—	3	1
Geschiedenis	34	14	336	135
Kunstgeschiedenis/archeologie	15	30	74	140
Transport	757	532	4903	2731

<i>Studierichting</i>	<i>Eerstejaars</i>		<i>Totaal</i>	
	<i>heren</i>	<i>dames</i>	<i>heren</i>	<i>dames</i>
Transport	757	532	4903	2731
Algemene Taalwetenschap	1	1	13	8
Algemene Literatuurwetenschap	2	1	12	16
M.O. Duits	—	—	3	1
Economische wetenschappen	240	42	1367	120
Sociologie	13	16	87	51
Niet-westerse Sociologie en Culturele Antropologie	22	19	133	131
Politicologie	66	14	291	55
Psychologie	37	76	360	378
Pedagogiek	20	54	137	374
Andragologie	4	2	49	53
Wijsbegeerte	8	—	66	14
Natuurkundige Aardrijkskunde	5	2	99	10
Sociale Geografie	48	20	432	129
Avondopleiding Sociale Geografie	8	8	8	8
Actuariële wetenschappen	2	3	15	5
Econometrie	13	—	93	9
Lichamelijke Opvoeding	68	45	340	207
Totaal Generaal	1314	835	8409	4300

aantallen buitenlandse studenten

(peildatum 30-6-1983)

studiejaar 1982/1983 nationaliteit	Godgeleerdheid	Rechtsgelerdheid	Geneeskunde	Tandheelkunde	Informatica	Wiskunde	Natuurkunde	Scheikunde	Geologie	Biologie	Alg. Taalwetensch.	Alg. Lit. Wetensch.	Klass. talen	Nederlands	Frans	Duits	Engels	Semitisch	Geschiedenis
België		1					1	1				1							1
Engeland		1	2						1	1							4		1
Ierland			1														1		
B.R.D.	2	3	32	14		1				2				1	1	2			2
Zweden																			
Noorwegen			3					1						1			1		
Finland			1																
Oostenrijk		1	1																
Zwitserland																			
Frankrijk							1									6			
Spanje			1																
Portugal																			1
Italië		1	3																
Roemenië																			
Tsjechoslowakije			1																
Griekenland													1						
Cyprus																			
D.D.R.				1															
Israël			1	2	1					1							2		
Turkije		1	1							1					1		1		
Syrië																			
Irak								1											
Iran			1																
Afghanistan																			
Pakistan			1					1											
India										1									
China			1																
Zuid Korea					1														
Indonesië	1	2	37	14			1			3									1
Vietnam			1																
Australië			1																
Algerije																2			

studiejaar 1982/1983 nationaliteit	Godgeleerdheid	Rechtsgeleerdheid	Geneeskunde	Tandheelkunde	Informatica	Wiskunde	Natuurkunde	Scheikunde	Geologie	Biologie	Alg. Taalwetensch.	Alg. Lit. Wetensch.	Klass. talen	Nederlands	Frans	Duits	Engels	Semitisch
Marokko						2									1			
Tunesië															2		1	
Egypte		1	3				1			1							1	
Ethiopië			6						1									
Mauritius																		
Zuid Afrika	4	2	1					1		2							1	
Zimbabwe			1															
Nigeria																		
Gambia																		
Sierra Leone																		
U.S.A.	2		4								1						2	
Canada			1			1				2								
Brazilië																		
Chili		1																
Peru																		
Suriname		5	4	1			1		1									
Ned. Antillen		1																
Onbekend																		
Staatloos			3									1						
Totaal richting	9	19	113	32	2	4	5	5	3	14	2	1	1	2	13	2	14	-
	9	19	145				33								45			
	Godgeleerdheid	Rechten	Geneeskunde				W&N								Letteren			

Geschiedenis
1

7

[illegible]

aantallen examens en promoties

		heren	dames	totaal
<i>Faculteit der Godgeleerdheid</i>				
Kandidaats:		34	17	51
Doctoraal:		44	7	51
Promotie:		—	1	1
<i>Faculteit der Rechtsgeleerdheid</i>				
Kandidaats:		130	78	208
Doctoraal:	Nederlands Recht	87	62	149
	Notariële Studierichting	16	13	29
	Vrije Studierichting	11	9	20
Promotie:		1	—	1
<i>Faculteit der Geneeskunde</i>				
Geneeskunde:	kandidaats I	92	75	167
	kandidaats II	53	32	85
	kandidaats III	156	78	234
	doctoraal I	111	73	184
	doctoraal II	133	50	183
	vrije studierichting	1	—	1
	arts	103	57	160
Promotie:		18	1	19
Tandheelkunde:	kandidaats I	14	5	19
	kandidaats II	4	1	5
	doctoraal I	43	11	54
	doctoraal II	33	7	40
	tandarts	41	9	50
Promotie:		1	1	2

		heren	dames	totaal
<i>Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen</i>				
Kandidaats:	Wiskunde	24	2	26
	Natuurkunde N-1	14	—	14
	Natuurkunde N-2	12	1	13
	Scheikunde	1	—	1
	Scheikunde S-1	14	—	14
	Scheikunde S-2	8	1	9
	Scheikunde S-2'	1	2	3
	Scheikunde S-3	1	—	1
	Geologie G-1	1	—	1
	Geologie G-2	2	—	2
	Geologie G-3	3	1	4
	Biologie	3	—	3
	Biologie B-1	29	10	39
	Biologie B-4	4	—	4
	Biologie B-5'	15	9	24
Doctoraal:	Wiskunde	16	3	19
	Natuurkunde	24	2	26
	Farmacochemie	4	—	4
	Scheikunde	17	5	22
	Geologie	7	—	7
	Biologie	41	19	60
Promotie:	Wiskunde	7	—	7
	Natuurkunde	10	—	10
	Scheikunde	9	3	12
	Geologie	1	—	1
	Biologie	9	2	11
M.O.-B:	Wiskunde	3	1	4
M.O.-B:	Natuurkunde	3	—	3
M.O.-A:	Natuurkunde/Scheikunde	1	—	1
M.O.-B:	Scheikunde	3	—	3
M.O.:	Biologie	6	5	11

aantallen examens en promoties

		heren	dames	totaal
<i>Faculteit der Letteren</i>				
Kandidaats:	Klassieke taal- en letterkunde	6	5	11
	Nederlandse taal- en letterkunde	18	17	35
	Franse taal- en letterkunde	8	37	45
	Duitse taal- en letterkunde	9	8	17
	Engelse taal- en letterkunde	2	16	18
	Semitische taal- en letterkunde	1	—	1
	Geschiedenis	31	11	42
	Kunstgeschiedenis	11	15	26
Doctoraal:	Algemene taalwetenschap	7	3	10
	Klassieke taal- en letterkunde	5	1	6
	Nederlandse taal- en letterkunde	12	14	26
	Franse taal- en letterkunde	2	20	22
	Duitse taal- en letterkunde	11	14	25
	Engelse taal- en letterkunde	16	11	27
	Semitische taal- en letterkunde	1	—	1
	Geschiedenis	26	8	34
	Kunstgeschiedenis	3	16	19
	Algemene literatuurwetenschap	1	1	2
	Friese taal- en letterkunde	1	—	1
Promotie:	Geschiedenis	1	—	1
	Archeologie	—	2	2
M.O.-A:	Duitse taal- en letterkunde	1	—	1
M.O.-B:	Duitse taal- en letterkunde	1	—	1

Faculteit der Economische Wetenschappen

Kandidaats:	159	10	169
Doctoraal:	106	4	110
Promotie:	3	1	4
Accountant:	17	—	17

		<i>heren</i>	<i>dames</i>	<i>totaal</i>
<i>Faculteit der Sociale Wetenschappen</i>				
Kandidaats:	Westerse sociologie	8	3	11
	Niet-Westerse sociologie	4	6	10
	Culturele antropologie	8	7	15
	Politicologie	46	12	58
	Psychologie	36	39	75
	Pedagogiek	19	44	63
	Andragologie	10	21	31
Doctoraal:	Westerse sociologie	14	7	21
	Niet-Westerse sociologie	1	3	4
	Culturele antropologie	6	5	11
	Politicologie	21	4	25
	Psychologie	48	35	83
	Pedagogiek	30	55	85
	Andragologie	14	13	27
Promotie:	Westerse sociologie	1	1	2
	Culturele antropologie	1	—	1
	Psychologie	4	—	4
	Pedagogiek	3	1	4
<i>Centrale Interfaculteit</i>				
Kandidaats:	Wijsbegeerte	3	—	3
Doctoraal:	Wijsbegeerte	7	—	7
Promotie:	Wijsbegeerte	1	—	1
<i>Interfaculteit der Aardrijkskunde en Prehistorie</i>				
Kandidaats:	Natuurkundige aardrijkskunde	11	1	12
	Sociale geografie	60	22	82
Doctoraal:	Natuurkundige aardrijkskunde	15	—	15
	Sociale geografie	51	13	64

		heren	dames	totaal
<i>Interfaculteit der Actuariële Wetenschappen en Econometrie</i>				
Kandidaats:	Actuariële Wetenschappen	3	—	3
	Econometrie	17	1	18
Doctoraal:	Actuariële Wetenschappen	1	1	2
	Econometrie	12	1	13
Promotie:	Econometrie	1	—	1

Interfaculteit der Lichamelijke Opvoeding

Kandidaats I:	28	15	43
Kandidaats II:	39	31	70
Doctoraal:	17	14	31

geslaagde geëxamineerden

(afsluitende examens)

De namen van de geslaagde geëxamineerden zijn overgenomen van computerlijsten. Op deze lijsten is de letter ij vervangen door y.

* = cum laude.

FACULTEIT DER GODGELEERDHEID

Doctoraalexamen

H.U. de Vries
P.B. Buikema
Mw. M. Ockhuysen*
M.H. Alkema
H. van Dijk
J. de Haan
J.F. van Seventer
J.A. Vermeulen
P. Wybenga
I. de Jong
Mej. W.J. Dorland
G.J. Mink
Mej. W.C. Hoot
J.M.P. van Vliet
C. Burger
I.J.A. de Graaf
H. Gilhuis

J.E. Huttenga
A.W.W. de Ruiter
J.S. Reinders*
H.B. van der Linden
J.J.G. Laernoës
K.A.E. de Waard
W. van der Zwan
Mw. A. van Delft
e.v. Pilkes
A. Buma
Mej. S.H.C. Klaver
C. Sumartono
Mw. J.A. Verheule*
H.C. Westeneng
F.G. Schouwenaar
A. Altena
N.E. Haspels
P.J. Minnema

A. Meek
J. Staat*
C.J. van Kooten
Niekerk*
H. Kroese
A.C. Bronswyk
R. Koorneef
L.R. Krol*
J.W. de Vos
H. Smit*
Mw. J.A. Delver
e.v. van Luyk*
A. van der Dussen*
J. Bruin
J. van der Neut
J.F. Mos
J. Horjus
J.J.A.M. Voortman

FACULTEIT DER RECHTSGELEERDHEID

Doctoraalexamen

Mw. J.E. Alberti
e.v. Faschenegger
Mej. C.H.M. van Altena
Mej. A.M. Buyse
Mw. C.J.E. de Coster
e.v. Kraan
H. Feyen
E.W. van der Graaf
Mw. C.F. Hooyer
e.v. Feith
Mej. A.A. de Jong

Mej. J.D. Jonker
T.R. Kooistra
C.H.G. Koopman
T.J. Koster
Mw. J.W.E. Laarman
e.v. Lap
H.T. van der Meer
P.J. van den Huysenberg
A.T. Stapelkamp
Mej. L.M. Telling
Mw. M. van Veen
C.W. de Vries

D. van den Brink
W.W. Inkelaar
Mej. E. Metzger
Mw. C.A. van Beuningen
e.v. Kleinsmann
J.A. Breunesse
Mej. G. Huyssoon
W.J.M. Loomans
Mw. A.G.C.M. Olijhoek
e.v. Lucassen
C. van Ramshorst
H.J. Voogd

Mej. R.M. Bergkamp
 Mej. P.J.Y. Boringa
 O.P.M. van den Brink
 W.H.M. Cnossen
 F.H. van Ede
 Mw. A.C.M.E. Hardebeck
 e.v. Hartsuiker
 R.E. Mantel
 Mw. M.E.C. Tierie
 e.v. Beuker
 E.L.J. van Hal
 Mej. D.J.H.M. Hidveldt
 Mej. A.E.M. Houwink
 J.E. Jonker
 J.A.E. Nyenhuis
 T.A.A. Rykenhuizen
 Mej. E.J. Boomstra
 G.A.J. ten Braak
 W.J. Hilarius
 P.H. Holdinga
 H.J. van Kaam
 J.M. Kuyt
 G.W.F. de Neree
 tot Babberich
 G.H.T.M. Prinsen
 M.G. van Ravesteyn
 Mej. M. Dickhoff
 P.J. Jansen
 W.P.M. Kintz
 E.F. Lenters
 Mw. G.J. Nusselder
 e.v. Sutherland
 H. Heidinga
 Mej. J.M. Hoekstra
 G. de Hoogd
 B.J.C. Pleiter
 H. Struik
 H. Bonga
 Mej. L.M. van den
 Breemer
 Mej. K.M. Breuker
 H.H.V. Elberse

Mw. A.J. van Heusden
 e.v. Bruinsma
 V. Holthuizen
 J.J. Jorna
 Mej. L.H. Klein Essink
 H. Krolis
 M.M. van Leeuwen
 Mw. M.L.T. Snelder
 P.J.M.H. Thyssen
 I. Vreeken
 Mej. W.M. Bosma
 W. Bosse
 Mej. C.L. Brinks
 B. Bylsma
 S.M. Droog
 Mej. M.P.M. de Jong
 M.M. MacLean
 Mej. B.L. MacLean
 M.P. Melchior
 Mej. F.E. Mohrs
 Mej. Y. van der Myle
 Mej. V.T.M. Offerhaus
 Mej. W.D. Pierik
 R.B.M. van Poorten*
 H.F. Ressler*
 Mej. I. Schipper*
 Mej. W.H.M. Schouten*
 P. Tysterman*
 M.F. Versteeg
 Mej. M.A. Welling
 T.H.G.M. Batenburg
 L.J. Becker
 Mej. C.J.M. van Beek
 A. Bel
 Mej. S.R. Bense
 E. van den Berg
 M.L.B. van den Biggelaar
 Mej. J.E.E. Bode
 J. de Bree
 Mej. J. van Bruggen
 P.B. Cliteur
 Mej. F.R. Dierx

Mej. M. van Driel
 T.P. van Duuren
 H.J.D. Fritscheck
 R.J. Gerzon
 W. Groeneveld
 J.P. Groot
 M.C. van Hemert
 J. Hoogervorst
 H.D. Hosper
 Mej. G.M. Janssen
 C.H. Kuiper
 E.E. van der Laan
 Mej. C.J. Markus
 Mej. J.F. Miedema
 Mej. L.M. van der Most
 Mej. C.M. Muller
 Mej. M. Mulders
 P. van der Nat
 W.F.M. van Nierop
 Mej. S.M. Pluim Mentz
 M.S. Postma
 V.A. de Pous
 B.M. Prins
 P.M.D. Remmert
 Mej. P.C. Staal
 E.W.M. Stokman
 M.J.F. Stuldreher
 H.W.F.M. Swildens
 Mej. E. Timmerman
 Mej. M.E. Varga van
 Mieco en Makfalva
 J.P. van der Veen
 Mej. M.H. Verbraak
 Mej. J.M. Verdonk
 F. de Waal
 Mw. J.B. van der Wey
 e.v. Lagerwey
 Mw. M. de Wolf
 e.v. van Loenhoud
 Mej. A. van der
 Zwaard
 K.J. Donkers

R.P.M. Janse van Fantgem	Mej. L.P.M. Botman	S. Nooder
Mej. N.Y. Koot	Mej. M.J.K. Chen	Mej. A.E. Schutte
H.H. Meerwijk	Mej. P.E. Booi	R.J. Kaas
	C. de Groot	M.H. Metz
<i>Doctoraalexamen</i>	C.H.W.M. Kunst	Mej. E.F. de Wit
<i>Notariaat</i>	J.T. Booi	J. Koggink
Mej. C.J.M. van Beek	W. Bosse	H.F. Ressler*
Mw. M. van Dyk	S.M. Droog	E. van den Berg
e.v. van der Wal	Mej. H. de Jong	Mej. A.M. Elzinga
H. Feyen	J.B. Vegter*	Mw. A.M.W. van der
Mej. A.A. de Jong	T.P. van Duuren	Haagen e.v. Snyder
Mej. M. Mulders	Mw. T.H. Posthuma	Mej. G.M. Janssen
A.T. Stapelkamp	e.v. Loeber	Mej. L. Joosse
Mej. M. Supheert	P.M.D. Remmert	Mej. L.M. van der Most
T.H.G.M. Batenburg	W. Schutte	W.L. de Valk
P.G.B.C. Theelen	Mw. P.L.D. Hageman	I. Vreeken
H.H.V. Elberse	e.v. Walop	J. Wollenstein
R.E. Mantel		A.P. van der Zwaard
Mw. J.C. Ragetli	<i>Doctoraalexamen</i>	Mej. N.Y. Koot
e.v. Prast*	<i>Vrije studierichting</i>	
Mw. O.W.M. Souw	Mw. H.A.R.J. van Arem	
e.v. Sutanto	e.v. Ernst	
J.J. Benschoep	S.H. Inderson	

FACULTEIT DER GENEESKUNDE

<i>Artsexamen</i>	G.H. van der Vlies	T.A. Griep
Mej. A.W. Kok	Mej. K.L.M. Schagen	B.O. Hewitt
Mej. B.C.M. Vroom	van Leeuwen	C.G. van der Kooy
P. Hummel	A.M. Zydenbos	J. van der Lei
Mej. C.N. de Jong	Mej. V.M.S. Bekedam	B.C.J. Lodewyks
R.B. Keus	W.K. Both	Mej. L. Stofberg
R.A. Veenendaal	A.G. Dykhuizen	Mw. E.E. van Woerden
M. Nagasari	Mw. C.M. Felder	S. van den Berg
A.R. Reynders	e.v. Homann	C.J. den Hertog
T.J.G.J. Wentink	H.C.J. van Klink	G.A. Roders
Mw. T. Brands	S.C.J. van Schaardenburg	Mw. N.M. van Sighem
e.v. Cernohorsky	Mej. H.J.M. de Vries	e.v. de Ruyter
F. Gonkel	H.F. Wiersma	A. de Waard
R. Hes	K.J. van Alphen	Mej. M. Bakker
J.H. Rillema	M.N. Eckhaus	H.N. Dykstra

P.M. van der Gugten
 Mej. H.T.M. Jongejan
 M.J.M. de Ree
 C. van Schaik
 W. Schimmel
 Mej. J.A.W. Stevens
 A.P.A.M. Stockmann
 N.M. Wulffraat
 N. Ykelenstam
 J.D. Blom
 M.P.W. Gallee
 J.W.A.G. Pieron
 J. van der Sloot
 Mej. J. Agasi
 M.T. Bek
 Mej. H.A. Bergmeyer
 J.P.M. Bots
 Mej. T. van der Goot
 J.H. Gosen
 F. Kersbergen
 A.S. de Koning
 P.J.C. van der Veer
 B.R. Westerman
 Mej. N. Heersink
 Mej. H.C. Merckel
 W.J. Mulder
 J.C.A. Nieuweboer
 Mw. E.C.J. Timmer
 e.v. Rouw
 J. van der Hoeven
 J.C. Kuipers
 W.A.A. Sluys
 Mw. M.E. Smallegange
 e.v. Haasnoot
 J.E. Sollie*
 Mej. I. de Witte
 W.C.A.P.J. van Abeelen
 D. Beyerinck
 Mej. A.M. Hageman
 R.J. Hoogendoorn
 Mw. M.B. Kroon*
 Mej. A. Ross

J.W. Syswerda
 A.A.M. Toolenaar
 A.R. Wiegel
 L. Buys
 R.P. van 't Land
 G.C. Bontenbal
 Mej. J. Bouma
 F.J.M.L. Broekemans
 Mej. J. Kappert
 Mej. R. Mutschler
 P.J. van Nieuwenhuizen
 J.H. Segers
 H.M. de Bakker
 A.F.I. Bannenberg
 K.P. de Jong
 D. Droon
 Mw. O.J.G.B. Teunissen
 e.v. de Bakker
 mw. C.W. Verschoor
 Mw. J.M. Wortel
 e.v. Leeuwerik
 A. Zwynenburg
 Mw. G.W. Bakker
 e.v. Janssen
 F.J. Bot
 Mw. E. Kolman
 e.v. van Bottenburg
 R.T. van der Laan
 J.J. Lugtmeyer
 A. Mann
 C.T.M. Odyk
 I. Padmos
 Mej. C.I. Postma
 R.N.W. Razoux Schultz
 H.B. de Valk
 W.B. G. Visscher
 W.B. Becking
 Mej. J.M. Blom
 G.J. ter Braak
 Mw. V.M. Broek
 e.v. Berrez
 Mw. Floberg e.v. Dirks

G. Hansen
 Mej. L.C. ten Have
 Mej. H.H. Hylkema
 B.J. Kremer
 Mej. M.T. Peerdeman
 M.J.W. Zaal
 R. Braakman
 G.J. van der Burg
 H.J. Diephuis
 F.P.J. Dikken
 S.R.E. Elshot*
 C.P.M. Mak
 N. Moleman
 Mw. F.E.M. Plas
 e.v. Janssen
 Mej. M.C.L.
 Pracjarahardja
 R. Schotsman
 Mej. H. Schreuder
 W.M. Smit
 R.P. Umhgrove
 Mej. M. van Bork
 A.G. Brouwer
 Mej. N. Sheik Joesbef
 H. Booy
 Mej. J.R. Douglas Broers
 Mej. M. Koelewyn
 R.W. Roest
 A. Student
 Mw. A.F.W.M.
 Munscher e.v. Broek
 A. Visser
 Mej. A.M. Wiechmann
 Mw. C. van Aalst
 e.v. de Ruijter
 Mej. A.R. Baas
 P.T. Ret
 Mw. W.A.C. Bos
 H.R. van den Brink
 J.H.M. Dekker
 Mej. A.M. Karsch
 Mej. J.M. Keizer

A.M.W.W. Langenhorst
L.P. Leeffers
H.J.A. Menting
Mej. V.J. Selleger
Mej. M.M. Wilders

Vrije Studierichting

D.J. de Smit

Tandartsexamen

A.K.T. Loo
Mej. W. van Alstede
T. de Boorder
H.B. Hartmann
Mej. M. Henneberke
J. de Jong
Mej. F.C. Kroonenberg
Mej. G.I. Liem
Mej. E.H. Oosterhuis
N. Pronk

R.W. Schuurman
H.E. van der Berg
R. de Hoog
E.A.W. Hoogeweg
A. Klerk
H. van der Knaap
M. Menks
L.J. Ooms
J.H. Oort
J. Stam
P. de Vries
J.T.F. van der Wielen
R. van Zoest
W.G. van der Horden
J.R. van Diermen
A.E.J. Heikens
A.C.M. van der Helm
Mej. I.W.A.M. van der Heyden
G.I. Ho

N.W. ter Hoeve
C.J.M.A. Karsten
D.S.E. Luitse
F.H. Nyman
Mej. J.L.A. Tan
K.J.J. Vreeburg
Mej. N. van der Wal
H. Zarembo
A.F. Bakker
A.P.M. Duijn
G.A.M. Hamelynck
J. Haring
B.I. Hollemans
K.G. Lien
R.R.M. Noverraz
R.G. Raat
H.P. Tymes
H.E.L. Verhelst
Mej. M.J. Voogt
A.T.F.C. Vos

FACULTEIT DER WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN

Doctoraalexamen

Wiskunde

D.J.B. Biekart
Mw. N. Jurgens
e.v. Grevelink*
H. Maks
B.M.G. Krijnen
A. Eisen
G.M. Hilhorst
J.C. Veldhuyzen
R.M. de Jong
F. van Dyk
H.J.C. Gerbscheid
E.H. den Hertog
R.P.G. Jonker
Mej. J.J.M. Jorissen
A. Ras

J.A.C.M. Smit
A.C. Veldkamp
Z.J. de Jong
Mej. A. Robertus
I.P.J. Smits

Doctoraalexamen

Natuurkunde

G. Cornet
M.J. de Vries
W. Vassen
A.G.J. Vlaming
G. te Velde
F.H. Blom
T.P.E. Prins
W. Koot*
L.P. Kleppe

P. Stammes
H. van der Zant
J.P.C. van Hooff
A.G.M. Kunst
A. Stolk
E.A.J.M. Bente
J.J.M. Bokhorst
D. Breederveld
Mej. M.J. Gordeau
E.C. Neven*
M.M.H. Takkenberg
E.P. Folkertsma
F. Hagg
E.J. Hengeveld
W.J.M. Lenglet
A. Lont
Mej. E.C. Vis

Doctoraalexamen

Farmacochemie

S.C. Rhebergen
J.C. Herweyer
H.S.M. Jansen
D. Kroon

Doctoraalexamen

Scheikunde

F.I.M. van Amsterdam*
Mej. Y.J. Vos
C. Zeeman
P.M.L. Blok
R. Hartong
B.J.J. van de Heisteeg*
Mej. F.J. Dyt
Mw. G. Bosma
e.v. Hillebrand
K. Booy
W.J. van der Meer
M. Vos
O. Grabandt
P.C. Groot
J.W. Hofstraat*
J. Wisse
R. des Bouvrie
Mw. B. Sibma
e.v. Dieleman
R.P.J.M. Smits
R. van de Straat*
H. Strietman
Mej. A.D. Pluim Mentz
T.H.W. Warmerdam*

Doctoraalexamen

Geologie

A. Hecht
W.J. Huson
R.G.V.A. Verkooyen
A. Dykhof

R.E. Hulsbos
E.K. Verhoeff
L.P. Smit

Doctoraalexamen

Biologie

A.B. Bruinsma
Mej. M.L. Dekker
H.J. Kruizinga
H.E. van Capelleveen
T.A. Dueck
Mej. M.D. den Ouden
Mej. M.C.M.L. Tan
S.K.H. Oosterhuis
H.P. Glas
A.G. Jochemsen*
Mw. M.J. Koeleman
e.v. Herkenbosch
Mej. B.S. Oen*
P. van der Toorn*
P. Voorn
Mej. E. Voorzanger*
J.H. Zloch
E.D. Schoen*
K.J. Wulfraat
J.H. ten Cate*
R. Dikkeboom
F.J. Distelbrink
H.M. Koop
J. van den Berg
A.J. Storm
W. Verhoog
W.A. Bak
F. Enkelaar
W.M. Everts
Mw. H. van Swigchem
e.v. Bruggeman
J.A. ten Cate
P.J.T. Derks
J. van Diggelen
H. Gude
Mej. A. Marissen

J.G. Wesseling*
Mej. M.C.J.P. Boog*

J. van Doorn
Mej. J. Hoekstra
Mw. D. Kempers
e.v. Groeneboer

R.E. Koes*

T. Kooy
Mw. B.R. Robles
e.v. Mezas
W.F. de Roos*

R. Schutte
Mej. M.J. Verdonk
J.C.A. van Alphen
Mw. W. Batenburg
e.v. van Wyck
J. Bak

Mw. A.C. van Denderen
R.A. Geerlings
B. van Gemen
H. de Jong
J. van der Meer*
Mw. M.L.C. van
Schalkwyk
e.v. Mos

Mej. J. Scheepstra
B.T.G. Tan*
Mej. J.W.C. Vermeulen
E. Vreugdenhil
D.C. van der Werf
* *zj. M. Wilbrink

M.O.-B Wiskunde

J.C. Verburg
G.J. de Jong
Mw. A. Rhebergen
C.F. de Boer

M.O.-B Natuurkunde

P. Scheelbeek
J.P. Karman
A.D. Kuypers

M.O.-A
Natuurkunde/Scheikunde
J.K.H. Bodar

M.O.-B Scheikunde
A. de Roos
C.P.J.M. Teeling
J.F. Scholte

M.O.-Biologie
G. van Dalfsen
M.L. Kramer
P.T.A. Molenaar
F.A.J. van der Vooren
J.P.M. Staphorst
Mej. A.H. Bos
Mej. M.F. Dams

J.R.M. Kuyt
Mej. M. Eygenraam
Mej. L. Boogaard
Mw. A.C.J. Steketee
e.v. Burgwal

FACULTEIT DER LETTEREN

Doctoraalexamen
Algemene Taalwetenschap
R.E.V.M. Schroder
Mw. B. Das e.v. Dorst
J. Kramer
J.H.J. Lotterman
J. Cammenga
M.J. Groen
Mej. S.M. van der Ree
E. Tahitu
Mw. A.M.E. Voorberg
e.v. Weigand
J.H. Marinus

Doctoraalexamen
Klassieke
Taalwetenschappen
R.H. Waalburg
J.M. Postma*
Mw. J.C. van der Wekken
e.v. Postma
N. Bosch
P.J. de Greef
J.M. Tevel*

Doctoraalexamen
Nederlands
Mw. J. van der Bend
e.v. de Boer

M.S.M. Broersen
Mej. E.M. de Jong
S.A. Schippers
P.G.M. Slomp
Mej. J.M. Zumpolle
H.R. Zylstra
Mej. C. Boelhouwer
G.M. van der Poel
J. Weeter
Mej. C.I. Zilverberg
P. van Dort
Mej. J. Slotboom
A. Buyze
Mw. M.J.C. Broodbakker
e.v. den Tenter
Mw. C.D.M. Jurna
e.v. Gemser
Mej. M.C. van Schaik
Mw. G. Siertsema*
Mej. E.F. van der Geest
A.M.T. Leerintveld
Mw. M.R.J. Valent
e.v. Kouwenberg
P.J.G.M. Heinrichs
T.A. Jager
Mej. G.W. Pasma
Mw. M.M. de Rooy
e.v. van Daalen
A. Veldstra

Doctoraalexamen
Frans
Mej. M.G. Balsters
Mej. Y.E. Fontyn
Mej. S.E. Jonkhart
Mej. R.A.H. Langenberg
K. van Langevelde
Mej. C.E. Post
Mej. N.I. Dekker
Mej. M.M.P.L.
Geertjens
Mej. E.H.J. van
Leeuwen
Mej. H.E.T. van der
Breggen
Mej. H.J.D. Meppelink
Mej. N.E. de Jong
J.P.H. Waltmans
Mej. G. de Jong*
Mej. R.S. van Garderen
Mej. E.C.M. Hunink
Mej. C. Rekvelt
Mej. W.M.A. Esselaar
Mej. M.G. Hartmann
Mej. J. Keyzer
Mej. T.E. Renes
Mw. A.C.R.I. de Ridder
e.v. Govaarts

Doctoraalexamen

Duits

Mej. B. van Dyk
R.V. van Dyk
A. ten Harmsel
C. Kroon
P.G. Peters van Neyenhof
Mw. M.H.H.C. Somers
e.v. Driezum
Mw. E.J. Schouten
e.v. van der Burch
H.H. Timmer*
A.A.M. Aelbers
Mej. A.M. Romyn
Y. Enserink
Mej. M. Reynders
J.M. Baltussen
Mw. O.A.S. Visser
e.v. Oprel
Mw. A.M.A.W. van
Kaathoven
e.v. Oosterbosch
Mej. E.S. Wellink
Mej. G.A.M. de Wit
Mw. A.J. de Bree
Mej. C.E.W. Geerse
Mej. P.E.M. van Gesker
Mej. J.L.M. op 't Hof
G.J. Kaandorp
R. Morees
E.H. Slinger
Mej. M.D. Zyp

Doctoraalexamen

Engels

G.J. Steen*
Mej. M.M. Botman
Mej. A.E. van der Wal
Mw. A.H. Schout
e.v. Bakker
J.L. Brederode

Mw. A.J. Los
e.v. Mack
J. Marti
W. Schon
T. de Lange
P. Overgaauw
Mw. H.E. van Ravestein
e.v. Smole
C.J. Kamp*
Mej. J.C. Blokland
D.C.L. Schoonoord
H. Blokland
J. de Berg*
L.P. Dorst
Mej. L. Dykstra
A.M.B. Marynissen
Mw. S.H. van Schepen
e.v. den Otter
Mej. W.A.M. Straathof
Mej. I. Bosboom
Mej. M.C. van Butselaar
C.H.M. Fynenberg
J.N.M. Out
J.A.M. Pouw
D.D. Rubin*

Doctoraalexamen

Semitisch

G.T.M. Ferwerda

Doctoraalexamen

Geschiedenis

J.J. Botman
W.J. de Geus
Mw. J.M. Kraay
e.v. Douglas
J.J.M. van Niekerk
Mej. M.E. de Vries
Mej. H. Blonk
T. de Jong

A.W.M. Gerrits
Mw. C.M. Joanknecht
e.v. Stutvoet
P.I. Davids
H.G.S.J. Kistermann
J.J.C. Meyers
M. Dankaart
M.B. Jeninga
A.A.G. Immerzeel
M.G. Blomsma
A.W. Dykstra
P.R. Spanjaard
J.T. van Es
Mej. A.M. Dietz
O.W. Dubois
A.P.M. Loogman
J.W.H. van Gestel
P.P.J.M. Ankone
J. Efdé
J.J. Flinterman*
T.B.G. Graaf
Mej. P. Hagemeyer
Mej. M.L. Henneman
G.J. Leferink
Mw. G.W. Morsink
e.v. van Lennep
B.A.J. Verstegen
J. van Vliet
H.J. ten Zythoff

Doctoraalexamen

Kunstgeschiedenis

Mej. M.W. van Eck
Poppe
Mej. A.M. Lammens
Mw. N.A. Put
e.v. Herlaar
Mej. I. Voicu
Mej. M.D. Burgers
Mw. E.J. Korthals Altes*
e.v. van Lissa

T. de Boer	Mw. C.J.W.A. Hoogveld	<i>Doctoraalexamen</i>
Mw. F.M. Knol	e.v. Wersch	<i>Fries</i>
e.v. de Pater	Mej. Y. Lievaart	F.J. van der Kuip
Mw. M.B.E. van der Veen	Mej. C.F.W. Smits*	
Mw. Z. Zeman*	Mej. M.A. Wardenaar	
e.v. van Runnen	Mej. A.M.E. Zoontjes*	<i>M.O.-A Duits</i>
G.J. van Eyk		J.H.P.M. Knippenberg
Mw. E.M. Koenes	<i>Doctoraalexamen</i>	
e.v. Ritsema	<i>Algemene</i>	
D.H. Baalman*	<i>Literatuurwetenschap</i>	<i>M.O.-B Duits</i>
Mej. J.E.G. Boer	Mw. G.A.T. van den Idsert	J.H.P.M. Knippenberg
	E.R. Kollaard	

FACULTEIT DER ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN

<i>Doctoraalexamen</i>	Mej. M. de Zeeuw	Mej. D.R. Nanhekhan
<i>Economie</i>	R.H. Mars	J. Parson
P.J. Beerepoot	A.N. van den Berg	J. de Rooy
J. Dekker	J.H. Boer	W.P. van der Schaaff
R. Goudriaan	Mw. M.J. Fokkema	P.M.A. Schilder
H.T. Hylkema	C. Rotti	H.J. Stierman
A.D. Klokke	G.D. Samson	J. Tas
R.C. van Loo	P. de Bruyne	A. Tola
H.F. Meerens	J.S. Luiting	P.J. Bastiaenen
P.J.M. Rynierse	H.H. Onstenk	G.J. Haveman
J.P.M. Steinmetz	C.M.J.A. Peek	H. Leppers
H.P. Tamerus*	H.J. Post	B.A. van Meel
J.G. Thys	P.A. van Stempvoort	R. van Rynbach
J. van Tiel	E.E.M. Nelissen	A.J. Tops
A.E. Traas	E. ten Duis	T. Vis
F. Vos	M.W.J. van Rooden	J.W.N. van Walraven
J.N. van Yperen	R. de Hoog	D. Wissink
M.B.J. Droste	D.L. Jansma	C.M.B. Berendsen
J.W. Ederveen	A. Tola	J.H.M. Boukens
J.G.F.M. Hoogerwerf	P.V. Vente	L. Doodkorte
A.M. Koers	M.J.H. van den Acker	S.C.W. Eyffinger*
H.A. de Koning	H.J. Houwer	H.T.M.C. Gabriels
D.J. van der Linden	C. Bunschoten	T. Koelewyn
E. Schuitemaker	A.W.J.M. Maas	D.J.W. Meuzelaar
P.J. Vergroesen	G.J. Meyerhof	P.H.M. Schneiders

T.B. Tio
 T.A.H. Brans
 R.M. Buitelaar
 H. Losekoot
 J.A. Marcus
 P.J.O. Popken
 J.G. Schaaf
 A.C. Schaaf
 J.H.M. Steyn
 C. van Veen
 J.W. Wisselink
 R.J.A. Wolf
 Mej. N.J. van Ameyden
 R.W. van Bommel
 B.E. Broertjes
 E.A.F. Buning
 K.N. Chen
 A.J. Hagedoorn
 K. de Jong

G.F. Jonkhart
 H.L. Kirchner
 A.J. Klap
 J. Koelewyn
 A.W.M. Kooyman
 A.F.C. van Lamsweerde
 J. Lanser
 E.G. Overeem
 M. Pattipeilohy
 B.M. Prins
 P. Sneepe
 P.V. Spruyt
 M. Stehouwer
 R.J. Stemerding
 W.J. van Tol
 A.E. Vos
 W.L. van der Waal
 A. van Welie

Economisch
Accountantsexamen
 J. Bruinstroop
 W. den Hollander
 J.D. Slettenhaar
 B.C.M. Smit
 E.R. Capitain
 L. Heynis
 M.C. Korff
 R.G. Ruyter
 A.H.G. van den Doel
 J.G. Gelderloos
 P.P.J.J.M. van Besouw
 L.P.E.M. van den Boom
 G.T. Bosma
 S.J. Kroon
 J.B. Backhuys
 W.G. van Bennekom*
 J. van Hees

FACULTEIT DER SOCIALE WETENSCHAPPEN

Doctoraalexamen *Westerse Sociologie*

J.H. Tamsma
 T.G. van Tilburg
 P.N.J. Koopman
 Mej. I.M. de Vries
 Mej. H.J. Oskam
 F.G.H.C. Kriek*
 Mej. J.J.J. van Zandbergen
 Mej. R. Lucas
 W.P.J. Neuvel
 J. van Wensen
 N.P.J. Neuvel
 L.J.J. Rovers
 Mw. L.M. Bjorklund
 e.v. van der Zouw
 S.G.M. Cornelissen

Mw. T.E. Huiskamp
 F.W. Hutter
 Mej. A.T. Kruithof
 A.C. Liefbroer
 P.Q. Reinsch
 H.P.A.J. van Stiphout
 R. de Wildt

Doctoraalexamen
Niet-Westerse Sociologie
 Mw. N.A. van der Giessen
 e.v. Dykstra
 P. Posthumus
 Mej. V. Groverman*
 Mw. M.S.P. Klein Beernink
 e.v. van Geest

Doctoraalexamen *Culturele Antropologie*

H.J. Tieleman*
 Mej. S. Keppel
 Mej. D.J. Burck
 A.J.A.C. Hakman
 Mw. J.G. Mulder
 e.v. Rot
 S. Colyn
 Mej. J.C.M. van Santen
 J.W. de Wit
 F. Papma
 Mw. N. Smith
 e.v. van Weesep
 P. van der Veen

Doctoraalexamen

Politologie

M.D. Bannink
C.H. Barink*
E.E. Kort
M.H.H. de Weert*
Mej. E.J. van Wyk
J.R. Hulst
H.J. van der Veen
H. van Gulick
G.P.M. Reyn
A.H. Warmelink
P.A.B. Sertons
A. Rutgers
A.J.J. Kemps
P.J. Kniesmeyer
Mej. W. Barreveld
F. van den Boomgaard
Mej. J. de Groot
F.D. Mascini
L. Westendorp
C.J.M. Dietz
J.K. Fraanje
D. de Gooyer
J. ter Horst
G.H. Reussing
Mej. N.A.M. Rigter

Doctoraalexamen

Psychologie

Mw. C.O.V.M. Bekker
e.v. Gresnigt
Mej. M.L. Delzenne
Mej. D.E.W.Y.M. van
Dooren
Mej. R.J. Hogeboom
Mej. W.J. van Lanschot
Hubrecht
Mej. M. Meyer

E.J. Schopman
Mej. A.J. Sneeuwloper
Mej. A.E.M. Sturm
P.C. van der Syde
Mej. A.M. Tjerkstra
Mw. A. van der Wal
e.v. Koeleman
M. Wiesner
Mej. T. Wilschut*
P.R.F. van den Boogaard
Mw. H.M. Bakker
e.v. Have
A.A.N. Dekker
Mw. H.N. Weimann
e.v. de Jongh
Mej. M. Burger
P.C. Klysen
F. van Luyk
L.C. Stokx
C.C. de Vries
H.O. Abendanon
R.H. Brasz
H.E. Kok
Mej. I.G.M. Lachmann
A.J. Oosterlee
E. Taal
Mej. M.M. Torrenga
J. van Driel
D.H. van Ginkel
Mw. A.R. Hagens
e.v. Huffermann
Mw. L.A. van Son
e.v. Smoor
A. Warnaar
Mej. M.Y. Zwankhuizen
H.R. Nouwen
P.M. Oudejans
G.C. de Vries
J.H.F. Lans
P.H. van Veldhuizen
W.H. Vos
J.W.A. Blom

Mej. P.E. Dekker
J.L. Dolman
M.V. van Doorn
Mej. A.H.M. van Dyck
R. Groenendyk
W.B. Groenendyk*
Mej. K.S. Henniger
R.W.H.N. Rouvroye
Mej. A. Schaaf
Mej. R. Ben Joseph
J.M. den Hargogh
A.A.A.M. van der Schot
Mej. M.L. Visman
Mej. M.I. Dik
J.S. Eringa
N.J.M. Nooy
Mej. H.M. Pelser
Mw. M.M. Rocha Alves
de Carvalho e.v. S.
F.W. Schalkwyk
Mej. G. Vermeiden
J.A.J. Bart
W.J.H. Bekkenutte
J.H. Colyn
Mej. G.M.E. Deiters
J.F.A.M. Dirkes
G.J. van Duinen
W.W. van Es
Mw. E.T. Falk
e.v. Al
Mej. M.J. Franzen
J.C. de Haan
F.A.A.J. Immink
P.H. Kole
J.A.J. Rooyackers
R.J. Snoep
E.J. Stoffels
R.C. Sybesma
Mej. F.M.C. Timmer
Mej. B.S. Timmer
Mej. J.M. Wiersinga
W.J. van den Wyngaard

*Doctoraalexamen**Pedagogiek*

J.N. Aukes
Mej. J. Bakker
Mw. C. van den Berg
Mej. M.T. van den Berg
M.I. Blyd
Mej. A.H.J. Braafhart
Mej. M. Bravenboer
Mej. M.M.M. Diderich
Mej. L.R. Frankfort
Mej. M. van der Helm
Mej. C.G.M. Hoofd
P. van der Horst
Mej. E. Jekel
J.C. Kolenbrander
Mej. A.J. Schiewold
Mej. P. Schmidt
Mej. M.J. Schneider
Mej. M.S.M. Scholte
H.J. Settels
Mej. V.M.J. Troll
Mej. M.M.M. Trossel
Mej. H.J. Visser
Mej. A.M.T. Volkers
Mw. M. Wingerden
 e.v. Rietveld
Mej. J.M. Gaikhorst
Mej. J.M.C. de Jonge
Mw. C.A.B. Keuss
 e.v. Groenendaal
Mej. H.M.Y. Koomen
H. van der Weyden
Mej. G. Raap
Mej. S.J.S. Verburg
J.C. Brouwer
Mej. E.C. de Kiviet
Mej. M.I. van Meurs
J.M. Snelton
R.H. de Vos
C.H. Zimet
E.J.A.J. van den Bergh

H.J. Bot
Mej. A.R. van Es
J.C. Essenburg
J.S.M. Henselmans
Mej. J.W. Scheffel
Mej. C. van der Heyden
Mej. W.C. van Kerkwyk
S.R. de Vlieger
A.J. Mulder
Mej. A.M. Seppen
Mw. M. Vygenboom
 e.v. van der Zwan
H. Kabalt
Mej. J.M. Vermolen
M.J.A. Egberts
Mej. E. Gysbers
T.M. Kroon
F.J.G. de Leuw
Mej. M.J.H. Roumans
Mej. E. Groenendyk
R.E. Jap-Ngie
Mw. C.J. van den Akker
Mw. W.J. Bakker
 e.v. Kalbfleisch
C.J. Bierbooms
G.J. Blanken
Mej. M.A.M. Garnier
H. Groen
Mej. H.E. van Hasselt
G.J. Hoefman
Mej. E.M.H.M. Hoff
Mej. M. Jongens
Mej. E. Kakes
Mej. C.D. Korporaal
Mw. K.J. Koster
R.J.A. Liesveld
Mej. G.M.M.J. Meessen
Mej. J. van der Meye
J. Oudhof
Mej. E.C. Roetering
D.M.F.J. de Rue
J.J. Slabbekoorn

Mej. M. Snoeck
 Henkemans
Mej. J.M. Stoker
Mej. J.A. Toen
Mej. A.W. Vos
P.L. Vriesema
Mej. I.J. van de
 Wyngaart
Mej. S.G. Molhoek

*Doctoraalexamen**Andragologie*

Mej. J.G.M. Keesom
Mej. M.C.H. Koomen
Mw. W. Visser
 e.v. Blok
Mej. A. Wyn
C. van der Zwaard
D.B.H. Schoof
J. Brondyk
A.E.K. van den Dries
B.J.H. Huisman
P.G.M. van Veen
F.P.P. Visser
Mej. S. van Dorp
Mw. W.F. Niegeman
 e.v. Berkouwer
Mej. J.M.M. Pastoors
J.W. Donselaar
Mej. P. Looy
L. Montsma
J.J.E. Rothuizen
Mej. P.M. Overtoom
Mej. A. Bakker
H.N. Bolle
T.E.P. Kooiman
P.M.A.M. Suykerbuyk
Mej. M.G. Verspuy
Mej. D.P. Vriend
B. Witziers
Mej. H. Wortel

CENTRALE INTERFACULTEIT

Doctoraalexamen
Wijsbegeerte
H.R.P. Kuyk
W.H. Bouman

G. Glas*
P. Misdorp
R.D. Henderson
M. Valenkamp

J.I. Visser

INTERFACULTEIT DER AARDRIJKSKUNDE EN PREHISTORIE

Doctoraalexamen
Natuurkundige
Aardrijkskunde
C.C.D.F. van Ree
T.H.J. Blom
C. Verstand
A. Willemsen
P.G. van der Gaauw
M.P. Jagerman
J. Nap
R. Reiling
A.G. Pronk
C.A. van Luyn
J. van Huissteden
D. Bouman
G.M.M. Gouman
G.W. Lammers
L. van der Valk

Doctoraalexamen
Sociale Geografie
J.F. Bakker
S.C. Bergstrom
D.J. Braay
R.J. Karsdorp
H.D. van der Linde
P.J. van Mourik
J.A. Oostenryk
Mej. J.E. Sondern
J. Stolk

M.A. van der Voorn
A. van Voskuilen
W.S.J. Zeyl
W.A.M. van de Heyden
Mej. M. Laman
V.C.M. Budke
J. Dietz
R.R. Kriste
Mej. A.C. Lingen
H.T.J. Lutchman
Mej. E.E. Scheper
D.P. Loos
Mw. B.G.G. van der Meer
e.v. Postma
R.A. van 't Rood
Mej. J. Swaan*
K. Terwan
H.M. Adriaanse
W.T. Martens
H. Michel
H.H. Muis
J.L. van Tilburg
Mw. G.C. Wildeboer
e.v. Venema
A.G.F.M. Higler
E.L. Matser
M. Pennink
Mw. M.A. Vijfhuizen
e.v. Dykema
F.W. Beyaard

J. van Genesen
J.T. Schrijvers
Mej. E. Stringer
Mej. W.G. Elekan
G.C. Akkerman
Mw. C.T.M. Bergsma
e.v. Akkerman
H. Geerlings
F.J. de Haas
C.T. Hemmes
R.P. Janssen
P.H. Mast
P. Schel
D. Schravendeel
H. Kroon
J.C.F. Stuip
K.P. Timmer*
P.D.M. Bond
H.J. Goedhart
P. Hooimeyer*
T.J. Hulsebosch
F.A. Hymans
M. Kalksma
A. van Kan
Mej. J.M.C.J. van de
Mortel
J.P. ter Sluis
M.W.H. Swinkels
H.G. Wasmoeht
Mej. M.I.A. Bongaarts

INTERFACULTEIT DER ACTUARIËLE WETENSCHAPPEN EN ECONOMETRIE

Doctoraalexamen

Actuariële Wetenschappen

Mw. I. van Hoek*

e.v. van der Lingen

G. van der Lingen

Doctoraalexamen

Econometrie

Mej. E.M.J. Hoogteyling

D.A. Koode*

D. Scheele

J.S.H. Duin

A.J. Pool

A.J. van Stalborch

E.C.J.L. van der Eyken

J.A. Visser

P.W.M. Bunnik

C.J.C. Cornielje*

G.J. Lugtigheid

H. Prins

L.P. Seelen*

INTERFACULTEIT DER LICHAMELIJKE OPVOEDING

Doctoraalexamen

Mw. H. van der Kolk

e.v. van der Meyden

J.M.H. Lucassen

H. Vermeulen

L.H.V. van der Woude

Mw. M.A. Wulp

e.v. Kruk

J.J.M.E. Adam

Mej. E. Tau

Mej. A.I.E. Bouman

Mej. B.Y. Janssen

R.J. Bootsma

H.E.M. Loozen

L.W. Sietsma

M.F. Bobbert

Mej. I.L.D. Houtman

J. Krot

P. Vink

J.J. Brandt Corstius

Mej. B.L. van Keeken

Mej. A.J.M. Hell

Mej. J.M.J. Mens

Mw. M. Roozeveld

van der Ven

H.A. Gootjes*

C.R. van der Togt

mw. F.T.J. Hageman

e.v. Kruse

A.C. Henneveld

T.W.A. Kandou

M. Vegting

Mej. M.T.M. Willems

C.W.A.J. Bierbooms

Mw. C.E. van der Schrier

e.v. de Winter

Mw. H.W. Schuyl

e.v. van Asperen

gepromoveerden

GODGELEERDHEID

- | | | |
|------------|--------------------------------|--|
| 16-12-1982 | Mw. G.M.M. Verstraelen-Gilhuis | From dutch mission church to reformed church in Zambia |
|------------|--------------------------------|--|

RECHTSGELEERDHEID

- | | | |
|------------|-------------------------|---|
| 24-03-1983 | S. Faber
(cum laude) | Strafrechtpleging en criminaliteit te Amsterdam 1680 - 1811 |
|------------|-------------------------|---|

GENEESKUNDE

- | | | |
|------------|--------------------|---|
| 08-10-1982 | R.H.B. Allard | Non-odontogenic cysts of the oral regions |
| 13-10-1982 | A.A. Kaptein | Illnes behavior of patients with asthma |
| 05-11-1982 | A.J.M. Balm | Mononuclear phagocyte function in head and neck cancer |
| 19-11-1982 | M.H. Mignot | Preoperative immune stimulation by local C. Parvum Treatment in carcinoma of the cervix |
| 03-12-1982 | G.L. Langewouters | Visco-Elasticity of the human aorta in vitro in relation to pressure and age |
| 03-12-1982 | R.J. Boukes | Force and surface EMG measurements in patients with neuromuscular disorders |
| 14-12-1982 | Mw. C.D. Dijkstra | Histogenesis of the white pulp in the rat spleen |
| 17-12-1982 | R.A.F. Pronk | EEG processing in cardiac surgery |
| 28-01-1983 | M.J.M. Jongen | The role of vitamin D in the pathogenesis of urinary calcium stone disease |
| 18-02-1983 | M.L.E. Bergh | Specificity of sialyltransferases acting on O-Glycosidically linked carbohydrate chains |
| 25-02-1983 | M.A.G. Pannebakker | Trombocyten en diabetische angiopathie |

04-03-1983	Mw. C.P.A.T. Klein	Calciumphosphate implant materials and biodegradation
18-03-1983	H.R. Franke	Gestational trophoblastic disease in The Netherlands
25-03-1983	R.H. Geuze	Effects of countershock
22-04-1983	D. de Jong	Intermittent positive pressure ventilation in endotoxin shock
03-05-1983	A.N.M. Schoffemeer	Presynaptic alpha-adrenoceptors and neurotransmitter release from central noradrenergic neurons
03-05-1983	F. Berkenbosch	The role of catecholamines in the control of the secretion of pro-opiomelanocortin in derived peptides from the rat pituitary gland, and its implications in the response to stress
03-06-1983	B. Mak	De waarde van elektronische drukmeting in de galwegen
17-06-1983	W.A. Bode	Bloedviscositeit en diabetes mellitus
22-06-1983	A.M. Duijvestijn	The rat thymus
31-08-1983	J.L. Talmon	Pattern recognition of the ECG

WISKUNDE EN NATUURWETENSCHAPPEN

01-09-1982	P.M.G. Apers	Query processing and data allocation in distributed data base systems
03-09-1982	Mw. Y.M. de Klerk-Kiebert	Energy metabolism of soybean cells in suspension culture
08-09-1982	E.R. Eliel (cum laude)	High resolutions studies of barium rydberg states
08-09-1982	A.J.H.M. Duquesnoy	Speech intelligibility of the hearing impaired

09-09-1982	L.A.M. Turkenburg	Investigations on short-bridged cyclophanes
10-09-1982	Mw. C.M. Colijn-Hooymans	Chloroplast biogenesis in <i>Petunia Hybrida</i>
14-09-1982	H.A.W.M. Kneppers	The covariant classification of two-dimensional smooth commutative formal groups over an algebraically closed field of positive characteristic
01-10-1982	W.P.W. van der Knaap	The internal defence system of the pond snail <i>Lymnaea Stagnalis</i>
07-10-1982	A.C. Rouw	Hydrophobic hydration of some organic compounds
13-10-1982	J. van Baalen	Population biology of plant in woodland clearings
22-10-1982	M.A. Baars	Running for life
03-11-1982	F.R. Mooi	Genetic and molecular studies on the K 88 ab <i>Fimbria</i>
03-11-1982	P.J. Braspenning	A Multiple scattering treatment of dilute metal alloys
04-11-1982	P. Licht	Differentiatie binnen klasseverband voor natuurkunde
04-11-1982	H. Schat	On the ecology of some dutch dune slack plants
10-11-1982	P.J.A. Geurink	Synthese en eigenschappen van enkele γ -methoxyalkyllithium verbindingen
11-11-1982	L.T. van der Bijl	Nuclear structure of ^{88}Sr and ^{90}Zr investigated by (e,e') and (p,p') reactions
12-11-1982	Mw. M.J. Sinnige	Relative thermodynamische stabiliteiten van enkele aryl- en vinyl-lithiumverbindingen

19-11-1982	G. Jonkers	Small transient molecules: UV photoelectron spectroscopy and HFS LCAO calculations
16-12-1982	J.C.S.P. van der Woude	Topological dynamix
07-01-1983	P.J.M. van den Elzen	The bacteriocinogenic plasmid Clo DF 13 control of plasmid gene expression
13-01-1983	Mw. G. Visser-Luirink	Binding of metal ions to chondroitin sulphates
14-01-1983	J. van der Heide	Lake Brokopondo
14-01-1983	L.A. Bruijnzeel	Hydrological and biogeochemical aspects of man-made forest in South-Central Java, Indonesia
21-01-1983	J.M. Festen	Studies on relations among auditory functions
26-01-1983	N.M. van Straalen	Vergelijkende demografie van springstaarten
04-03-1983	Mw. C.E. Werkhoven-Goewie	On-line preconcentration and selective detection in liquid chromatography
22-04-1983	M.H. van Hoorn	Algorithms and approximations for queueing systems
28-04-1983	J.J. Donderbroek	Liquid phase room temperature phosphorescence for continuous-flow detection
18-05-1983	H.J.A.M. Kuipers	Cobalt (III) amine complexes in liquid ammonia
19-05-1983	J. Vermeer	Expansions of H-closed spaces
19-05-1983	A.M.H. Brunsting	Population ecology of pterostichus oblongopuntatus F.: life cycle locomotion and density-regulation
27-05-1983	A.G. Zephat	Search for the rare decay $\pi^0 \rightarrow e^+e^-$ and measurement of the $\pi^-p \rightarrow e^+e^-n$ reaction at 304 mev/c

10-06-1983	O.J. Vrieze	Stochastic games with finite state and action spaces
10-06-1983	B.M. Geerken	Influence of h and d on elastic and electronic properties of Pd and Pd-based alloys
15-06-1983	J. Molenaar	Bloch electron scattering in dilute K and Cu alloys
16-06-1983	A. de Kok	GC and LC determination of polyhalogenated aromatics and phenylurea herbicides in environmental samples
17-06-1983	G.P. Algra	Substitutions at tetrahedral iron (III) complexes
17-06-1983	J. Caro	Point-contact spectroscopy on palladium hydride, palladium-deuteride and some transition metals
22-06-1983	A.D.M. Kester	Some large deviation results in statistics
23-06-1983	J.W.F.L. Seetz	Bifunctionele organometaalverbindingen met korte koolstofketens en metallacyclobutanen

LETTEREN

17-12-1982	Mw. T.L. Heres (cum laude)	Paries
02-03-1983	Mw. M. Miedema	Vijfentwintig eeuwen bewoning in het terpenland ten noordwesten van Groningen
02-06-1983	D.T. Runia (cum laude)	Philo of Alexandria and the Timaeus of Plato

ECONOMIE

- | | | |
|------------|---------------------|---|
| 10-09-1982 | R.N.J. Kamerling | De N.V. Oliefabrieken Insulinde in Nederlands-Indië |
| 15-10-1982 | Mw. H.J.W. Weijland | Distributive forces in economic development processes |
| 09-12-1982 | H.P. Smit | The world rubber economy to the year 2000 |
| 09-12-1982 | J.A. Bikker | Vraag-aanbodmodellen voor stelsels van geografisch gespreide markten, toegepast op de internationale handel en op ziekenhuis-opnamen in Noord-Nederland |
| 24-06-1983 | W.A. Hafkamp | Triple layer model |

SOCIALE WETENSCHAPPEN

- | | | |
|------------|--------------------------------|---|
| 16-09-1982 | Mw. V.M. Clara van Groenendaal | Er zit een dalang achter de wayang |
| 29-09-1982 | Mw. M.L.A. ter Borg-Neervoort | Innovatie tot in Eeuwigheid |
| 11-11-1982 | L.C. Boer | Perception of a visual stimulus in a selective attention paradigm |
| 26-11-1982 | O. Scholten | Krant en democratie |
| 10-02-1983 | H.E.M. Baartman | Psychotische kinderen |
| 25-02-1983 | G.H.E. Russelman | Van James Watt tot Sigmund Freud |
| 17-03-1983 | P.G. Klandermans | Participatie in een sociale beweging |
| 11-05-1983 | D.A.V. van der Leij | Ernstige leesproblemen |
| 01-06-1983 | P. Reitsma | Phonemic and graphemic codes in learning to read |

09-06-1983 W. Dijkstra

Beïnvloeding van antwoorden in surveyinter-
views

23-06-1983 Mw. K. Abrahams-
van der Korst

Woonvorm en begeleidingsstijl

WIJSBEGEERTE

11-02-1983 E.O.F. Jozefzoon

De emancipatorische filosofie van Ludwig
Feuerbach

Addenda

Wetenschappelijke congressen, jaarboek 1981-1982:

12-13 november 1981 Congres Archeologisch Instituut

'11e Reuvensdagen, congres van Nederlandse Archeologen'.

16-20 augustus 1982

Symposium Subfaculteit Biologie/Vakgroep Algemene en Experimentele Dierkunde

'IMME-symposium on Molluscan Endocrinology'

SOCIALE WETENSCHAPPEN

16-09-1982 Mrs. V.M. Oude van
Gronenland

Effecten van de werkdruk op de werkdruk

29-09-1982 Mrs. M.J. A. de Boer
Nieuwpoort

Effecten van de werkdruk op de werkdruk

11-11-1982 L.G. Boer

Effecten van de werkdruk op de werkdruk

26-11-1982 O. Scholten

Effecten van de werkdruk op de werkdruk

10-01-1983 H.E.M. Baartman

Effecten van de werkdruk op de werkdruk

15-02-1983 G.H.E. Ruessink

Effecten van de werkdruk op de werkdruk

19-03-1983 P.G. Klandermans

Effecten van de werkdruk op de werkdruk

11-05-1983 D.A.V. van der Leij

Effecten van de werkdruk op de werkdruk

19-05-1983 P. Rutten

Effecten van de werkdruk op de werkdruk

Ex-

140

141

BIBLIOTHEEK VRIJE UNIVERSITEIT



3 0000 00877 4675

